

**TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK
UYGULAMALARI VE
ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

Sümeyra KELEŞ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd.Doç. Dr. Şerif ÖNER

Ağustos, 2008

Afyonkarahisar

**TC AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİMDALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TÜRKİYE'DE SOSYAL BELEDİYECİLİK
UYGULAMALARI VE ANKARA BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

**Hazırlayan
Sümevra KELEŞ**

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Şerif ÖNER**

AFYONKARAHİSAR 2008

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum, ‘Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği’ adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2008

Adı Soyadı
Sümevra KELEŞ

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

<u>JÜRİ ÜYELERİ</u>	<u>İMZA</u>
Tez Danışmanı : Yard. Doç. Dr. Şerif ÖNER	.....
Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Hasan Hüseyin BAYRAKLI	.....
: Yrd. Doç. Dr. Kerim ÇINAR	.....
:	.....

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans yeterlik öğrencisi Sümeyra KELEŞ'in, "Türkiye'de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği" başlıklı tezi, 29.08.2008 tarihinde, saat 11:00' da Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca, yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Mehmet KARAKAŞ
MÜDÜR

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

TÜRİYE’DE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI VE ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Sümevra KELEŞ

**AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

Eylül 2008

DANIŞMANI: Yrd. Doç. Dr. Şerif ÖNER

Günümüzde yerel yönetimler eğitim, sağlık, konut gibi temel sosyal politikaların mahalli düzeyde sağlanmasında ve kendi birimlerindeki vatandaşların refahının bizzat kendi faaliyetleri ile artırılmasında etkin bir kurum olarak görev almaktadırlar. 21. yüzyılın bir önceki yüzyıldan aldığı temel miraslardan biri küreselleşme olgusu ve süreçleri iken bir başkası yerelleşmedir. Yerelleşme eğiliminin bir ürünü olan yerel yönetimlerin, akla gelen en önemli birimi şüphesiz ki belediyelerdir. Bu nedenle hazırlanan çalışmada yerel yönetim kavramı, Türkiye’de uygulanan sosyal belediyecilik faaliyetleri, bu çerçevede sosyal devlet ve sosyal sorumluluk kavramları ve örnek olarak Ankara Büyükşehir Belediyesi incelenmektedir.

Hazırlanan çalışmanın daha verimli olabilmesi için anket değerlendirmesi yapılarak Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin sosyal belediyecilik faaliyetlerinin resim ve broşürleri ek de yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Belediyecilik, Sosyal Yardımlar, Sosyal Devlet.

ABSTRACT OF MASTER THESIS

**APPLICATIONS OF SOCIAL MUNICIPALITIES IN TURKEY AND
ANKARA**

Sümevra KELEŞ

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF PUBLIC ADMINISTRATION**

September, 2008

ADVISOR: Asst. Prof. Şerif ÖNER

At the present day, local administrations have an active role for the implementation of some basic social policies related with education, health and housing on a local level. Their another role is to improve the citizens' living standards, who are in their own units, with their own activities.

The 21st century has two basic inheritance from the previous century. One of them is globalisation fact and process, the other is localization. Without a shadow of doubt, the most important units of local administrations are municipalities. In this study, social activities of municipalities and Greater Municipality of Ankara will be examined as a study cases.

For more efficient of this study, pictures and brochures of Social Activities of Greater Municipality of Ankara added to appendices.

Keywords: Social Municipalities, Social Aids, Social Government.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YEMİN METNİ.....	iii
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLOLAR LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER VE YEREL YÖNETİMLER KAPSAMINDA SOSYAL SORUMLULUK

1. YÖNETİM VE YEREL YÖNETİM KAVRAMI	3
2. YEREL YÖNETİMLERİN VARLIK NEDENLERİ	7
3. TÜRK YEREL YÖNETİMLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	8
3.1. CUMHURİYET ÖNCESİ DÖNEM.....	8
3.2. CUMHURİYET DÖNEMİ VE SONRASI.....	9
4. YEREL YÖNETİM BİRİMLERİ.....	10
4.1. İL ÖZEL İDARELERİ.....	10
4.2. BELEDİYELER.....	12
4.2.1. Belediyenin Organları.....	13
4.2.2. Belediyenin Görev ve Sorumlulukları.....	18
4.2.3. Belediyenin Yetki ve İmtiyazları.....	27
4.3. KÖY YÖNETİMİ.....	30
5. YEREL YÖNETİMLERİN SOSYAL SORUMLULUK KAPSAMINDA FAALİYETLERİ.....	30
5.1. SOSYAL SORUMLULUK KAVRAMI.....	31
5.2. YEREL YÖNETİMLER KAPSAMINDA SOSYAL SORUMLULUK.....	32

5.2.1. Belediyelere Yönelik Sosyal Sorumluluk.....	35
5.2.2. Sosyal Sorumluluk Kapsamında Belediyelerin Sosyal ve Kültürel Faaliyetleri.....	36

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL DEVLET VE SOSYAL BELEDİYECİLİK

1. SOSYAL BELEDİYECİLİK.....	39
1.1. SOSYAL DEVLET İLKESİNİN ÜLKEMİZDEKİ GELİŞİMİ VE SOSYAL BELEDİYECİLİK.....	42
1.1.1. Sosyal Devlet Kavramı ve Ülkemizdeki Gelişimi.....	42
1.1.2. Sosyal Belediyecilik Çerçevesinde Sosyal Devletin Hedef ve Amaçları.....	44
1.2. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN TANIMI VE KAPSAMI.....	52
1.3. SOSYALBELEDİYECİLİĞİN KONUSU.....	54
1.4. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN İŞLEVLERİ.....	55
1.4.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon.....	55
1.4.2. Mobilize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme..	56
1.4.3. Yardım Etme, Gözetme.....	56
1.4.4. Yatırım.....	56
1.5. KANUNLAR ÇERÇEVESİNDE BELEDİYELERİN SOSYAL VE KÜLTÜREL FAALİYETLERİ.....	57
1.5.1. Belediyelerin Sosyal Faaliyetleri.....	57
1.5.2. Belediyelerin Kültürel Faaliyetleri.....	69
1.6. SOSYAL BELEDİYECİLİK VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI.	75
1.6.1. Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları Arasındaki İlişki.....	75
1.6.2. Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları'nın Birbirinden Beklentileri.....	77
1.6.3. Sosyal Belediyecilik Açısından Sivil Toplum Kuruluşları'yla İşbirliğinin Önemi.....	78
1.7. SOSYAL BELEDİYECİLİK İLE İLGİLİ ÖRNEK PROJELER.....	79
1.7.1. Kültür Hizmetleri.....	79
1.7.2. Özürlülere Sahip Çıkmak.....	79
1.7.3. Gençlik Merkezleri.....	80
1.7.4. Vatandaşların Kendilerini Geliştirmelerini Sağlamak.....	81
1.7.5. Konut Üretimi.....	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN SOSYAL
BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

1. ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN GENEL YAPISI.....	82
2. ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN SOSYAL BELEDİYECİLİK ALANINDA MEVCUT PROJE VE UYGULAMALARI.....	85
2.1. KÜLTÜREL VE SOSYAL İŞLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI FAALİYET BİLGİLERİ.....	85
2.1.1. Kadın ve Aile Şube Müdürlüğü.....	85
2.1.2. Kültür Etkinlikleri ve Şube Müdürlüğü.....	86
2.1.3. Meslek Edindirme Şube Müdürlüğü.....	91
2.2. SOSYAL HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI FAALİYET BİLGİLERİ.....	92
2.2.1. Gençlik ve Çocuk Şube Müdürlüğü.....	93
2.2.2. Yaşlı Hizmetleri ve Şefkat Evleri Şube Müdürlüğü.....	97
2.2.3. Engelliler ve Rehabilitasyon Şube Müdürlüğü.....	102
2.2.4. Sosyal Hizmetler Planlama ve Koordinasyon Şube Müdürlüğü.....	103
2.3. GÖRÜŞME VE ANKET DEĞERLENDİRMESİ ÇERÇEVESİNDE ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİNİN KATKILARI VE ELEŞTİRİLER.....	105
SONUÇ	109
KAYNAKÇA.....	113
EKLER.....	120

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Genel Nüfus Sayımlarına Göre Kırsal ve Şehirsal Nüfus.....	84
Tablo 2. Hanımlar Lokali Yıllara Göre Yararlanan Üye sayısı.....	86
Tablo 3. Yıllara Göre Evlendirilen Çift Sayısı.....	86
Tablo 4. Yıllara Göre El Sanatları Kursiyer Sayıları.....	87
Tablo 5. Yıllara Göre Müzik Kursiyer Sayıları.....	88
Tablo 6. Yıllara Göre Konser ve Organizasyon Program Sayıları.....	89
Tablo 7. Yıllara Göre Sergi Sayıları.....	89
Tablo 8. Kent Gezilerinden Yararlanan Öğrenci Sayısı.....	90
Tablo 9. Bilgi Edinme Başvuru Sayıları.....	90
Tablo 10. Yıllara Göre Belmek Kursiyer Sayısı.....	91
Tablo 11. Yıllara Göre Beltek Kursiyer Sayısı.....	92
Tablo 12. Yıllara Göre Gençlik Merkezinden Yararlanan Üye Sayısı.....	94
Tablo 13. Yıllara Göre Gençlik Merkezi Üye Sayıları.....	94
Tablo 14. Yıllara Göre Yararlanan Çocuk Sayısı.....	95
Tablo 15. Yıllara Göre Sokakta Çalışan Çocuklar Merkezine Üye Çocuk Sayısı.....	96
Tablo 16. Çocuk Meclisi Üye Sayısı.....	96
Tablo 17. Yıllara Göre Feza Gürsey Bilim Merkezinden Yararlanan Öğrenci Sayısı.....	96
Tablo 18. Yıllara Göre Giysi Yıkama Merkezlerinden Yararlanan Öğrenci Sayısı.....	97
Tablo 19. Yıllara Göre Şefkat Evlerinden Yararlanan Sayısı.....	101
Tablo 20. Yıllara Göre Yaşlı Hizmetleri ve Şefkat Evleri Üye Sayısı.....	101
Tablo 21. Yıllara Göre Engelli Hizmet Merkezine Üye Sayıları.....	102
Tablo 22. Görme Engelliler İnternet Cafe'den Yararlanan Üye Sayısı.....	103
Tablo 23. Yıllara Göre Engelliler Lokali Üye Sayısı.....	103
Tablo 24. Sosyal Hizmetler Planlama ve Koordinasyon Şube Müdürlüğü'nün Faaliyet Raporu Yıllara Göre Yararlanan Kişi/Aile Sayısı.....	104
Tablo 25. Doğal Afet Yardım Sayısı.....	105

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. Faaliyetlerden Yararlanan Üyelerin Eğitim Durumu.....	106
Şekil 2. Yararlanılan Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri.....	106
Şekil 3. Halkın sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinden Memnuniyet Derecesi.	108

GİRİŞ

Türkiye’de çeşitli sebeplerle kırsal alanlardan büyük şehirlere göç son yıllarda hızla artmaktadır. Göçle birlikte çarpık kentleşme, yoksulluk, işsizlik, aile ilişkilerinde yaşanan sorunlar toplumun sosyal dengesini olumsuz yönde etkilemektedir. İnsanların sorunlarla baş edebilmede bilinç eksikliği, dış destek yoksunluğu, eğitim seviyesinin düşüklüğü gibi nedenlerle yeni topluma yabancılaştığı, kültürel farklılık nedeniyle de sosyal yalnızlık çektikleri görülmektedir. Bu sebeple Türkiye’de temel sosyal politikaların uygulanmasında yetkili kamu yönetim birimi, merkezî idare olmakla birlikte son yıllarda yerel yönetimler ve özellikle halka en yakın birim olan belediyeler halka yönelik sosyal politika ve hizmetlerini geliştirme ihtiyacı duymaktadırlar. Bugün merkezî devletin yerel düzeydeki sosyal politikalarının etkinliği, yerel yönetimlerin dolaylı dolaysız desteği ile elde edilebilmektedir. Çünkü yerel yönetimler, halkın sosyal ihtiyaçlarını yerinde ve doğru olarak belirlemede ve bu ihtiyaçları doğrudan karşılamada merkezî yönetimlere göre daha avantajlı bir konumdadır.

Günümüzde yerel yönetimler, kentlerin fiziksel mekana dair düzenlenmelerinden, çeşitli nüfus gruplarının öznel gereksinimlerini karşılamaya kadar geniş bir yelpazede işlevsel olmak zorundadırlar. Bu zorunluluğun arka planında, yukarıda da değindiğimiz gibi devletin yasal çerçeve içinde yerine getirmekle yükümlü kıldığı hizmetler ve değişen toplumsal koşulların kendi doğası gereği ortaya çıkardığı sorunlara dair bireylerin ve grupların beklenti ve taleplerinin karşılanma gereği bulunmaktadır.

Yerel yönetimlerin yönetmek ve hizmet götürmek zorunda olduğu coğrafi sınırları "daha yaşanabilir" ortamlar haline getirme misyonlarını yaşama geçirme düzeyinin, beklenti ve talepleri karşılama oranları ile doğru orantılı olduğu unutulmamalıdır. Bu noktada temel belirleyici ise; sahip olunan ekonomik kapasitedir. Ülkemiz kaynaklarının hızla değişen toplum dinamikleri ve bu

değişimlerin yarattığı beklentilere makûl sürelerde yanıt verecek düzeyde olmaması; araştırma, tasarım ve uygulama süreçlerinin önündeki en büyük engeldir.

Yerel yönetimlerin her türlü etkinlik ve tasarımlarında bu temel gerçekliğin farkında olan bir vizyon geliştirmeleri gerekmektedir. Özellikle konu sosyal belediyecilik faaliyetleri olduğunda, kaynakların verimli kullanılması kadar uygulama alanlarının ve o alanların hedeflediği demografik unsurların kendi öznel koşulları nedeniyle akademik bakış açısı ayrı bir önem kazanmaktadır.

Çalışmamızın temel amacı, yerel yönetimlerin sosyal belediyecilik uygulamalarına ilişkin artan beklentilerle ilgili olarak Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin performansını ortaya koymaktır.

Üç bölümden oluşan çalışmamızın birinci bölümünde, kavramsal çerçeve ortaya konmuş; Türkiye'de idari yapı ve yerel yönetim olgusu ele alınmıştır. Yerel yönetimlerin tarihi, kaynağı, varlık nedenleri, Türkiye'deki yerel yönetim anlayışı, belediyelerin görev ve uygulamaları incelenmiştir. Bu bağlamda da sosyal sorumluluk kavramı ve sosyal sorumluluk kapsamında yerel yönetimler konusu değerlendirilmiştir.

İkinci bölümde, Türkiye'de sosyal devlet ilkesi ve sosyal devlet ilkesi çerçevesinde sosyal belediyecilik tanımı yapılmış, sosyal belediyeciliğin işlevleri ve sivil toplum kuruluşları ile ilişkisi incelenerek sosyal belediyeciliğe ilişkin örnekler verilmiştir.

Üçüncü ve son bölümde ise, sosyal belediyecilik uygulamaları kapsamında Ankara Büyükşehir Belediyesi ayrıntılı olarak incelenmiş; çalışma sonuç ve önerilerle tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER VE YEREL YÖNETİMLER KAPSAMINDA SOSYAL SORUMLULUK

1. YÖNETİM VE YEREL YÖNETİM KAVRAMI

Farklı biçimlerde algılanan yönetim, günlük dilde Arapça "idare" kavramı karşılığı olarak kimi kez örgüt (teşkilat), kimi kez de yönetme (sevk ve idare) anlamında kullanılmaktadır¹.

Türkçede idarenin işlevsel yönünü anlatmak için idare etme ya da "yönetim" denilmekte; örgütsel yönünü belirlerken de sadece "idare", "resmî daire", "kuruluş", "teşkilat" ve başka sözcükler kullanılmaktadır.

Yönetim, belirli insani amaçlara erişmeye yarayan planlı insani faaliyetlerdir. Örneğin; memuriyetin ve mesleğin yönetimi, ev yönetimi, ekonomik alanda servet yönetimi... Genel anlamda yönetim, örgütlenmenin yanında, örgütün işlerliğini sağlayacak her türlü yönetsel etkinlikleri; başka bir deyişle kaynakların bir araya getirilmesini, eşgüdüm sağlanmasını, izlenecek yöntemleri ve denetimi de içine alır². Yönetim bu anlamı ile evrenseldir ve bu da; hem kamu kesimi hem özel kesim için geçerlidir.

Yerel yönetim kavramı ise çeşitli anlamları olan bir terimdir. Bu nedenle yerel yönetimlerin geniş bir siyasal ekonomik sistemin parçasını oluşturması ve oldukça

---

¹ Şeref GÖZÜBÜYÜK; *Yönetim Hukuku*, Savaş Yayınları, Ankara 1989, s. 1.

²Erol ALPAR, 'Yönetim Hukukunun Genel Nitelikleri', *Türk İdare Dergisi*, S. 384, Eylül 1989, s. 102.

karmaşık bir yapı içerisinde yer alması nedeniyle, bu sistemin çevresini oluşturan faktörlerden ayrı olarak incelenmesi düşünülemez. Yerel yönetim kavramının incelenmesi için öncelikle devlet kavramının tanımlanması gerekmektedir³. Devlet, insan toplumunun belli bir evresinden sonra ortaya çıkan karmaşık ve çok yönlü sosyal bir olgudur. Ortak yarar ve karşılıklı ilişkilerin getirdiği bağımlık nedeniyle bir arada yaşamaya başlayan insanlar toplumu meydana getirmişlerdir. Meydana gelen bu toplumda herhangi bir sebep nedeniyle bireylerin tümünün itaatini sağlayan ve varlığını kabul ettiren bir otorite belirmiştir. Bu otoritenin ortaya çıkmasıyla devlet de ortaya çıkmıştır⁴.

Devlet, insanların toplum yaşamında başvurdukları bir örgütlenme biçimi ve siyasal organizasyondur⁵. Temel amacı, ulusal sınırlar içinde yaşayan insanların ortak nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak olup bunu yine devlet eliyle yürütülen kamu hizmetleri ile karşılamaktadır⁶. Bu ortak ihtiyaçlara adalet, ülke düzeyinde toplumsal refahın ve kalkınmanın sağlanması, iç ve dış güvenlik, sosyal güvenliğin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi gibi hususlar örnek gösterilebilir⁷. İşte bu temel ihtiyaçları karşılayarak temel amacını gerçekleştirecek olan devleti geniş ve dar anlamda tanımlamak da mümkündür. Dar anlamda devlet, kamu tüzel kişilerinin yalnızca merkezi ve siyasi nitelikte olanlarını kapsadığından yerel yönetimler bu kapsam içinde yer almaz. Geniş anlamda devlet ise, örgütlü kamu gücünün bütününe ya da kamu tüzel kişilerinin hepsini kapsar. Bu nedenle de yerel yönetimler bu kapsam içinde ele alınabilir⁸.

Devletin örgütlenmesinde, kamu hizmetlerinin görülebilmesi ve insanların ortak ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için birbirinin karşısı olan iki yönetim biçimi ortaya çıkmıştır. Bunlardan birincisi ‘merkezi yönetim’, ikincisi ise ‘yerinden yönetimdir’⁹. Bu yönetim biçimleri, ülkelerin kültürel, yönetsel, siyasal, ekonomik tarihsel ve toplumsal koşullarına göre şekillenmektedir¹⁰.

³İsmail GÜNEŞ; Yerel Yönetim Kavramı, <http://idari.cu.edu.tr/igunes/yerel/yy.1.htm>, 30.07.2007

⁴Mehmet ÖZEL; ‘Yerel Yönetimleri Geliştirme Açısından Devlet, Yerel Yönetim ve Küreselleşme Kavramları Üzerine’, *Türk İdare Dergisi*, 2003, Yıl:75, S.441, s.192.

⁵GÜNEŞ; ‘Yerel Yönetim Kavramı’; <http://idari.cu.edu.tr/igunes/yerel/yy.1.htm> 30.07.2007

⁶Fethi AYTAÇ; *Merkezi İdareden Mahalli İdarelere Devredilecek Hizmetler*, Ankara 1994, s.3.

⁷Halil NADAROĞLU; *Mahalli İdareler*, İstanbul 1998, s.3.

⁸Acar ÖRNEK; *Kamu Yönetimi*, İstanbul 1988, s.82- 83.

⁹Yenal ÖNCAL; *Mahalli İdareler Maliyesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1992, s. 12

¹⁰Turan GENÇ; *Kamu Yönetimi*, Ankara 1998, s.98.

Merkezi yönetim; yasama, yürütme ve yargıya ilişkin tüm yetkilerin, başka bir ifadeyle kamu gücünün merkezi bir otoritede toplanması ve yönetsel hizmetlerin merkez ya da merkez hiyerarşisi içinde yer alan örgütlerce yürütülmesidir.

Merkezi idare, yetki ve güç yönünden sahip olduğu bazı avantajlara rağmen yönetsel hizmetleri etkin bir biçimde gerçekleştiremez. İşte devletler, hem bu sebepten, hem de demokratik düzenin gereklerinden ötürü merkezi yönetimin yanı sıra ondan ayrı olarak "yerel yönetim" örgütlerini kurmuşlardır¹¹.

İngilizce karşılığı decentralisation olan, İngilizce'ye ve diğer dillere Latince'den geçen "yerinden yönetim" terimi yaşamın her alanında yaygın bir kullanıma sahiptir ve sözlük anlamı olarak merkezden uzak, merkezin yokluğu (adem-i merkeziyet) olarak ifade edilmektedir¹².

Yerinden yönetim usulünde "irade" merkezdedir. Bu merkezce yönetilen birimlerin görev-yetki alanları sayılıp sınırlandırılarak belirlenir. Birimler, kendilerine bırakılan alanda kendilerine verilen görevleri, kendilerine tanınan yetkiler çerçevesinde yerine getirirler. Kullandıkları yetkiler çerçevesinde, üstlendikleri görevleri yerine getirmekten sorumlu tutulurlar¹³.

Yerel yönetim kelimesinin, doktrinde ve uygulamada içeriği konusunda bir birlik bulunmamaktadır. Doktrindeki farklı görüşlere rağmen bunları iki kısımda toplamak mümkündür. Bazı yazarlar yerel yönetime geniş bir anlam vermektedir. Rondinelli-Cheema, yerinden yönetime, planlama, karar verme ve diğer bazı yönetsel yetkilerin merkezi yönetimden yetki genişliğine sahip taşra kuruluşlarına, yerel yönetimlere, yarı-özerk ve yönetim-dışı örgütlere (sivil toplum) kuruluşlarına transfer edilmesi anlamını verirken, Birleşmiş Milletler Teşkilatı, yerinden yönetimi, gerek merkezin taşra kuruluşlarına yetki genişliği, gerekse yerel yönetimlere ve diğer yerel özerk kuruluşlara yetki ve görevlerin devri usulü ile

---

¹¹ NADAROĞLU; a.g.e., s. 3-4

¹² Halil KALABALIK; 'Yerinden Yönetim Türleri ve Yerinden Yönetim Geçiş Sürecinde Kullanılan Teknikler', *Kamu Yönetiminde Kalite I.Ulusal Kongresi*, Ankara 1999, s. 403.

¹³ 'Yerinden Yönetim Nedir?' http://www.yayed.org/genel/bizden_detay.php?kod=422&tipi=7&sube=0 27.01.2008

yönetim yetkisinin merkezden uzaklaştırılması olarak algılamaktadır¹⁴. Keleş de adem-i merkeziyetin iki türünden biri olarak yetki genişliğini göstermektedir¹⁵.

Buna karşılık Onar, Eroğlu, Tortop, Nadaroğlu gibi bazı yazarlar yetki genişliğini yerel yönetimin bir şekli olarak tanımlamak suretiyle, yerel yönetime daha dar bir anlam vermektedirler¹⁶.

Nadaroğlu'na göre yerinden yönetim; yerel nitelikteki kamusal hizmetlerin devlet tüzel kişiliği dışındaki kamu tüzel kişilerince gerçekleştirilmesi için bir kısım kamu güçlerinin daha az yetkili bir otoriteye transfer edilmesi amacı ile merkezi otoriteden çekilmesidir¹⁷. Onar'a göre yerel yönetim, "adem-i merkeziyet icra kararlarının merkez teşkilatına ve hiyerarşisine dahil olmayan bir takım organlar tarafından alınmasını içeren bir sistemdir"¹⁸. Eroğlu ise, yerel yönetimi, yerel nitelikteki kamu hizmet ve faaliyetlerin ile teknik bazı hizmet ve faaliyetlerin, merkezi idareden alınarak ayrı tüzel kişilere verilmesi, olarak tanımlamıştır¹⁹.

Yerel yönetim kavramını incelerken bununla bağlantılı olan kavramlara da yer vermekte fayda vardır. Önemli kavramlardan olan merkezi ve yerinden yönetim terimlerine yukarıda değindik. Önemli bir diğer kavramsa 'yetki genişliği' kavramıdır.

Yetki genişliği kavramı, merkezdeki kuruluşların merkezden uzakta bulunan bir örgüte, belli işlevleri yerine getirmelerine yetecek ya da daha çok yetkiyi kendi adlarına kullanmak üzere devretmeleridir. Merkezdeki kuruluşların, kimi etkinliklerini, taşrada kurdukları örgütler eliyle yürütmeleri, yetki genişliğine dayanan bir uygulamadır.

Yerel yönetimler tanımlanmasında "hizmette yerellik" kavramı da incelenmelidir. Hizmette yerellik, yerel özerkliğin garantisi sayılıp, yetkilerin

---

¹⁴KALABALIK; a.g.e., s. 403

¹⁵ Ruşen KELEŞ; *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, İstanbul 1998, s.17

¹⁶KALABALIK; a.g.e., s. 404

¹⁷NADARĞOLU; a.g.e., s.20

¹⁸Turgay UZUN ve Hüseyin KURT. *Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Sorunları, Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler*, İstanbul 2002, s.76.

¹⁹ Hamza EROĞLU; *İdare Hukuku Genel Esasları, İdare Teşkilatı ve İdare Denetlenmesi*, Ankara 1985, s. 139.

nerede, nasıl, kimler tarafından kullanılacağını belirleyerek uygulama kolaylığı sağlamaktadır²⁰.

Sonuç olarak yerel yönetimler için şu tanım yapılabilir: Belirli bir coğrafi alanla sınırlandırılmış yerleşim birimlerinde yaşayan yerel topluluk bireylerinin bir arada yaşamaları nedeniyle, sosyal ve kültürel zenginliğine ve refahına ilişkin yerel hizmetleri görmek üzere kurulan; karar organları ve bazı durumlarda da yürütme organı da yerel toplulukça seçilerek göreve getirilen, yasalarla belirlenmiş görevlere ve yetkilere, özel gelire, bütçeye ve personele sahip; merkezi yönetimle olan ilişkilerinde özerk olarak hareket edebilen; işleyişinde açıklığı, şeffaflığı, insan haklarını, çoğulcu ve katılımcı demokrasi ilkelerini yaşama geçiren; yetkilerin yerel topluluğa en yakın yönetim birimince kullanıldığı kamu tüzel kişisidir²¹.

Yerel yönetimler, kamu yönetiminin önemli ve vazgeçilmez unsuru olup, yerel hizmetlerde verimliliği ve etkinliği sağlamada da vazgeçilmez kurumlardır²².

2. YEREL YÖNETİMLERİN VARLIK NEDENLERİ

Yerel yönetimlerin varoluş sebepleri hakkında kesin bir şey söylemek mümkün olmadığı gibi sayabileceğimiz sebepler arasında da hangisinin daha etkili olduğunu belirlemek de zordur. Üstelik yerel yönetimler varolduktan sonra çoğu zaman yeni işlevler de yüklenmişlerdir. Bu nedenle, çoğu zaman yerel yönetimlerin varoluş sebepleri ile amaç ve yararları iç içedir²³. Keleş, yerel yönetimlerin varlık nedenlerini siyasal, yönetsel ve toplumsal etkenler olarak göstermiştir.

Siyasal etkenle kastedilen, yerel yönetimlerin uluslaşma süreciyle ve bir ülkenin siyasal birliğinin sağlanmasıyla yakından ilgilidir. Yerel yönetimlerin varlık nedenleri arasında yönetsel boyut da önemli bir yer tutmaktadır²⁴. Bir toplumda kamusal hizmetlerin tümünün merkezi yönetimce üretilmesi rasyonel değildir. Merkezi yönetimce alınacak her kararın, onun tarafından yapılacak her işlem ve eylemin, hem ekonominin hem de belli yerleşim alanlarındaki toplulukların tercihlerine uygun düşmesi olanaklı değildir. Yerel yönetimler daha çabuk, daha kolay ve daha düşük maliyetle, ulusal savunma, ulusal eğitim, dış politika dışında

²⁰KELEŞ; a.g.e., s: 19-24

²¹Azım ÖZTÜRK; *21. Yüzyıl Türkiye'si İçin Yerel Yönetim Modeli*, İstanbul 1997, s.43

²² Ahmet ULUSOY ve Tekin AKDEMİR. *Mahalli İdareler*, Ankara 2004, s.19

²³ Kemal GÖRMEZ; *Yerel Demokrasi ve Türk Belediyeciliği*, Ankara 1997, s.45

²⁴ Kemal GÖYMEN; *Türkiye'de Kent Yönetimi*, İstanbul 1997, s.16- 17

kalan bir kısım hizmetleri yerine getirebilir, yerleşim alanına özgü çözümler üreterek yönetsel rasyonelliğin bir gereği olarak varlık gösterebilirler²⁵.

Toplumsal gelişme de yerel yönetimlerin varlığı ve gelişme düzeyi ile yakından ilgilidir. Bir ülkenin gelişmekte, sanayileşmekte ve hızla kentleşmekte olması, yerel yönetimlerin gelişmesine de yol açabilir. Öte yandan, belli bir yöre halkının demokratik, eşitlikçi, katılımcı eğilimlere sahip olması da yerel yönetimlerin gelişmesini etkiler. Çünkü gelişim süreci, parçalara ayrılması olanaksız bir bütündür. Okur-yazarlık oranının yükselmesinin, bunda önemli bir payı olabilir²⁶.

Yerel yönetimlerin varlık nedenleri arasında ekonomik ve hukuksal faktörleri de eklemek doğru bir saptama olacaktır. Yerel yönetimlerin ortak tüketim için ortak üretim yapan birimler olarak tanımlanması yerel yönetimlerce gerçekleştirilen fiziksel-kültürel her türlü alt yapı yatırımlarının, planlama ve çevre düzenlemesinin tüm halk için yapıldığı anlamı da beraberinde getirir. Toplumsal nitelikli bu faaliyetler aynı zamanda ekonomik bir içerik de taşımaktadır. Ayrıca yerel yönetimlerin bütün bu sayılan istemleri yerine getirebilmesi için, hukuksal düzenlemelerin varlığına gereksinim vardır²⁷.

3. TÜRK YEREL YÖNETİMLERİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Türkiye'de yerel yönetimlerin kurumsal anlamda yapılandırılmalarının uzun bir geçmişi bulunmamaktadır. 1849 yılına kadar Osmanlı da şehirler, kadılar, vakıflar, loncalar ve mahallelerin faaliyetleri ile ortak gereksinimlerinin karşılandığı yerleşim birimleri olmuşlardır. Vakıflar eğitim, kültür, sağlık, sosyal yardım tesisleri gibi faaliyetleri yerine getirirken, loncalar çarşı pazar denetimi yapmaktadır²⁸.

3.1. CUMHURİYET ÖNCESİ DÖNEM

1854'lere gelinceye kadar Osmanlı Devletinde, günümüzdeki anlamıyla yerel yönetimlerin varlığından söz etmek mümkün değildir. Osmanlı Devletinde Batılı anlamda ilk yerel yönetim kuruluşu belediye örgütlenmesi içinde, Kırım Savaşı

---

²⁵Muharrem VAROL; 'Yerel Temsilden Katılıma: Kuram ve Gerçeklik', *Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri*, TODAİE Yayınları, Kasım, 2000, No:12, s.205-206.

²⁶KELEŞ; a.g.e., s. 23

²⁷GÜNEŞ; *Yerel Yönetim Kavramı*, <http://idari.cu.edu.tr/igunes/yerel/yy-1.htm> 05.02.2005

²⁸Erol KAYA; *Yerel Yönetimler Reformu ve Belediyelerde Yeniden Yapılanma*, İstanbul 2003, s. 43-44

sırasında müttefiklerin etkisiyle²⁹ 1854 yılında ‘İstanbul Şehremaneti’nin kurulmasıyla oluşmuştur³⁰. Buna göre Belediyenin başında hükümet tarafından atanan bir ŞEHREMİNİ bulunacak ve ayrıca yine atama ile gelecek 12 kişilik bir Şehir Meclisi olacaktır³¹. 1868 yılında Paris örnek alınarak İstanbul 14 belediye dairesine ayrılmıştır. Daha çok ecnebinin yazdıkları Galata, Beyoğlu semtinde modern anlamda ilk Belediye sayılabilecek Altıncı Daire-i Belediye oluşturulmuştur³². 1869 yılında Dersaadet Belediye İdaresi Nizamnamesi ile belediye teşkilatının bütün İstanbul'a yaygınlaştırılması kabul edilmiştir³³.

1864 tarihli Vilayet Nizamname ile eyalet örgütünün yerini vilayet (il) örgütü almıştır. Bugün, adına il genel meclisi denilen organ, Meclis-i Umumi adıyla kurulmuş ve bu meclisin başkanlığı, merkezi yönetimce atanan valiye bırakılmıştır. 1870 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi bu yapıyı korumuş, köylerin idareleri de bu kanun kapsamında düzenlenmiştir³⁴.

1877 de çıkan Belediye Kanunu'nda belediyelerin organları, Belediye Reisi, Belediye Meclis ve Cemiyet-i Belediye'den oluşmuştur. Bu kanun 1930 yılına kadar yürürlükte kalmıştır³⁵.

3.2. CUMHURİYET DÖNEMİ VE SONRASI

1923- 1930 döneminde, bazı kanunlar çıkarılmasına rağmen, belediyecilik konusunda yapılan çalışmalar oldukça yüzeysel ve dağınık kalmıştır³⁶. İl özel idaresi konusunda 1913 yılında kabul edilen İdare-i Umumiye-i Vilayet Geçici Kanunu ile il genel yönetimi ve il özel yönetimi birlikte yeniden düzenlenmiştir. İl genel yönetim kısmı, 1929 yılında 1426 sayılı Kanunla kaldırılmıştır³⁷. Köylerle ilgili durum ise 1924 yılında 442 sayılı yasa ile düzenlenmiştir³⁸.

²⁹ İlber ORTAYLI; *Türkiye İdari Tarihi*, Ankara 1995, s. 295

³⁰ GÖRMEZ; a.g.e., s. 88

³¹ Nuri TORTOP; *Mahalli İdareler*, Ankara 1994, s. 1

³² KAYA; a.g.e., s. 44-45

³³ TORTOP; a.g.e., s.2

³⁴ KAYA; a.g.e., s. 45

³⁵ İdris GÜLLÜCE; *Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Çözüm Önerileri*, 2004, s.13.

³⁶ ORTAYLI; a.g.e., s. 122.

³⁷ TORTOP; a.g.e., s. 4

³⁸ Metin ERTEN; *Nasıl Bir Yerel Yönetim?*, 1999, s. 110

1929 Dünya Ekonomik bunalımının etkileri bütün ülkelerde azalmaya yüz tutmuş, savaşın yaralarının sarılması için yeni önlemler alınmıştır. Bu arada yeni kent yönetim modelleri aranmaya başlanmış, hızlı kentleşme sürecine girilmiştir³⁹.

1946-1950 arasında "Türkiye'nin içine girdiği yeni siyasal hayat yerel yönetim konusunda yeni ilkelerin ortaya çıkmasını" getirmiştir⁴⁰. 1957 yılında başbakan, İstanbul'un imar faaliyetleri için önemli miktarda mali yardımda bulunmuştur ve 1948 yılında uzun zamandır beklenen Belediye Gelirleri Kanunu çıkarılarak Belediyelere 80 ayrı kaynaktan gelir sağlama imkânı sağlanmıştır⁴¹.

1980 yılında 1727 olan Belediye sayısı 1981'de 1587'ye düşürülmüş, 5 yıl boyunca yeni Belediye kurulmasına izin verilmemiştir⁴². ²³Bu dönemde yerel yönetimlerin mali durumunu düzeltmek amacıyla kanuni düzenleme yapılmış, Belediye gelirleri, 26 Mayıs 1981 tarih ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun da düzenlenmiştir⁴³.

1980-1983 yılları arasındaki uygulamaların devamı ve dönemin en önemli belgesi 1982 anayasasıdır.1982 Anayasasının getirmiş olduğu en önemli yenilik belediye organlarının seçikle işbaşına geleceğinin anayasal güvence altına alınmasıdır⁴⁴.

4. YEREL YÖNETİM BİRİMLERİ

Yerel yönetim birimleri il özel daireleri, belediye ve köylerden oluşmaktadır Bu birimlerin genel özellikleri şu şekildedir:

4.1. İL ÖZEL İDARELERİ

İl özel idareleri, görevleri bakımından, merkezi idare ile belediye ve köyler arasında "ara düzey" niteliğine sahip idari birimlerdir⁴⁵.

İl özel idareleri ile ilgili temel hükümler 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanununda bulunmaktadır. Bu Kanun hem il genel yönetimi hem de il özel

---

³⁹ ORTAYLI; a.g.e., s. 122.

⁴⁰ GÖRMEZ; a.g.e., s. 120

⁴¹ KAYA; a.g.e., s. 48

⁴² KAYA; a.g.e., s. 49

⁴³ 15 Temmuz 2008 tarih ve 26937 sayılı Resmi Gazete'de 5779 sayılı 'İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'

⁴⁴ Ziya ÇOKER; *Yerel Yönetimlerde Reform*, Kamu Yönetimi Uzmanları Derneği, Yayın No:2, Ankara 1993, s. 9.

⁴⁵ Bilal ERYILMAZ; *Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması*, İstanbul 1997, s. 131

yönetimi ile ilgili hükümler içermektedir. Bu Kanun yerini 1929 yılında 1426 sayılı Kanuna bırakmıştır. 1929 düzenlemeleriyle il genel yönetimi ile ilgili yeni düzenleme yapılmış ve 1913 tarihli Kanunun genel yönetimle ilgili hükümleri iptal edilmiştir. Özel yönetimle ilgili hükümleri yürürlükte kalmıştır. Bu hükümler de 1987 de yayınlanan 3360 sayılı Kanunla değişikliğe uğramıştır. İl özel idareleri konusunda yapılan en son değişiklik 2005 yılıdır. 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu 22 Şubat 2005 tarihinde TBMM'de görüşülmüş ve 4 Mart 2005 tarihli resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ayrıca Belediye Kanununda yapılan birtakım değişikliklerde İl Özel İdaresi Kanununda bir kısım değişikliklere neden olmuştur⁴⁶.

3360 sayılı Kanun il özel idarelerini "taşınır ve taşınmaz mallara sahip ve kanunla belirlenmiş sınırlı, özel görevleri yapmakla yükümlü bir tüzel kişi" olarak tanımlarken; 5302 sayılı kanun il özel idarelerini "il halkının mahalli nitelikteki ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişileri" olarak tanımlamaktadır. Yani yapılan yeni düzenlemeyle il özel idarelerinin görev ve sorumluluklarının kapsamı genişletilmiştir.

İl özel idarelerinin görevleri 5302 sayılı Kanunun 6.maddesinde sıralanmıştır. Yeni düzenlemeyle eski Kanunda tek tek sayılan görevler yerine hizmet alanları sıralanmıştır. İl özel idaresinin görev alanları il sınırlarını kapsamaktadır. İl özel idaresinin il sınırları içinde yerine getirmesi gereken görevleri: sağlık, tarım, sanayi ve ticaret, ilin çevre düzeni planı, bayındırlık ve iskan, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro hizmet verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları, İlk ve ortaöğretim kurumlarına arsa temini, binaların yapımı, bakımı ve onarımının sağlanması şeklindedir.

İl özel idarelerinin belediye sınırları dışındaki görevleri ise: İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, kültür, turizm, gençlik ve spor, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında yapmak, olarak sıralanabilir.

Yeni düzenlemeye göre il özel idaresinin görevlerini yerine getirirken uyması gereken sıra şöyledir; il özel idaresinin kaynak durumu, hizmetin önceliği ve

---

⁴⁶ Nuri TORTOP vd; *Mahalli İdareler*, Ankara 2006, s.128

hizmetten yararlanacak yörenin gelişmişlik düzeyidir. İl özel idaresinin görevleriyle, köy ve belediye görevleri arasında koordinasyonu sağlama görevi il valisine bırakılmıştır⁴⁷.

İl genel meclisi, il özel idaresinin karar organıdır. 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununa göre valinin il genel meclisinin başkanı olma görevine son verilmiştir. Yeni il özel idaresi Kanunu eski kanunda "İl Daimi Encümeni" olan kurulun ismini "İl Encümeni" olarak değiştirmiştir. İl Encümeni, il özel idaresinin yürütme organıdır. Kanun, il genel meclisi başkanlığından valiyi alırken, il encümenini başkanlığından almamıştır.

4.2. BELEDİYELER

Türkiye'de belediyeler, batılı toplumların aksine, doğal ve kendiliklerinden oluşup yerleşmemiştir. Batıdan çok sonra, yasa ile yaratılmışlar ve belediyeler hiçbir zaman genel yönetim organlarından bağımsız olarak düşünülmemiştir. Arapça kökenli olan "belediye", bir insan topluluğunun yerleşmek niyetiyle oturduğu yer anlamını taşıyan "beled" kelimesinden türemiştir. "Belediye" sözcüğü ise şehir ve kasaba işleri ve halkın hizmetleri ile oluşan yönetim demektir⁴⁸.

5272 sayılı ve 24 Aralık 2004 tarihli Belediye Kanununun uygulanmasında; "belediye, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi" olarak tanımlanmaktadır.

Cumhuriyet dönemindeki belediyelerle ilgili ilk yasal düzenleme 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunudur. 1580 sayılı yasa 2004 yılına kadar yetmiş dört yıl yürürlükte kalmıştır. Dünyada yaşanan değişim ve dönüşüm sürecinin etkisiyle ortaya çıkan; etkinlik, verimlilik, katılım, çoğulculuk, saydamlık, öngörülebilirlik, hesap verebilirlik ve sonuç odaklılık gibi kavram ve yeni yönetim anlayışları, ülkemiz kamu yönetiminde reform arayışlarına hız kazandırmış ve sonucunda Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun hazırlanmıştır. Bu kanun kapsamında yapılan düzenlemelerden birisi, 03.07.2005 tarihinde kabul edilen, 13.07.2005 tarihinde resmi gazetede

---

⁴⁷ TORTOP vd; a.g.e., s. 131

⁴⁸ GÖYMEN; a.g.e., s. 22

yayınlanarak yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu'dur. Bu kanunla birlikte yerel yönetimlerde belediyelerle ilgili tüm düzenlemeler kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bu kanun çerçevesinde yapılmakta olup, 1580 sayılı kanun yürürlükten kalkmıştır. Yeni Kanunla belediye teşkilatında ve yerel yönetimler alanında değişiklikler getirilmiştir. 1580 sayılı Kanun Belediye kurulması için 2000 nüfus kriterini esas almışken, 5393 sayılı Belediye Kanunu 5000 nüfus şartını aramaktadır. 5393 sayılı Kanunun 4. maddesi Belediyelerin kurulmasını düzenlemektedir. Buna göre; nüfusu 5000'in üzerinde olan yerleşim yerleri, il ve ilçe merkezi olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir.

4.2.1.Belediyenin Organları

Türkiye'de 5393 sayılı Belediye Kanununa göre belediye yönetim üç temel organdan oluşmaktadır:

- Belediye başkanı
- Belediye encümeni
- Belediye meclisi

i. Belediye Başkanı

Belediyenin yürütme organıdır. Seçmenlerce çoğunluk yöntemine göre tek dereceli olarak yargı yönetim ve denetimi altında belde halkı tarafından beş yıl için seçilir. Belediye başkanı meclis ve encümenin kararları ile belediye emir ve yasaklarını uygulamak, yerel nitelikli işleri yürütmek, belediye mallarını yönetmek, gelir ve giderlerini izlemek, belediye adına sözleşme yapmak, belediyeyi temsil etmek, mülki amirin göndereceği mevzuatı yaymak ve ilan etmek gibi görevlerle yükümlüdür. Belediye başkanı, kanunda sayılan koşullarının gerçekleşmesi halinde, İçişleri Bakanlığı, Danıştay veya Bölge İdare Mahkemesi kararı ile başkanlıktan alınabilir⁴⁹.

Belediye başkanının görev ve etkileri 5393 sayılı Belediye Kanununun 38. maddesinde şu şekilde sıralanmıştır:

---

⁴⁹ERYILMAZ; a.g.e., s. 131

- Belediye teşkilâtının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.
- Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.
- Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek.
- Meclise ve encümene başkanlık etmek.
- Belediyenin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek.
- Belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek.
- Yetkili organların kararını almak şartıyla sözleşme yapmak.
- Meclis ve encümen kararlarını uygulamak.
- Bütçeyi uygulamak, bütçede meclis ve encümenin yetkisi dışındaki aktarmalara onay vermek.
- Belediye personelini atamak.
- Belediye ve bağlı kuruluşları ile işletmelerini denetlemek.
- Şartsız bağışları kabul etmek.
- Belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak.
- Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özörlölere yönelik hizmetleri yürötmek ve özörlöler merkezini oluşturmak.
- Temsil ve ağırlama giderleri için ayrılan ödeneği kullanmak.
- Kanunlarla belediyeye verilen ve belediye meclisi veya belediye encümeni kararını gerektirmeyen görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

ii. Belediye Encümeni

Belediye yönetiminin ikinci derecede karar ve danışma organıdır. Belediye encümeni, belediye başkanı, belediyedeki dairelerin başkanları ile bunların yarısını geçmemek üzere belediye meclisinin kendi içinden seçtiği üyelerden meydana gelir. Buna göre belediye encümeni, seçimle gelenlerle tabii üyelerden, kurulmaktadır. Seçimle belirlenen üyeler, ikiden az olamaz, sayıları, tabii üyelerin yarısını geçemez. Bunların görevleri bir yıldır⁵⁰.

5393 sayılı Belediye Kanununun 33. maddesine göre, belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında;

- İl belediyelerinde ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden,
- Diğer belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden, oluşur.

Kanuna göre belediye encümenin görev ve yetkileri şunlardır (md.34):

- Stratejik plân ve yıllık çalışma programı ile bütçe ve kesinhesabı inceleyip belediye meclisine görüş bildirmek.
- Yıllık çalışma programına alınan işlerle ilgili kamulaştırma kararlarını almak ve uygulamak.
- Öngörülme-yen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek.
- Bütçede fonksiyonel sınıflandırmanın ikinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
- Kanunlarda öngörülen cezaları vermek.

---

⁵⁰ ERYILMAZ; a.g.e., s. 135

- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarının anlaşma ile tasfiyesine karar vermek.
- Taşınmaz mal satımına, trampasına ve tahsisine ilişkin meclis kararlarını uygulamak; süresi üç yılı geçmemek üzere kiralanmasına karar vermek.
- Umuma açık yerlerin açılış ve kapanış saatlerini belirlemek.
- Diğer kanunlarda belediye encümenine verilen görevleri yerine getirmek.

iii. Belediye Meclisi

Belediye meclisi, belediyenin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usûllere göre seçilmiş üyelerden oluşur (md 17). Bu tanıma 1580 sayılı Kanunda yer verilmemiştir.

Belediye meclisinin görev ve yetkileri şunlardır(md. 18):

- Stratejik plân ile yatırım ve çalışma programlarını, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini görüşmek ve kabul etmek.
- Bütçe ve kesin hesabı kabul etmek, bütçede kurumsal kodlama yapılan birimler ile fonksiyonel sınıflandırmanın birinci düzeyleri arasında aktarma yapmak.
- Belediyenin imar plânlarını görüşmek ve onaylamak, büyükşehir ve il belediyelerinde il çevre düzeni plânını kabul etmek.
- Borçlanmaya karar vermek.
- Taşınmaz mal alımına, satımına, takasına, tahsisine, tahsis şeklinin değiştirilmesine veya tahsisli bir taşınmazın kamu hizmetinde ihtiyaç duyulmaması hâlinde tahsisin kaldırılmasına; üç yıldan fazla kiralanmasına ve süresi otuz yılı geçmemek kaydıyla bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesisine karar vermek.

- Kanunlarda vergi, resim, harç ve katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağı hizmetler için uygulanacak ücret tarifesini belirlemek.
- Şartlı bağışları kabul etmek.
- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı beşbin YTL'den fazla dava konusu olan belediye uyuşmazlıklarını sulh ile tasfiyeye, kabul ve feragate karar vermek.
- Bütçe içi işletme ile 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa tâbi ortaklıklar kurulmasına veya bu ortaklıklardan ayrılmaya, sermaye artışına ve gayrimenkul yatırım ortaklığı kurulmasına karar vermek.
- Belediye adına imtiyaz verilmesine ve belediye yatırımlarının yap-işlet veya yap-işlet-devret modeli ile yapılmasına; belediyeye ait şirket, işletme ve iştiraklerin özelleştirilmesine karar vermek.
- Meclis başkanlık divanını ve encümen üyeleri ile ihtisas komisyonları üyelerini seçmek.
- Norm kadro çerçevesinde belediyenin ve bağı kuruluşlarının kadrolarının ihdas, iptal ve değıştirilmesine karar vermek.
- Belediye tarafından çıkarılacak yönetmelikleri kabul etmek.
- Meydan, cadde, sokak, park, tesis ve benzerlerine ad vermek; mahalle kurulması, kaldırılması, birleştirilmesi, adlarıyla sınırlarının tespiti ve değıştirilmesine karar vermek; beldeyi tanıtıcı amblem, flama ve benzerlerini kabul etmek.
- Diğer mahallî idarelerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek.
- Yurt içindeki ve İçişleri Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı iş birliğı yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler

gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye karar vermek.

- Fahrî hemşehrilik payesi ve beratı vermek.
- Belediye başkanıyla encümen arasındaki anlaşmazlıkları karara bağlamak.
- Mücavir alanlara belediye hizmetlerinin götürülmesine karar vermek.
- İmar plânlarına uygun şekilde hazırlanmış belediye imar programlarını görüşerek kabul etmek.

4.2.2. Belediyelerin Görev ve Sorumlulukları

Belediyelerin görev ve yetkileri ülkeler bakımından farklılıklar göstermektedir. Belediyelerin görev ve yetkilerinin belirlenmesinde başlıca üç ilkeden söz edilmektedir: Genel yetki ilkesi, yetki ilkesi, liste ilkesi⁵¹.

Genel yetki ilkesine göre, belediyeler kanunların yasaklamadığı ya da başka yönetim birimlerine bırakılmamış olan bütün yerel hizmetleri yürütmeye yetkilidirler. Almanya ve Hollanda'da bu ilke uygulanmaktadır. Yetki ilkesine (ultra vires) göre, belediyeler, ancak yasama organının açıkça yetkilendirdiği konularda faaliyet gösterirler. Belediyeler, yasaların yasaklamadığı alanlarda hizmet yürütmekle yetkili değildirler. (İngiltere'de bu ilke benimsenmiştir.) Liste ilkesi, yetki ilkesine benzemektedir. Liste ilkesine göre belediyelerin yetki ve görevlerini, kanunlar, liste halinde teker teker saymaktadır⁵². Ülkemizde daha çok bu ilke uygulanmaktadır.

1580 sayılı Belediye Kanunu 'liste yöntemi' benimsenerek hazırlanmış olup, belediyelerin yapacağı hizmetler yasada sıralanmıştır. 5393 sayılı belediye Kanunu ise 'yetki' ve 'genellik' ilkesini benimsemiştir.

1580 sayılı Belediye Kanununun 15.maddesinde belediyelerin görevleri 80 fıkra halinde sıralanmıştır. Kanunun 19.maddesinde ise belediyelerin kendilerine yüklenen görevleri yaptıktan sonra, belediyeni o yerde oturan kişilerin ortak ve uygar gereksinimlerini karşılayacak her tür girişimde bulunabilecekleri hükmüne yer

⁵¹KELEŞ; a.g.e., s. 176- 177

⁵²Şerif ÖNER; *Yeni Mevzuat Çerçevesinde Türkiye'de Belediye Yönetimi*, Nobel Yayınları, Ankara 2006, s.79

vermiştir. Ancak belediyeler bu tür işlere yasanın vermiş olduğu zorunlu görevleri yerine getirdikten sonra girişebileceklerdir. Ayrıca yasanın 16. maddesinde belediyeler gelir gruplarına göre sınıflandırılmış olup, belli görevlerin belli gelir grubuna sahip belediyelerce yapılabileceği belirtilmiştir. Bu madde hükmüne göre, kanunun 15. maddesinde belirtilen görevlerden, maddenin 1- 39, 41- 44, 47, 52, 56- 57, 74, 76. fıkralarının bütün belediyeler için zorunlu görevler olduğu, gelirleri 50.000 TL'den fazla olan belediyeler için maddenin 48 ve 50. fıkralarının, gelirleri 200.000 TL'den fazla olan belediyeler için maddenin 45 ve 52. fıkralarının, gelirleri 500.000 TL'den fazla olan belediyeler için maddenin 46, 54 ve 55. fıkralarının zorunlu görevler olduğu belirtilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 14. maddesine göre; belediye, kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen mahallî müşterek nitelikteki diğer görev ve hizmetleri de yapar veya yaptırır. Yine aynı maddede belediye hizmetlerinin yerine getirilmesinde öncelik sırası aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1. Belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir.
2. Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur.
3. Hizmet sunumunda özür, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır.

i. Bayındırlık ve İmar Görevleri

Belediye, sınırları içerisindeki halkın yaşadığı çevrenin fiziki olarak iyileştirilmesi, güzelleştirilmesi; barınma, eğlenme, alışveriş ve dinlenme ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli tesislerin ve kamu binalarının yapılması ve bakımı gibi konuları kapsamaktadır. Bunlar konut, yol, cadde, sokak, kaldırım, köprü, meydan, geçit, park, dinlenme alanları, garaj, pazaryeri, su ve kanalizasyon gibi tesislerin yapımıyla ilgilidir.

5393 sayılı Belediye Kanununa göre;

1. Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; imar, su ve kanalizasyon gibi kentsel alt yapı hizmetlerini yapma ve yaptırma görev ve sorumluluğu bulunmaktadır (md.14/a).
2. Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki imar ve bayındırlık görevlerini yerine getirmek amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunma yetkisine sahiptirler (md.15/a).
3. Belediyenin imar plânlarını görüşmek ve onaylamak, büyükşehir ve il belediyelerinde il çevre düzeni plânını kabul etmek (md.18/c) ve imar planlarına uygun şekilde hazırlanmış belediye imar programlarını kabul etmek (md.18/u) belediye meclisinin görev ve yetkileri arasındadır.
4. Bayındırlık ve kentsel alt yapı projelerinin uygulanması ve imar planlarının hazırlanmasını sağlamak için belediye ve bağlı kuruluşlarında, norm kadroya uygun olarak mimar, mühendis, şehir ve bölge plancısı vb., uzman ve teknik personel yıllık sözleşme ile çalıştırılabilir(md.49).
5. Belediyeler hazırlanacak her türlü proje ve imar düzenlemelerine yönelik olarak harcama yapabilecektir(md.60).
6. Belediyeler, belediye meclisinin, belediyeye bağlı kuruluşlar ise yetkili organın kararı ile: park, bahçe, sera, refüj, kaldırım ve havuz bakımı ve tamiri; baraj, arıtma ve katı atık tesislerine ilişkin hizmetler; kanal bakım ve temizleme, alt yapı ve asfalt yapım ve onarımına ilişkin işlerini süresi ilk mahallî idareler genel seçimlerini izleyen altıncı ayın sonunu geçmemek üzere ihale yoluyla üçüncü şahıslara gördürülebilir(md.67).

ii. Ulaştırma Görevleri

Ulaştırma görevleri, belediye sınırları içinde çeşitli yerleşim yerleri arasındaki toplu taşıma hizmetlerini yönetmektir.

5393 sayılı Belediye Kanununa göre belediyelere mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; ulaşım alanında çeşitli hizmetleri yapma ve yaptırma görevi verilmiştir(md.14/a). Bu çerçevede belediyelere verilen görevler aşağıdaki gibidir;

1. Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek(md.15/f),
2. Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek (md.15/p),

5393 sayılı Kanununun 15.maddesine göre, toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceği gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir.

iii. Sağlık görevleri

5393 sayılı Belediye Kanununa göre belediyelere mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; acil yardım, kurtarma ve ambulans hizmetlerini yerine getirme görevi verilmektedir(md.14/a). Bu görevlerin yerine getirilmesi için belediyeler her türlü sağlık tesisi açabilecek ve işletebileceklerdir(md.14/b). Bu çerçevede Kanunun belediyelere sağlık hizmetleri konusunda verilen görevler aşağıdaki gibidir;

1. Gayrisıhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek(md.15/ı), (Aynı maddeye göre gayrisıhî müesseselerden birinci sınıf olanların ruhsatlandırılması ve denetlenmesi, büyükşehir ve il merkez belediyeleri dışındaki yerlerde il özel idaresi tarafından yapılır.)
2. Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu,

cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek (md.15/m),

3. Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak(md.15/o).

Bu görevlerin yanı sıra 15.maddeye göre; İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; sağlık çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık ile ilgili projelere İçişleri Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla arsa tahsis edebilir.

İlgili Kanununun 77.maddesine göre belediyelere, sağlık konularına yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programları uygulama yetkisi tanınmıştır.

iv. Çevre Koruma Görevleri

Belediyelerde sağlıklı ve sürdürülebilir çevresel ortamların oluşturulmasını sağlamak amacıyla 5393 sayılı Kanunda verilen görevler şunlardır⁵³:

1. Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek; kaynak sularını işletmek veya işlettirmek (md.15/e),
2. Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak (md.15/g),

Belediye yukarıdaki maddelerde belirtilen hizmetleri Danıştay'ın görüşü ve İçişleri Bakanlığı'nın kararıyla süresi kırkdokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir(md.15).

---

⁵³ ÖNER; a.g.e., s. 81

Hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak (md.15/o),

1. Belediyede belediye meclisinin, belediyeye bağılı kuruluşlarda yetkili organın kararı ile park, bahçe, sera, refüj, kaldırım ve havuz bakımı ve tamiri; baraj, arıtma ve katı atık tesislerine ilişkin hizmetleri süresi ilk mahallî idareler genel seçimlerini izleyen altıncı ayın sonunu geçmemek üzere ihale yoluyla üçüncü şahıslara gördürülebilir(md. 67).

v. Eğitim Öğretim Görevleri

5393 sayılı Belediye Kanununda belediyelere mahalli nitelikte olmak şartıyla eğitim ve öğretimle ilgili verilen görevler aşağıdaki gibidir:

1. Belediyeler meslek ve beceri kazandırma hizmetini yapar veya yaptırır (md.14/a),
2. Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir (md.14/b).

vi. Ticaretin Geliştirilmesine Yönelik Görevler

5393 sayılı Belediye Kanununda belediyelere mahalli nitelikte olmak şartıyla ekonomi ve ticaret yaşamının geliştirilmesine yönelik görevler aşağıdaki gibidir:

1. Belediyeler ekonomi ve ticaretin geliştirilmesine ilişkin hizmetleri yapar veya yaptırır (md.14/a),
2. Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek (md.15/c),
3. Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettiirmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek (md.15/j),

4. Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek (md.15/m),

5. Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek (md.15/n),

vii. Sosyal Hizmet Görevleri

Merkezi idare sosyal devlet anlayışı ile sosyal güvenlik konuları hakkında halka en yakın yönetim birimi olan belediyelere birçok görev yüklemiştir⁵⁴. Bununla ilgili olarak 5393 sayılı Belediye Kanuna göre, belediye hizmetlerinin, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulması düzenlenerek, hizmet sunumunda özürlü, yaşlı, düşkün ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanması sağlanmıştır (md.14).

5393 sayılı Belediye Kanununda sosyal hizmetler açısından belediyelere verilen yetki görev ve imtiyazlar aşağıdaki gibidir⁵⁵:

1. Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak (md.15/a),
2. Hemşehrilerin, belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur (md.13/1),
3. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ilişkilerin geliştirilmesi konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır (md.13/2),

⁵⁴ M. Emin KÖKTAŞ; *'İzmir Kentinde Gündem 21'e Doğru'*, Ed. Zerrin TOPRAK KARAMAN, Şükran CİRİK vd..., İzmir Büyükşehir Belediye Yayını, İzmir 1996, s. 145

⁵⁵ ÖNER; a.g.e., s. 93

4. Belediye hizmetlerinin sunumunda özürlü, yaşlı, düşük ve dar gelirli durumuna uygun yöntemler uygulanır (md.14),
5. Belediyeler mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; sosyal hizmet, yardım, meslek v beceri kazandırmaya yönelik hizmetleri yapar veya yaptırır (md.14/a),
6. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar (md.14/a),
7. Belediyeler mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; gıda bankacılığı yapabilir (md.14/b),
8. İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; sosyal hizmeti geliştirecek projelere İçişleri Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla arsa tahsis edebilir (md.15),
9. Belediyeler, dar gelirlili, yoksul, muhtaç ve kimsesizlere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar konusunda (md.60/i) ve sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için bütçeye ödenek koyabilir ve harcama yapabilirler (md.60/n),
10. Belediye ve mücavir alan sınırları içinde kendisine, eşine veya onsekiz yaşından küçük çocuklarına ait konutu olmayan dar gelirlili kişiler ile afete maruz kalanlara, bedeli 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre oluşturulan takdir komisyonu tarafından belirlenecek tutardan aşağı olmamak üzere arsa tahsisi yapılabilir (md.69/3),
11. Belediye; sosyal hizmet ve yardım hizmetiyle, yaşlılara, kadın ve çocuklara, özörlönlere, yoksul ve düşönlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönöllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular (md.77/1).

1580 sayılı Kanununun sosyal hizmetler bakımında belediyelere yüklediği görevler aşağıdaki gibidir;

1. Dilendiricileri menedecek tedbirler açmak (md.15/17),
2. Terkedilmiş çocukları, deliler, sokakta bayılanları, kazaya ve afete uğrayanları koruyup gözetmek (md.15/18),
3. Kütüphane ve okuma salonları açmak (md.15/33),
4. Fakir ailelerin ikiz çocuklarına, öksüz, fakir, kimsesiz çocuklara para, doktor vb yardımlar yapmak; fakir hastalara ücretsiz bakmak ilaç vermek, fakir cenazelerini ücretsiz kaldırmak, işten aciz olup bakacak kimsesi olmayanlara bakmak (md.15/34),
5. Yetimhane, doğum ve emzirme ve mecburi olarak ücretsiz doğum evleri ile tesisat ve teşkilatı ve yeri Sağlık Bakanlığı'na tayin ve tasdik edilmek şartıyla akıl hastanesi açmak ve işletmek (md.15/45),
6. Fakir ve yaşlıların bakımlarını sağlamak ve bu amaçla bakım evleri yapmak ve işletmek (md.15/45 ve 1593 sayılı Kanununun 20/13. maddesi),
7. Yersiz yurtsuz olanlara iş bulmak, bunlarda garip olup çalışmayanları memleketine göndermek (md.15/48),
8. Kimsesiz kadın ve çocukları korumak (md.15/48),
9. Fakirler için yatı evleri yapmak ve idare etmek (md.15/69).

viii. Diğer Görevler

5393 sayılı Belediye Kanununun belediyelere yüklediği diğer görevler aşağıdaki gibidir;

1. Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; gençlik ve spor hizmetlerini yapar veya yaptırır (md.14/a). Gerektiğinde, öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir (md.14/b),
2. Belediye kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usûllere göre şirket kurabilir (md.70) ve özel gelir ve gideri

bulunan hizmetlerini İçişleri Bakanlığının izniyle bütçe içinde işletme kurarak yapabilir (md.71)

3. Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans hizmetlerini yapar veya yaptırır (md.14/a),
4. Kentsel güvenliği sağlamak için belediyeler, yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla beldenin özelliklerini de dikkate alarak gerekli afet ve acil durum plânlarını yapar, ekip ve donanımı hazırlar (md.53),
5. Belediyeler, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır (md.13),
6. Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular (md.77),

4.2.3.Belediyenin Yetki ve İmtiyazları

5393 sayılı Belediye Kanununa göre, belediyenin yetkileri ve imtiyazları şunlardır:

1. Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak (md.15/a),
2. Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek (md.15/b),

3. Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek (md.15/c),
4. Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak (md.15/d),
5. Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek; kaynak sularını işletmek veya işlettirme (md.15/e),
6. Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek (md.15/f),
7. Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak (md.15/g),
8. Mahallî müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesis etmek (md.15/h),
9. Borç almak, bağış kabul etmek (md.15/ı),
10. Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek (md.15/j),
11. Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek (md.15/k),
12. Gayrisihhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek (md.15/l),

13. Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek (md.15/m),
14. Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek (md.15/n),
15. Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak (md.15/o),
16. Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiğı bütün işleri yürütmek (md.15/p).

Belediye, (e), (f) ve (g) bentlerinde belirtilen hizmetleri Danıştayın görüşü ve İçişleri Bakanlığının kararıyla süresi kırkdokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir; toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceğı gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya 67 nci maddedeki esaslara göre hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir (md. 15).

İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi alt yapı çalışmalarını faiz almaksızın

on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere İçişleri Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla arsa tahsis edebilir (md. 15).

4.3. KÖY YÖNETİMİ

Köy, insanların topluca bir arada yaşama ihtiyaç ve alışkanlıkları sonucu ortaya çıkmış en küçük yerleşim birimidir. Bu küçük birimde oturan insanların ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan yönetim teşkilatına ise köy idaresi adı verilmektedir⁵⁶.

Köyler cumhuriyet döneminin ilk kanunlarından olan ve 1924 anayasasından önce hazırlanmış ve yürürlüğe sokulmuş olan 18/ 03/ 1924 tarih ve 442 sayılı Köy Kanunu ile bir mahalli idare birimi olarak kamu tüzel kişiliğine sahip kılınmıştır⁵⁷. Köylerin kurulması, il idare kurulu, il genel meclisi ve Bayındırlık Bakanlığının mütalaası ile İçişleri Bakanının kararıyla kurulur. Köyün yerleşim biriminin kurulmasında genel olarak nüfus kriteri esas alınmaktadır. 402 sayılı Köy Kanununda nüfus ölçütü iki bin olarak alınırken 5272 sayılı Belediye Kanununda beş bin kriteri esas alınmıştır.

Köy Kanununda köyün gelirleri salma, imece ve diğer gelirler olarak üç grupta toplanmıştır⁵⁸.

5. YEREL YÖNETİMLERİN SOSYAL SORUMLULUK KAPSAMINDA FAALİYETLERİ

Yerel yönetimler, belde halkının ortak yerel ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş, dolayısıyla topluma karşı çeşitli sorumlulukları bulunan kamu kurumlarıdır. Bu sorumluluk çerçevesinde yerel yönetimler, kararlarını etik değerlere ve toplumun beklentilerine uygun şekilde almak zorundadırlar. Bu nedenle toplumun yapısını, temel ihtiyaçlarını ve önceliklerini tanımak, en kısa sürede ve istenen düzeyde bunlara cevap vermek, etkin yönetimin bir gereği olmaktadır.

⁵⁶ ULUSOY ve AKDEMİR. a.g.e.,s. 253

⁵⁷ Hikmet KAVRUK; *Köy ve Mahalle: Yerleşim ve Yönetim Birimi*, Ankara 2004, s.16.

⁵⁸ TORTOP vd; a.g.e., s. 110- 124

Kıt kamu kaynakları, hızla artan kentsel hizmet talepleri nedeniyle çok daha etkin bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Bu durum da, yerel yönetimlerin yönetim anlayışlarında bir takım değişiklikleri gündeme taşımıştır. Yönetim anlayışlarındaki en önemli değişiklik, dışa açık ve çevresel gelişmelere duyarlı olunması, kamu politikalarının belde halkının ihtiyaçları doğrultusunda oluşması, kısaca sosyal sorumluluk bilincinin ön plana alınması yönünde olmaktadır. Bu durum, aynı zamanda kamu yönetiminde ve çalışanlarının davranışlarında "etik olma" konusunu gündeme getirmektedir.

Yerel yönetimlerin, belde halkının ihtiyaçlarını yerine getirebilmek için, halkın gerçek ihtiyaçlarına uygun yerel politikalar üretebilmesi yönünde, hiç şüphe yok ki, yerel yönetimlerin en üst düzey çalışanlarından en alt düzey çalışanlarına kadar önemli görevler düşmektedir.

5.1. SOSYAL SORUMLULUK KAVRAMI

Kurumlar, sosyal yaşantının gereği olarak kurulur ve çalıştırılırlar. Bu nedenle, içinde buldukları topluma karşı üstlendikleri çeşitli sorumlulukları da yerine getirmekle yükümlüdürler. Gerçekte, kurumlar bir toplumda faaliyette bulunmak ve yaşamak amacıyla kuruldukları gün sorumluluklarını da kabul etmiş olurlar. Bu nedenle kurumlar, toplumun amaçlarına hizmet ederek ve değer ölçütlerine uygun politikalar belirleyerek faaliyetlerini yürütmek zorundadırlar⁵⁹.

En genel tanımıyla kurumsal sosyal sorumluluk, toplumun bir parçası olan kurumların etik değerlere uygun şekilde davranma yükümlülüğünü ifade eder. Kavram, iş dünyası ve toplumun, sosyal yaşamda birlikte hareket ettiğini temel alarak, bir bütün olarak toplumun refahını arttırmaya yönelik bir konsept gibi de tanımlanabilir. Aynı zamanda, kurumların belirli bir düzen içinde yaşamını sağlamak, korumak ve yükseltmek için yaptığı tüm faaliyetleri de içerir⁶⁰. Bir başka ifadeyle sosyal sorumluluk, genel olarak bir kuruluşun; ekonomik ve yasal koşullara, iş ahlakına, kurum içindeki ve

---

⁵⁹ Birol TENKEKİOĞLU; 'İşletmelerin Sosyal Sorumlulukları', *Eskişehir İTİA Dergisi*, C. 13, S:2, 1977, s.47

⁶⁰ Alpay GÜVEN vd; İşletmelerin Sosyal Sorumlulukları: Belirleyici Etkin olarak Kamusal Değerler, *10. Ulusal Yönetim Organizasyon Kongresi Bildiri Kitabı*, 23- 25 Mayıs 2002, s.74

çevresindeki kişilerin ve diğer kurumların beklentilerine uygun bir çalışma stratejisi ve politikası gütmesine, insanları mutlu ve memnun etmeye yönelik gereklidir⁶¹.

Kurumların sosyal sorumluluğuyla, kurum faaliyetlerinin toplumun etiksel, yasal, kamusal ve ticari beklentilerini karşılayan ve hatta bu beklentileri aşacak şekilde yerine getirilmesini öngören bir yaklaşım ifade edilir. Bu yaklaşıma göre kurumlar, kararlarını etik değerler çerçevesinde; insanların, toplumun, çevrenin beklentilerine ve yasal yükümlülüklerine uygun şekilde almak zorundadırlar. Kurumların bu sorumluluğu, tepe yönetimi tarafından desteklenen, teşvik edilen, karar alma ve iş faaliyetlerini yerine getirmek için gereksinim duyulan geniş kapsamlı politikaları, faaliyetleri ve programları da içerir⁶².

Sosyal sorumluluk, kurumların bir veya birden çok sosyal konular üzerine eğilmelerini gerektirir. Bu konularla uğraşmayı ihmal eden kurumlar uzun vadede başarılı olamazlar. Toplumun yararına, değişen değer ve beklentilerine cevap veremeyen veya bunları önemsemeyen kurumlar, toplumsal bir eleştiriye muhatap kaldığı gibi, aynı zamanda güven kaybına da neden olabilir. Dolayısıyla sosyal sorumluluk, karar verici durumda olanların, kendi çıkarlarını olduğu kadar, toplumun genel çıkarlarını da geliştirecek ve koruyacak eylemlerin yapılması yönünde bir zorunluluktur⁶³.

5.2. YEREL YÖNETİMLER KAPSAMINDA SOSYAL SORUMLULUK

Kamu yönetimi açısından sosyal sorumluluk; halk adına hareket eden kamu çalışanlarının, aldıkları her kararda, halkın büyük çoğunluğunun tatminini sağlayıcı bir genel sorumluluk taşımalarını ifade eder. Bu tanıma göre, kamu görevlilerinin temel sorumluluğu, kamu yönetiminin bir emanet olduğu bilincinden uzaklaşmadan, halkın mutluluğu için taşınan genel bir sorumluluktur⁶⁴.

Yerel yönetimlerin sosyal sorumluluklarını, bir kamu kurumu olmaları yönüyle kuruluş amaçlarıyla ilişkilendirilerek ortaya koymak mümkündür. Yerel yönetimler, bir

---

⁶¹ Donald C MOSLEY vd; *Management Leadership in Action, Fifth Edition, Harper Collins College Publishers, New York 1996, s:141*

⁶² Fatih YÜKSEL vd; *Yerel Yönetimlerde Etik Çerçevesinde Sosyal Sorumluluk Bilinci, s: 298*

⁶³ Ali HALICI; 'İşletmelerde Sosyal Sorumluluk Stratejileri; Çanakkale İlinde Bir Araştırma', *Yönetim Ve Ekonomi, C.7, S.1, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa 2001, s: 12*

⁶⁴ Raci KILAVUZ ve Abdullah YILMAZ. *Etik Ölçüsünün Analitik İncelemesi ve Kamu Yönetiminde Etik Davranışın Yönlendiricileri Üzerine Notlar, Kuramdan Uygulamaya Kamu Yönetimi, Gazi Kitabevi, 2004, s: 90-91*

beldede yaşıyan halkın mahalli ortak ihtiyaçlarını gidermek amacıyla kurulmuş kurumlardır. Yerel yönetimlerin kuruluş amaçlarını ortaya koyan bu tanım, aynı zamanda yerel yönetimlerin sosyal sorumluluklarının belirlenmesinde de önemli bir rehber olmaktadır. Bu durumda yerel yönetimlerin sosyal sorumluluk alanları, temel işlevlerinin yerine getirilmesi, yani kurulduğu beldede gerekli yerel ihtiyaçların üretilmesi, halka sunulması ve vatandaşın beklentilerinin giderilmesidir.

Çağımızda yaşanan hızlı kentleşme süreci, yerel yönetimlerden beklentileri ciddi anlamda artırmıştır. Kentlerde nüfusun hızla artmaya devam edeceği yönündeki tahminler, yerel yönetimlerin sorumluluklarında benzer yönde bir artış olacağına işaret etmektedir. Nitekim günümüz kentlerinde ortaya çıkan; altyapı yetersizliği, kent arazilerinin talan edilmesi ve çarpık kentleşme, yeşil alanların yok edilmesi, küresel boyutlarda yaşanan çevre kirliliği, konut yetersizliği ve gecekondulaşma, kente eklenme gibi, birçok sorunun çözümü giderek güçleşmektedir. Bütün bu gelişmeler, yerel yönetimlerin sosyal sorumluluklarını genişletmektedir. Günümüz kentlerinde, ranta konu olmuş kent arazilerinin toplum zararına kullanımının önlenmesi, bir anlamda sağlıklı bir kentin oluşturulması, yerel yönetimlerin sorumluluk alanlarının temelini oluşturmaktadır. Nitekim kent arazilerinin mülkiyete konu olması ve dolayısıyla ortak kullanıma imkân verecek şekilde düzenleyen imar planlarının oluşturulması ve titizlikle uygulanması, beklenen sorumluluğun yerine getirilmesinde ayrı bir öneme sahiptir.

Yerel yönetimlerin kendinden beklenen görevleri yerine getirebilmelerinin bir ölçüsü olarak değerlendirilebilecek vatandaş memnuniyetinin sağlanması, yerel yönetimlerin, vatandaşın istek ve taleplerine duyarlı olmasını ve bunların, kuruma yön vermesini gerektirmektedir. Nitekim yerel yönetimler, yerel kamusal ihtiyaçların, hızla ihtiyaç olmaktan çıkmadan, istenen düzeyde karşılanabildiği oranda işlevlerini yerine getirebilmekte ve vatandaş memnuniyetini artırabilmekte, dolayısıyla sosyal sorumluluklarına uygun hareket etmesi mümkün olmaktadır.

Halkın ihtiyaçlarının karşılanarak memnuniyetinin sağlanması, kurumların dışa açık olmasıyla yakından ilgilidir. Dışa açık kurumlar, kendi varlıklarını korumak için değil, temel işlevlerini yerine getirmek için var oldukları gerçeğinden yola çıkarak, hizmet verdikleri kesimlerin önceliklerine duyarlı olmak zorundadırlar. Nitekim yerel yönetimlerin, belde halkının ihtiyaçlarını sürekli takip edebildiği ve giderdiği oranda

başarılı olmaları mümkün olmaktadır. Vatandaş odaklı bir yönetim olarak da ifade edilebilecek bu yönetim anlayışı, yerel yönetimlerin sadece belde halkının ihtiyaç öncelikleri doğrultusunda hareket etmesini sağlamakta ve ihtiyaç dışı bir üretimin önüne geçebilmektedir. Bu durum, kıt kamu kaynaklarının daha verimli kullanımını sağlarken, aynı zamanda yönetsel etkinliği de artırmaktadır. Böylece yerel hizmet kalitesi artan ve temel işlevlerine uygun olarak, belde halkının ihtiyaçlarını sunabilen yerel yönetimler, sosyal sorumluluklarına da uygun hareket etmiş olmaktadır.

Nitekim ülkemizde kamu kurumlarının ve dolayısıyla yerel yönetimlerin kapalı bir sistem içinde politika oluşumunun ve uygulamasının söz konusu olduğu bilinmektedir. Bu durumun olumsuz yansımalarını gözlemek fazlasıyla mümkün olmaktadır⁶⁵.

Yerel yönetimlerin sosyal sorumluklarını yerine getirebilmeleri, öncelikle üst düzey olmak üzere, orta ve alt kademe yöneticilerinin bu konudaki duyarlılıklarıyla yakından ilgilidir. Bu noktada yerel politikaların oluşumunu gerçekleştiren yerel yöneticilerin, yerel yönetimlerin temel işlevlerinin yerine getirilmesi konusunda duyarlılıklarına ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla halkın değişen ihtiyaçlarını sürekli olarak öğrenmeye yönelik araçların geliştirilmesi ve böylece yerel politikaların oluşum aşamasına halkın ortak edilmesi gerekli olmaktadır.

Bu çerçevede, son zamanlarda kamu yönetiminde eşitliğin sağlanması ve beklentilerin öğrenilmesi konusunda, politikaların oluşum aşamalarına halkın aktif katılımının sağlanması yönünde bir eğilim, giderek ağırlık kazanmaktadır⁶⁶.

Söz konusu yaklaşımın sergilenmesi, yasal bir takım düzenlemelerin yanında yerel yöneticilerin konuya bakışları ve duyarlılıklarına ihtiyaç duymaktadır. Yerel politika oluşum aşamalarına halkın ortak edilmesine imkân sağlayan yeterli bir yasal düzenlemenin söz konusu olmadığı ülkemizde, en azından yerel yöneticilerin bir takım girişimleri olumlu katkı sağlayabilmektedir. Dolayısıyla yerel yöneticilerin, dışa açıklık

---

⁶⁵ Zerrin TOPRAK KARAMAN; Kentsel Yönetişim- Yerel Gündem 21, I. Ulusal Yerel Yönetimler Çalıştayı, Çanakkale 2003,s: 51

⁶⁶ YÜKSEL vd; a.g.e., s: 300

eğilimleri ve sosyal sorumluluk konusundaki bilinç düzeyleri, yerel yönetimlerin sosyal sorumluluklarının yerine getirilmesinde etkili olmaktadır⁶⁷.

5.2.1. Belediyelere Yönelik Sosyal Sorumluluk

Belediyelere yönelik sosyal sorumluluk; bir belediyenin karar mevkii sahiplerinin, yöneticilerin kendi çıkarları yanında, bir bütün olarak toplumun menfaatlerinin korunması, hizmetlerin eşit dağıtılması, belediye içi ve çevresindeki kişi ve kurumların beklentilerine uygun hizmet üretmesi, çalışma stratejisi ve politikası güderek insanları mutlu ve memnun etmesi şeklinde tanımlanabilir. Belediyelerin gelişen sosyal sorumlulukları bir yandan belediyenin toplumla ilişkilerini düzenlemede kullanılan sosyal sorumluluklarını, diğer yandan ise toplumsal ahlâki değerlerle ilişkili iş ahlâki kavramlarının önemini artırmaktadır⁶⁸. Sosyal sorumluluk bilincinin gelişmesi ahlâki algının güçlü olmasını gerektirir. Çünkü sosyal sorumluluk duygusunu taşıyan yöneticilerin en azından genel ahlâk kurallarına göre hareket etmesi beklenir. Belediye yönetimlerinin sosyal sorumluluk ve iş ahlâkına uygun davranış içerisinde olmaları, halkın refahının yanında belediyenin geleceğini de olumlu etkiler. Bu itibarla toplum, belediyelerin verimli çalışmalarını, sosyal olaylarla ilgilenmelerini ve iş ahlâkını ilgilendiren konularda duyarlı davranmalarını istemekte, aksi davranışlara ise tepki göstermektedir⁶⁹. Diğer taraftan, yöneticilerin alacakları kararların oldukça yaygın bir kesimi etkilemesi ve iş hayatında belirsizliklerin çoğalması, taleplerin farklılaşması gibi nedenler kurumlarda iş ahlâkıyla ilgili konuları daha karmaşık hale getirmektedir.

Yöneticiler bir kurumun ahlâki davranmasında kilit rol konumundadırlar. Karar vericiler, kurumdaki herkesten çok kurum için ahlâki bir imaj oluşturma sorumluluğuna sahiptirler. Yöneticiler özellikle de üst kademe yöneticiler diğer çalışanlara iyi örnek olmak zorundadırlar. Yöneticilerin önem verdikleri ahlâki değerler ve sosyal sorumluluk algılamaları farklılıklar gösterebilir. Bazı yöneticiler kendine odaklı olurken yani, kendisini düşünmeye önem verirken, bazı yöneticiler de, barışın hakim olduğu, doğruluk, dürüstlük ilkelerine sahip, sağlıklı, huzurlu bir çevre oluşturmak, bütün

⁶⁷ Ömer TORLAK; 'Kar Amaçsız Kuruluşlar Olarak yerel Yönetimlerde Ahlaki Sorumluluk', <http://idari.cu.edu.tr/igunes/makale/ahlak.doc>, 16.09.2005

⁶⁸ Ömer TORLAK ve Şuayip ÖZDEMİR. 'Küçük ve Orta Ölçekli İşletme Yöneticilerinin iş ahlakı ve Sosyal Sorumluluk Anlayışları Üzerinde Bir Alan Araştırması', *II. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi*, AKÜ İ.İ.B.F., 2003, Afyon

⁶⁹ Ş. ÖZALP; 'İşletme Yönetiminde Sosyal Sorumluluk', *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Dergisi*, C.2, S.1, Eskişehir 1996, s: 12

insanların eşitliğini savunmak gibi başkalarını ilgilendiren diğer bir ifadeyle sosyal sorumluluğa önem veren değerlere karşı güçlü bir ilgi duyarlar. Öte yandan, yönetim, kararını verirken, hem kurumun varlığının kabulü ve sürekliliği için, hem de toplum değerlerinin canlı kalması için, ahlâk ve sosyal değerleri göz önüne almak zorundadır⁷⁰. Çünkü yöneticiler kendi kurumlarında otorite sahibi ve rol modelleridirler. Bir yüksek ahlâki davranış karakteri oturarak, çevresindekileri etkileyebilirler. Şimdiye kadar yapılan çalışmalar şu sonucu ortaya koymuştur; bir çalışanın patronunun davranışı ve ahlâki tutumu, çalışanın işinde ahlâki veya gayri ahlâki davranmasında en önemli faktördür. Bu kapsamda belediye yöneticilerinin ve çalışanlarının patronu belediye başkanı ve üst kademe idari ve yürütme merciindeki yöneticilerdir. Bu itibarla belediyelerde iş ahlâki ve sosyal sorumluluğun kurumsallaşmasında büyük görev düşmektedir.

5.2.2. Sosyal Sorumluluk Kapsamında Belediyelerin Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerinin Önemi, Kapsamı ve Amacı

Küreselleşme süreci, toplumsal bir değişim ve dönüşümü kaçınılmaz kılmaktadır. Değişimin, toplumun temeli olan aile üzerindeki etkileri bağlamında geleneksel aile çekirdek aileye dönüşmüştür. Bununla birlikte kadınlar da çalışma hayatına katılmıştır. Aile bireyleri arasındaki iletişim eksikliği günümüz toplumu düşünüldüğünde oldukça yaygınlaşmıştır. Ayrıca boşanma oranları da hızla artmaktadır. Ailenin dağılması eşler, çocuklar, büyükler ve çevre üzerinde psikolojik, toplumsal ve ekonomik sorunlara neden olmaktadır. Nüfusun çoğunluğunun kentlerde yaşadığı günümüz toplumu, çarpık kentleşmenin olumsuz yönleriyle karşılaşmaktadır. İnsanlar, eskiden olduğu gibi çok fazla yardımlaşma ve dayanışma mekanizmalarına da sahip değillerdir. "Kent havası insanı özgür kılar" deyişi "kent havası insanı mutsuz kılar" hatta "kent havası insanı yalnız kılar" deyişine dönüşmektedir. Bu bağlamda, kalabalıklar içinde yalnızlık çeken, sosyal ve ekonomik sorunlar yaşayan mutsuz kent insanı için sosyal ve kültürel faaliyetlerin ne kadar önemli olduğu gerçeğiyle karşılaşmaktadır.

Sosyal ve kültürel faaliyetlerin amacı, insanın ihtiyaç duyduğu huzur, mutluluk, refah yani yaşam kalitesinin artırılmasına yöneliktir. Sosyal faaliyetler, etkisi toplumun

---

⁷⁰ Asuman TÜRKEL ve Nihat GÜLTEKİN, 'Sosyal Sorumlulukta Yöneticinin Rolü ve GAP Bölgesi Yöneticilerinin Sosyal Sorumluluk Anlayışlarını Belirlemeye Yönelik Bir araştırma', 11. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Afyon, 2003

hemen her kesimine bir şekilde yansıyan geniş bir alandır. Sosyal faaliyetler anlatılırken sosyal refah, sosyal yardım ve sosyal hizmet gibi kavramlara sıkça başvurulur. Bu kavramlar arasında öncelikle sosyal refah kavramına bakmalıyız.

Sanayileşmeyle ortaya çıkan yoksulluk ve işsizlik gibi sorunların çözümüne yönelik yaklaşımlar sosyal refah anlayışını gündeme getirmiştir. Bu bağlamda; sosyal devlet, toplumun dezavantajlı kesimlerinin milli gelirden adil ve insan onuruna yakışır şekilde yararlanması için hizmet ve yardımlar sunar ve sosyal adaleti sağlamaya çalışır. Sosyal refah hizmet ve politikaları yalnız ekonomik gelişmeyle ilgilenmez. Güncel sorunların seyrine uygun olarak kültürel ve sosyal şartların gelişimi ile de ilgilenir⁷¹.

Sosyal refah anlayışının işlevselliğini sağlama amacı güden sosyal hizmet; birey, grup ve ailedeki sosyal sorunlara çareler arayan bir disiplin olarak kabul edilir⁷². Sosyal hizmetlerin "teknolojik gelişmeyi insancılaştırma ve toplumları sosyalleştirme" amacı yanında bireyin toplum içinde yaşanan değişime ayak uydurabilmesine yardım etmek, sosyal refahtan insanların dengeli yararlanmasını sağlamak, sosyal ve ekonomik engelleri kaldırmaya çalışmak, toplumsal katılım ve etkileşimi sağlamak, sosyal bilinci geliştirmek ve insan haklarını güvence altına almak gibi hayati amaçları vardır⁷³. 1983 yılında çıkarılan 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu sosyal hizmet tanımına açıklık getirmiştir. Bu kanuna göre sosyal hizmet, "sosyal hizmetler, kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan ve kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesini ve ihtiyaçlarının karşılanmasını, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü" olarak tanımlanmıştır.

Sosyal hizmet kavramı tanımından da anlaşılacağı üzere oldukça geniş bir kapsama işaret etmektedir. Sosyal hizmet, yardım ve faaliyetler; dezavantajlı

---

⁷¹ Aliye AKTAŞ ve F. Neval GENÇ. *Globalleşme, Sosyal Sorunlar ve Sosyal Belediye*, Türk Kamu Yönetimi, Edt: A. Yılmaz, Y. Bozkurt Gazi Kitabevi, Ankara 2007, , s:84- 87

⁷² AKTAŞ ve GENÇ; a.g.e., s:84

⁷³ Sema KUT, 'Sosyal Hizmetlerin Yeri ve Önemi', 4. *Ulusal Sosyal Hizmetler Konferansı*, Ankara 1995, s: 24

toplumsal kesimler denilen çocuklar, yaşlılar, kimsesizler, düşkünler, muhtaçlar, sorunlu gençler, kadınlar, sakat ve engellilerin sosyal hayata katılmalarının sağlanması açısından önem taşır⁷⁴. Sosyal hizmetin sadece sosyal yardım olarak algılanması doğru değildir. Sosyal yardım ve sosyal refah karakterli hizmetler birlikte sosyal hizmet programlarını oluşturur. Sosyal yardım faaliyetleri, ekonomik yoksunluk içinde olanlara yönelik sunulurken; sosyal refah faaliyetleri ise ekonomik gücü bulunmakla beraber çevresel, kişisel veya sosyal engelleri tek başına aşamayan, sosyal refah hizmetlerine ihtiyaç duyan kesimlere sunulmaktadır. Bu bağlamda sosyal yardım faaliyetleri daha çok karşılıksız olurken; sosyal refah faaliyetleri belli bir karşılık öngörülerek verilmektedir⁷⁵. Maddi ihtiyaç içinde olanlara sunulan gıda ve kömür yardımı, serbest toplu taşıma kartları, aşevi, toplu nikah ve sünnet gibi hizmetler sosyal yardım kategorisinde değerlendirilirken; ekonomik gücü olmakla birlikte maddi/manevi desteklenmeye ihtiyacı olan kesimlere sunulan sosyal konut, huzurevi, yaygın eğitim, danışma merkezleri, kreş, paso, halk ekmek vb. faaliyetler sosyal refah kategorisinde değerlendirilmektedir.

---

⁷⁴ Devlet Planlama Teşkilatı, *8. Beş Yıllık Kalkınma Planı Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara 2001, s:123.

⁷⁵ Nuray ÖZKARAN, 'Ankara Büyükşehir Belediyesi ile Çankaya Belediyesi'nde Sosyal Hizmet Uygulamaları', *ÇYYD*, C.2, S.3, Mayıs 1993, s:67- 68.

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL DEVLET VE SOSYAL BELEDİYECİLİK

1. SOSYAL BELEDİYECİLİK

Belediyeler açısından yeniden yapılanma çalışmaları kapsamında, belediyelerin faaliyet alanlarında ve yönetim şekillerinde de çalışmalar yapılması gerekmektedir. Genelde kamu yönetiminin ve özelde ise yerel yönetimlerin hizmet alanlarında ve yönetim şekillerinde yeni anlayış ve yöntemler geliştirilmektedir. Belediyelerin bu gelişmeleri yakından takip ederek, mevzuat çerçevesinde uygulanması mümkün ve yararlı olanlarını gerçekleştirmeleri, hizmet zenginliği, demokratik gelişme ve vatandaş memnuniyetini sağlayacaktır. Bu bağlamda kamu ve belediye yönetiminde, hizmet sunumunda birçok yeni alanlar ve yöntemler geliştirilmiş olmakla birlikte bu bölümde sosyal belediyecek konusu üzerinde durulacaktır.

Sosyal belediyeceklik, belediyelerin sosyal fonksiyonlarını arttıran ve sosyal yaşam içinde aktif hale gelmelerini sağlayan bir anlayıştır. Bu sosyal fonksiyonlar, sorunların kaynaklandığı noktadan çözülmesini ve halkın katılımı gerçekleştiğinden birlik ve dayanışma ruhunun pekişmesini sağlamak için gelişmiş ülkelerde gönüllü ve özel teşebbüslere, tarihi geleneğimizde ise vakıflara bırakılmıştır⁷⁶.

Türkiye gibi sivil toplum kuruluşlarının yeterince gelişmediği, ara korunak mekanizmalarının etkisiz, devletin sosyo - ekonomik fonksiyonlarının zayıf olduğu ülkelerde yerel yönetimlerin bu misyonu üstlenmeleri kaçınılmaz bir durumdur.

⁷⁶ Erol KAYA, 'Sosyal Belediyecilik', www.sosyalhizmetuzmani.org/sosyalbelediyecilik.htm, 26.05.2006

Değişime açık olmayan ve değişen dünya koşullarında kendilerini yenilemeyen sistemler üretkenliklerini kaybetmekte, var oluş nedenlerinden uzaklaşmaktadırlar. Kendini yeniden tanımlama, yeniden üretme noktasında ufuk darlığı çeken kurum ve sistemlerin acilen değişen parametreler ışığında kendilerini sorgulamaları ve yeniden yapılanmaya gitmeleri gerekmektedir. Bu yeniden yapılanma çalışmaları kapsamında misyon ve vizyon tanımlamalarını yapmadan yola çıkmak pek fazla bir anlam ifade etmez. Bugün nerede olduğunu ve hangi fonksiyonları üstlendiğini göremeyen kurumlar yarın nerede olacaklarını ve ne yapacaklarını kestirmekte güçlük çekerler. Özellikle kamu yönetimi alanında yaşanan hızlı değişim siyasal yapıların ve kurumların kendilerini yeniden tanımlamalarını öngörmektedir⁷⁷. Yeniden yapılanma kavramı son dönemlerde sıkça karşılaşılan bir kavram haline gelmiştir. Kamu yönetimini daha etkili ve daha verimli kılmak adına, iyileştirme amacıyla girişilen yeniden düzenleme ve bunun sonucunda gerçekleştirilen yenilikler sürekli olarak artmaktadır⁷⁸.

Kamu yönetimi sisteminin yerel ayağını oluşturan ve yerel yönetim denince akla ilk gelen kurumlar olan belediyeler de gerek organizasyon yapılarında, gerekse iş süreçlerinde yenilenmeye ve değişime ihtiyaç duyarlar. Değişen dış çevre koşulları bu kurumların kendilerini ve hizmet felsefelerini gözden geçirmeye zorlamıştır. Yasalar, hızlı kentleşme, kentleşme ile birlikte ortaya çıkan sorunlar, küreselleşme ile var olan yerelleşme ve göç olgusu belediye yönetimi anlayışında değişime sebep olan başlıca unsurlardır.

Kamu yönetiminin temel fonksiyonu, toplumun ortak ihtiyaçlarını karşılamaktır. Devlet bu ihtiyaçların karşılanmasını iki yönetim düzeyinde sağlar: Birincisi, merkezi idare, ikincisi yerel idarelerdir. Yerel idarelerin en önemli ve en etkin kurumu olan belediyelerin görev ve sorumlulukları 5393 sayılı yasanın 14. maddesinde tanımlanmıştır: ‘Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım,

⁷⁷ Akif ÇARKÇI, ‘Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı’, Dünya Gazetesi, 24.09.2004, <http://ak.blogcu.com/111904>, 10.11.2006

⁷⁸ Cahit TUTUM; *Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma*, TESAV Yayınları, No: 3, Ankara 1998, s.104.

nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır'.

Yasanın devamında "Hizmetin sunumunda özürlü, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır" denmektedir. Görüldüğü gibi teknik altyapı hizmetlerinin yanında sosyal nitelikli hizmetler de tanımlanmıştır.

Türkiye'de 1950'li yıllarda başlayan nüfus artışı ve göçler, kent nüfusunun artmasına ve belediyelerin önceliklerinin sosyal politikalardan ziyade temel kentsel altyapı ve hizmetlerinin karşılanmasına yöneltmesine yol açmıştır. Kaynak sorunu bugün de devam etmekte ve birçok belediye, kentsel hizmetleri dahi yeterince yerine getirememektedir. 1950'li yıllardan itibaren 1580 Sayılı Yasa ile belediyelere verilmiş olan birçok sosyal ve kültürel içerikli görev, bu görevlerin merkezi idare veya başka kurumlara verilmesinden değil; kaynak yetersizliği nedeniyle belediyelerin ilgisizliğinden dolayı zamanla bu kurumların görev alanları dışında kalmıştır. Kuşkusuz bu dönemde birçok belediye, bu kurumların eğitim, konut, sağlık, sosyal yardım ve sosyal hizmetler alanlarındaki yetkinliklerini ortaya koyan başarılı projelere de imzalar atmışlardır.

1990'lı yılların başından itibaren geçmiş döneme göre nispeten gelirleri artan bazı belediyeler, bir yandan eğitim ve kültür düzeyi değişen ve kentsel ve sosyal hizmet talebi büyüyen ve çeşitlenen nüfusun, diğer yandan ülkenin birbiri ardına yaşadığı krizlerden dolayı göçle gelen veya giderek yoksullaşan kentli kitlelerin ihtiyacını karşılamak için sosyal yardım ve sosyal hizmet merkezli sosyal politika önlemlerine daha fazla pay ayırmaya başlamışlardır. Geçmiş dönemden fakir, kimsesiz, özürlü ve yaşlı kimselere aşevlerinde sıcak yemek, yiyecek, giyecek verilmesi biçiminde devralınan sosyal yardımlar, 1990'lı yıllardan sonra hem tür, nitelik ve kapsam olarak artmış hem de ayrı belediye kurumları tarafından sağlanır hale gelmiştir. Özürlü merkezleri, huzurevi, kadın ve çocuk sığınma ev ve merkezleri, hastane, poliklinik ve sağlık merkezlerinin kurulması ve kapsamlı meslek ve beceri kazandırma kurslarını düzenlenmesi birçok Büyükşehir belediyesinin temel

hizmetleri arasına girmiştir. Bazı Büyükşehir belediyeleri tarafından sağlanan bu hizmetler, giderek yaygınlaşmaktadır⁷⁹.

1.1. SOSYAL DEVLET İLKESİNİN ÜLKEMİZDEKİ GELİŞİMİ VE SOSYAL BELEDİYECİLİK

1.1.1.Sosyal Devlet Kavramı ve Ülkemizdeki Gelişimi

Sosyal Devlet klasik liberal demokrasinin ekonomik ve siyasal temellerini değiştirmeden sosyal güvenliğin sağlanması, işsizliğin önlenmesi, emeğiyle yaşayanların korunması ve yaşam düzeylerinin yükseltilmesi yoluyla sosyal eşitsizlikleri giderme işlevini yüklenen devlettir⁸⁰. Kapitalizmin getirdiği sosyal dengesizlik ve sosyal adaletsizliğe emekçi sınıflardan gelen güçlü tepkinin sonucu 20. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Bu kavram daha çok kara Avrupa'sına aittir. Sosyal bakımdan zayıf sınıflara yardım ederek sosyal adaleti ve insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyini sağlama fikrini savunur ve devlete bunları bir ödev olarak yükler. Ergun ÖZBUDUN'a göre sosyal devlet anlayışı, 'devletin sosyal barışı ve sosyal adaleti sağlamak amacıyla sosyal ve ekonomik hayata aktif müdahalesini gerekli ve meşru gören bir anlayış'tır⁸¹.

Sosyal devlet kavramı yeni çağdaş bir devlet ve toplum anlayışını da beraberinde getirir. Sosyal devlet vatandaşlarıyla daha çok ilgilenmekte ve daha çok alanda faaliyet göstermektedir. Sosyal devlet toplumuysa bu haklarının farkında ve onları kullanabilme yetisine sahip insanlardır.

Sosyal devlette halkla devlet arasında karşılıklı bir ilişki vardır. Devlet kendinden tanıdığı halkına sosyal hakların getirilerini de vermek zorundadır. Hakları olan toplumsa bu hakları savunmalı yeri geldiğinde hakkını aramalıdır. Sosyal devlet hem halkın hem devletin birlikte sorumluluk altına girdiği bir kavramdır.

Sosyal devlet ilkesi ilk defa 1961 Anayasası'nda telaffuz edilmiştir.1961 Anayasasının gerekçesine göre sosyal devlet 'fertlere yalnız klasik hürriyetleri sağlamakla yetinmeyip aynı zamanda onların insanca yaşamalarını için zaruri olan maddi ihtiyaçların karşılanmasını kendisine vazife edinen devlettir.' Anayasa

---

⁷⁹ Halis Yunus ERSÖZ; '5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye'de Belediyeler', *Sosyal Siyaset Konferansları*, İstanbul 2006, s. 148- 149

⁸⁰ Volkan BERBER, 'Sosyal Devlet', www.turkhukuk sitesi.com/makale_573.htm

⁸¹ Ergun ÖZBUDUN; *Türk Anayasa Hukuku*, s.99

Mahkemesinin 18.02.1985 gün ve E.84/9, K.85/4 sayılı kararında sosyal hukuk devleti açıklanmıştır. Buna göre: ‘Sosyal hukuk devleti, insan hak ve hürriyetlerine saygı gösteren, ferdin huzur ve refahını gerçekleştiren ve teminat altına alan, kişi ile toplum arasında denge kuran, emek ve sermaye ilişkilerini dengeli olarak düzenleyen, özel teşebbüsün güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayan, çalışanların insanca yaşamasını ve çalışma hayatının kararlılık içinde gelişmesi için sosyal, iktisadi ve mali tedbirler alarak çalışanları koruyan, işsizliği önleyici ve milli gelirin adaletle uygun bir biçimde dağılmasını sağlayıcı tedbirleri alan, adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu devam ettirmeye kendini yükümlü sayan, hukuka bağlı, kararlılık içinde ve gerçekçi bir özgürlük rejimi uygulayan devlettir⁸².

Sosyal devlet, sosyal belediyecilik ile bağdaştırıldığında; ‘yurttaşların sosyal durumlarıyla, refahıyla ilgilenen, onlara asgari bir yaşam düzeyi sağlamayı ödev bilen devlet’ şeklinde tanımlanmaktadır⁸³.

Sosyal devlet maddi ve manevi anlamda ihmal edilmiş kişilerin, devlete karşı sosyal destek talebinde bulunma hakkına yani sübjektif bir kamu hakkına sahip olmalarıdır. Çoğulcu demokratik toplum yapısında insanların devletten beklentileri artmıştır. Bu beklentiler yol, su, kanal ile kalmayıp, sosyal, kültürel, sportif hizmetler ve hatta sosyal ve psikolojik danışma hizmetleri şeklinde genişlemiştir⁸⁴.

Kendisini sosyal sorunlara adanmış olan ‘sosyal hizmet’in yeni bir meslek ve disiplin aracı olarak ortaya çıkışı ile ‘sosyal devlet’ modelinin ortaya çıkışı eş zamanlıdır. Birlikte geçirilen süre içerisinde; sosyal devletin, sosyal hizmetin politik ve ekonomik dayanağını oluşturduğu, sosyal hizmetin de sosyal devletin ödevlerini yerine getirmede önemli görevler üstlendiği görülmüştür⁸⁵.

Hızlı göç, işsizlik ve yoksulluk bağlamında ortaya çıkan aile çözümlerinin hız kazanması ile ihmal ve istimara uğrayan kadın ve çocukların sayısının arttığı, buna bağlı olarak devlet koruması ve bakıma ihtiyaç duyan çocuk sayısında önemli artışların görüldüğü, yaşlıların bakımıyla ilgili sorunlar yaşandığı, evsizler olarak

---

⁸² Şerife PEKKÜÇÜKŞEN; ‘Sosyal Belediyecilik ve Selçuklu Belediyesi Şefkat Evleri Örneği’, *Yerel Yönetimler Kongresi, Bildiriler Kitabı*, Ed.: Ali AKDEMİR, Mahir GÜMÜŞ, Hamit PALABIYIK, Sefer ŞENER Yerel Yönetimler Kongresi, Biga/ Çanakkale 2004, s.459- 460

⁸³ www.gocites.com/kemalgokcan/m1.html 26.05.2006

⁸⁴ KAYA; www.sosyalhizmetuzmani.org/sosyalbelediyecilik.htm, 26.05.2006

⁸⁵ PEKKÜÇÜKŞEN; a.g.e., s.460

adlandırılan sokakta yaşayan ve sokakla bütünleşen insan sayısının artık sorun olmaktan çıkıp kanıksanır hale geldiği görülmektedir. Tarım alanındaki küresel politikalarla birlikte ortaya çıkan tarımdan hızlı kopuş ve kente göç; beraberinde işsizlik, göç, kadın ve çocuk istismarını da artan sorunlar olarak karşımıza çıkarmaktadır. Bu sorunlara yönelik olarak, sosyal hizmetler ve sosyal yardımlara ilişkin faaliyet ve programların devletin denetim, gözetim ve sorumluluğunda toplumun her kesimin (genel yönetim birimleri, yerel yönetimler, özel hukuk tüzel kişileri ve gerçek kişilerin) katılımı sağlanarak bir bütünlük içinde yürütülmesi temel alınmaktadır. Zira sosyal hizmet ve yardımlaşma duygusu ve edimi kişinin en yakın çevresinden başlar ve halkalar halinde köy, ilçe, il ve ulusal düzeye ulaşır⁸⁶.

1.1.2. Sosyal Belediyecilik Çerçevesinde Sosyal Devletin Hedef ve Amaçları

Modern sosyal devlet, toplumdaki refah düzeyi açısından mevcut farklılıkları gidermeye uğraşmakta ve orta tabaka oluşturmak maksadıyla da özellikle alt gelir gruplarının sosyo-ekonomik durumlarını değişik sosyal politika araçlarıyla iyileştirmeyi hedeflemektedir. Diğer yandan sosyal devlet, sosyo-ekonomik hayatı yönlendirerek güçsüzleri, fakirleri, yardıma ve bakıma muhtaç kişileri koruyan, bu hizmetleri götürebilmek için sosyal kurumlarını tesis eden, koruyucu tedbirler vasıtasıyla toplum meselelerini önlemeye ve gidermeye çalışan, sosyal sorunların baskısı altında bulunan kişi ve grupları koruyan şefkatli ve himayeci bir devlettir. Modern sosyal devlet, fertleri çalışma hayatında ve sosyal hayatta yalnız bırakmayan, sosyal (insanî) gelişmeyi sürekli kılmak maksadıyla gerektiğinde ekonomik ve sosyal hayata müdahale eden devlettir. Liberal devlette kendiliğinden gerçekleşmeyen sosyo-ekonomik dengeyi kamusal müdahale ile tesis etmek isteyen sosyal devlet, muhtaç kişileri fakirlikten ve muhtaçlıktan değişik yöntemlerle kurtarmak ve bu yolla sosyal barışı ve sosyal gelişmeyi sağlamak istemektedir⁸⁷.

Sosyal devletin amacının sadece "kişilere minimum bir gelir düzeyinin garanti edilmesi" ya da "belirli ihtiyaçların karşılanmasında minimum standartların sağlanması" olduğunu ileri sürenler yanında; geniş anlamda sosyal devletin amacının "tüm vatandaşların yaşam koşullarını iyileştirmek" olduğunu kabul edenler de vardır.

⁸⁶ PEKKÜÇÜKŞEN; a.g.e., s.460

⁸⁷ Ali SEYYAR; *Sosyal Siyaset Terimleri (Ansiklopedik Sözlük)*, Beta Yayınları, İstanbul 2002, s. 496- 499.

Genel olarak sosyal devletin temel amacının; “bir toplumu oluşturan bireylerin, yasalar karşısında olduğu kadar siyasal, ekonomik ve sosyal hayatın işleyişi içinde de eşit ve özgür olmalarını sağlamak” olduğunu söylenebilir. Diğer bir deyişle, sosyal devlet, bireylerin yasalar karşısında eşit ve özgür olduklarını kabul etmekte; bunun ötesinde; bu eşitlik ve özgürlüğün bireyler açısından işlevsel bir niteliğe sahip olması için gerekli imkanları da sağlamaya çalışmaktadır. Sosyal devletin genel kabul gören, sosyal belediyecilik çerçevesindeki diğer amaçları ise; yoksullukla mücadele ve adil gelir dağılımına ulaşma, fırsat eşitliğini sağlama ve sosyal güvenlik şeklinde sıralanabilir.

i. Adil Gelir Dağılımı ve Yoksullukla Mücadele

Sosyal devletin temel amaçlarından biri, toplumu ve bireyleri yoksulluktan kurtararak, güvensizlik alanını daraltmak ve herkesin kendi kaderine hakim olmasını sağlayacak koşulları ve ortamı hazırlamaktır. Yoksullukla mücadelede temel hedef, herkese insanca yaşaması için gerekli minimum gelir düzeyini garanti etmektir.

Prensipte yoksulluk, kişisel gelire göre tanımlanabilir. Kişisel gelirin teorik olarak anlamı, parasal gelir ve paradışı tüm gelirlerin toplamından ibaret olan toplam gelirdir. Mutlak yoksulluk, kişinin parasal gelirinin, yaşamını ve sağlığını sürdüremeyecek kadar düşük olmasıdır. Önceki dönemlerde bu şekilde yoksulluğun nesnel olarak ölçülebileceği umulmuştur, ancak günümüzde bu yaklaşım popüler değildir⁸⁸. Nispi yoksulluk ise, bir kişinin yaşam standartlarının yaşadığı toplumun ortalamasından önemli ölçüde farklılaşması anlamına gelir. Buna göre kişi, eğer normal hayata katılamıyorsa yoksuldur⁸⁹.

Mutlak anlamda yoksulluk ve eşitsizlik tamamıyla farklı kavramlardır. Mutlak yoksulluk, bazı göstergelerin altındaki yaşam standardı ile ilgilidir; eşitsizlik ise fakir ve fakir olmayan kişilerin gelirleri arasındaki farkla ilişkilidir. Sosyal devlet taraftarlarına göre, mutlak anlamda yoksulluğu azaltmak için yoksul kişilere insanca yaşamalarına imkan verecek, diğer bir deyişle bu kişilerin yaşam standartlarının belirli göstergelerle tespit edilen düzeye yükselmesini mümkün kılacak minimum bir geliri sağlamak gerekmektedir. Eşitsizliği azaltmak içinse; servet ve gelirler arasındaki

---

⁸⁸ Nicholas BARR; *The Economics of the Welfare State*, Stanford University Press, California 1993, s. 164

⁸⁹ BARR; a.g.e., s.164- 165

farklılıkların azaltılması gerekir. Bu ayrım önemlidir, çünkü birini amaçlayan politikalar diğeri şiddetlendirebilir. Bu nedenle fakirlere yardımın mı, eşitsizliği azaltmanın mı ana amaç olarak belirlendiğinin açıkça ortaya konması gerekir⁹⁰.

Sosyal devletin temel amaçlarından biri olan adil gelir dağılımı, toplumda kişilerin elde ettikleri gelirler arasında çok büyük uçurumların olmamasını, milli gelirin kişiler ve sınıflar arasında toplumsal gerginliklere yol açmayacak şekilde dağılmasını yani toplumca kabul edilebilir bir gelir paylaşımını ifade etmektedir. Dolayısıyla, sosyal devletten beklenen; kamu gelirlerini ve kamu harcamalarını kullanarak toplumu oluşturan kişiler arasında zenginden fakire doğru geliri yeniden dağıtması ve servet ve gelirler arasındaki dengesizlikleri azaltmaya çalışması; milli gelirin adaletsiz dağılımı sonucunda yoksul düşen kişileri, güçsüzleri, düşkünleri, bakıma muhtaç çocukları korumasıdır. Ancak bu kişilerin korunmasında ve günümüzde belediyelerin uygulamakta oldukları sosyal belediyeçilik faaliyetlerinin uygulanmasında temel prensip, onların toplum içindeki saygınlığını zedelemeyecek şekilde yardımda bulunmak, çalışabilecek durumda olanlara iş sağlamak, bu kişileri üretken ve topluma yararlı duruma getirmek olmalı, sağlanan yardımlar çalışma isteğini kırmamalıdır.

Bir ülkede üretimin ve milli gelirin artması da devletin temel amaçlarından biridir. Esasen bireylerin gelirinin ve dolayısıyla refahının artması için üretim düzeyinin artması gerekmektedir ancak bu yeterli değildir. Milli gelir ne kadar artarsa bu artış toplumdaki tüm bireylere yansımıyorsa, özellikle alt gelir gruplarındaki bireylerin yaşama olanakları, koşulları ve kolaylıklarında bir değişiklik olmuyorsa, bu durumda gerçek anlamda bir refah artışından söz etmek mümkün değildir.

ii. Fırsat Eşitliği

Hem liberal hem de sosyal devlet anlayışında insanlar, ırk, dil, renk, cinsiyet, din, inanç, vb. nedenlerle ayrım yapılmaksızın yasa önünde eşittir. Liberal devlet anlayışında bireyler yasa önünde eşittirler ama yasalar hiç bir zaman bireyler arasındaki sosyo-ekonomik koşulları eşit hale getirmek, onlara fırsat eşitliği sağlamak için kullanılacak bir araç değildir. Sosyal devlette ise amaç, bireylere fırsat

---

⁹⁰ BARR; a.g.e., s.165

eşitliği sağlayarak, yasa önünde eşitliği daha etkili kılmaktır⁹¹. Çünkü sosyal devlet taraftarlarına göre, yasa önünde eşitlik, bireyler arasında yasalardan kaynaklanan eşitsizlikleri kaldırmakla birlikte, tek başına insanları toplumsal hayatta tamamen eşit duruma getirmemekte, sosyo-ekonomik durumdaki farklılıkların yol açtığı haksızlıklar bireyler arasında tam anlamıyla eşitliğin sağlanmasını engellemektedir. Dolayısıyla sosyal devlet, sosyal ve ekonomik koşullardaki farklılıkların, insanlar arasında ayrıcalık doğurmasını önlemek için, güçsüzleri koruyucu tedbirlerle, sosyo-ekonomik nedenlerin yol açtığı eşitsizlikleri gidermeye çalışır.

Sosyal devlet taraftarları, fırsat eşitliği konusunda özellikle eğitim ve öğretim hizmetlerine büyük önem vermektedir. Eğitim ve öğretim hizmetlerinin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde faydaları yüksek olup, özellikle ileri eğitim kademelerinde kişisel düzeydeki getiriler ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle neredeyse bütün ülkelerde devletçe zorunlu ve bedelsiz olarak tüm yurttaşlara sunulan ilköğretim hizmeti yanında, herkese, yeteneklerini ve bilgilerini geliştirerek daha iyi bir meslek edinme, daha yüksek bir gelir düzeyine ve yaşam seviyesine ulaşmaları açısından her düzeyde mesleki ve teknik eğitim ile yüksek öğrenim hizmetinden yararlanabilme olanağı da tanınması da gerekir. Eğitim hizmetlerinin piyasada sunulması durumunda yeterli ödeme gücüne sahip olmayan kişilerin mesleki ve teknik eğitim ile yüksek öğretim hizmetinden yararlanma olanağından mahrum kalmaları söz konusu olabilir. İşte, bu durumu önlemek ve kişilere fırsat eşitliği sağlamak amacıyla her düzeyde eğitim ve öğretim hizmetlerinin sağlanması da sosyal devletin temel görevlerinden biri kabul edilmektedir.

iii. Sosyal Güvenlik

Sosyal devletin temel amaçlarından ve ortaya çıkışında etkili olan en önemli faktörlerden bir diğeri ise sosyal güvenliğin sağlanmasıdır. Liberal devlet anlayışında, 20. yüzyılın başlarına kadar, kişilerin, gelecekte karşılaşmaları muhtemel hastalık, yaşlılık, kaza, işsizlik vb. risklere karşı korunmaları kendi sorumlulukları olarak kabul edilmekteydi. Ekonomi sürekli tam istihdamda olduğu ve dolayısıyla kişiler üretim sürecine katılmaları karşılığında belli bir gelir elde ettikleri için hastalık, kaza gibi durumlarda gerekli hizmeti piyasadaki satın almaları,

---

⁹¹ Ayferi GÖZE; *Liberal Marxiste Faşist ve Sosyal Devlet*, Beta Basım Yayım, İstanbul 1995, s. 117

diğer yandan yaşlılık, sakatlık, işsizlik gibi durumları düşünerek bu günler için tasarruflarının bir kısmını ayırmaları bekleniyordu. Diğer yandan toplumda gerek aile içinde gerekse dini kuruluşlar, topluluklar ya da hayır kurumları vasıtasıyla düşkünlere, yoksullara, sakatlara, yaşlılara ve kimsesiz çocuklara yardım edilmesi söz konusuydu.

Bu koşullar ve düşüncelerin hakim olduğu bir ortamda devletin günümüzdeki anlamda bir sosyal güvenlik fonksiyonu üstlenmesi diğer bir deyişle ekonomiye sosyal güvenliği sağlama amacı ile müdahale etmesi de düşünülemezdi. Ancak, sanayileşme sürecinde ancak fizyolojik ihtiyaçlarına yeten bir gelir elde eden işçilerin bu düşük gelir düzeyi ile sosyal güvenlik ihtiyaçlarını nasıl karşılayacakları konusunda klasik iktisatçılar bir çözüm önermedikleri için olayların gelişimi devleti sonuçta sosyal güvenlik alanında bir rol oynamaya zorlamıştır⁹².

Sosyal güvenlik alanında devlet; başta sosyal sigorta olmak üzere, sosyal tazmin, sosyal yardım ve sosyal hizmet araçlarından yararlanarak, tüm yurttaşlarının geleceğe güvenle bakmalarını sağlayacak önlemleri alır. Kişilere hastalık, yaşlılık, kaza, sakatlık, işsizlik gibi olasılıklara karşı koruma sağlar. Kişileri sosyal hayatta karşı karşıya kalabilecekleri bu olasılıklar karşısında ekonomik açıdan güçlü kılar. Hayatlarının her döneminde gelir düzeylerinde karşılaşılabilecekleri bir düşmeye karşı kişilere en azından minimum bir gelir seviyesi garanti ederek, geleceğe güvenle bakma imkanı verir.

Sosyal devlet anlayışına göre; hiç kimse hayat standartlarında umulmadık ve kabul edilemez büyüklükte bir düşüşle karşı karşıya kalmamalıdır. Bu görüş, sosyal devlette, işsizlik yardımlarının ve sağlık alanında sunulan hizmetlerin temel amacıdır. Sigorta ve sosyal yardım kurumları ile kişilerin gelirlerindeki dalgalanmaların hafifletilmesi diğer bir deyişle kişilerin gelirlerindeki tahmin edilebilir/öngörülebilir düşüşlerin giderilmesi de bir diğer amaçtır⁹³. Buna göre sosyal (ya da özel) sigorta kurumları, bir sigorta aylığı programı ile kişilerin yaşam boyu tüketimlerini bugün ve gelecek arasında dağıtmalarına olanak tanır.

---

⁹² Cahit TALAS; *Ekonomik Sistemler*, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 1999, s. 204- 205

⁹³ BARR; a.g.e., s.8- 11

iv. Tam İstihdam ve İşsizlikle Mücadele

Sosyal devletin temel amaçlarından biri de kişilerin gelir elde etmelerini sağlayacak bir iş edinmeleri için gerekli koşulları sağlamak ve böylece kendi geçimlerini temin edebilecekleri bir işte çalışabilmelerini mümkün kılmaktır.

İşçilerin giderek artan siyasal güçleri ve büyük bir baskı grubu olarak belirmeleri, sanayileşmiş ülkelerde hükümetlerin ücretlerle ilgilenmelerine ve refahı daha yaygın bir hale getirmek için ücret politikası izlemelerine yol açmıştır. Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra, sanayileşmiş ülkelerde benimsenen ve yürütülen ücret politikası, sosyal refah devletine ulaşmada önemli bir araç olmuştur⁹⁴.

Refahın, devlet faaliyetleri ya da diğer bir deyişle devletin kullandığı araçlardan farklı ve temel nitelikteki kaynağı açıktır ki emek piyasasıdır. Emek piyasası, öncelikle ücret geliri nedeniyle en önemli refah kaynağını oluşturmaktadır. Kişilerin makul düzeyde gelir getiren bir işte çalışmaları, onlara kendi ihtiyaçlarını karşılama ve böylece devletin refah alanında ya da sosyal alandaki desteğine daha az ihtiyaç duyma olanağı taniyacaktır. Genel olarak sosyal devletin yoksullukla mücadele amacını yerine getirmede kabul ettiği prensip, yoksullara yapılacak yardımların bireylerin saygınlığını ve özgüvenini yitirmelerine yol açmayacak bir şekilde düzenlenmesidir. Bu nedenle sağlıklı ve güçlü olan yoksul kişilere, olanaklar elverdiği ölçüde, bir iş sağlamak suretiyle yardımda bulunmak daha uygun bir yöntem olarak kabul edilir. Sonuçta, tam istihdam da, geniş anlamda refah tanımının temel unsurlarından birini oluşturmaktadır ve gerçekten de II. Dünya Savaşı sonrası dönemde ulaşılan yüksek istihdam düzeyleri ve artan emek verimliliği, sosyal adaletin sağlanmasında en az gelirin yeniden dağıtımına kadar eşitleyici bir güç oluşturmuştur⁹⁵.

Sosyal devlet; işsizlikle mücadele ve tam istihdamı sağlama amacı yanında emek gücünün yenilenmesini (devamını) sağlayacak önlemleri de almak zorundadır. Emek gücü, kişinin emek sunma kapasitesidir. Bu kapasitenin sürekliliği, yenilenmesi (yeniden üretilmesi) tüm toplumlar için gerekli bir husustur.

---

⁹⁴ TALAS; a.g.e., s.201

⁹⁵ BARR; a.g.e., s. 6- 7

Kapitalizmde bunun meydana gelmesini sağlayan iki temel mekanizma vardır. Birincisi, kapitalist sistemde işçiler emeklerini sunarak tüketecekleri mal ve hizmetleri satın alacakları maaş ve ücreti kazanırlar. Bu kullanım değerlerinin tüketimi herhangi bir toplumda ve dönemde çalışma kapasitesini yeniden ikmal eder. İkincisi, temel olarak ev kadınları tarafından aile içinde üretilen alışveriş, yiyeceklerin hazırlanması, çamaşır, bulaşık, vb. kullanım değerleridir. Bu hizmetler olmaksızın piyasada satılan malların tüketimi güç ya da imkansızdır. Kullanım değerlerinin bu iki farklı tüketim biçimi, emek kapasitesinin sürekliliğini sağlar. Modern refah devleti bu sürece dört şekilde müdahale eder⁹⁶.

- Vergi ve sosyal güvenlik sistemleri yoluyla tüketim mallarına harcanabilecek para miktarını değiştirir.
- Kişilere satın alma gücü sağlayan kullanım değerlerinin yapısı devlet tarafından düzenlenebilir. Yeni konutlarda sağlanan kolaylıklar gibi...
- Belirli mal ve hizmetler, belirli kişiler ya da herkes için, sübvansede edilebilir. Belirli konut kategorileri ya da yiyecek tipleri gibi...
- Devlet doğrudan hizmet şeklinde kullanım değerleri sağlar. Örneğin; ulusal sağlık hizmetleri gibi bedava ya da büyük ölçüde düşük bir fiyatla sunulan hizmetler.

Böylece, günümüzde, kolektif şekilde üretilen sosyal hizmetler ile özel sektör, yurt içi sektör ve devlet, doğrudan emeğin yeniden üretimine katkı sağlamaktadır. Günümüzde piyasa ekonomisi kapsamında mevcut bu alternatiflerin tümünde refah devleti giderek artan bir biçimde tüketim düzeyi, kalıpları ve dağılımını kontrol etmektedir. Ama emek gücünün yeniden üretiminde devletin rolü bu nicel unsurların ötesinde, nitel unsurları da içerir. Sosyal hizmetler, eğitim, sosyal çalışma ve insan gücü programları dolaysız olarak bu sonuca ulaşmada belki de en önemli araçlardır. Aile indirimi, çeşitli sigorta faydaları türleri, konut politikaları ve sağlık hizmetleri nicel unsurlarla daha ilgilidir.

Açıktır ki; emek gücünün devamı, sadece bugünkü emek gücünü değil gelecek nesilleri de ilgilendirir. Çocuklar bugün için üretken olmayan gruptur ama

---

⁹⁶ Lann GOUGH; *The Political Economy of the Welfare State*, Mc Millen 1979, s. 45- 46

geleceğin işgücünü oluşturur. Günümüz kapitalist toplumlarında bu bağımlı gruplara yapılan sosyal transferler, hala temel olarak ailelerin kişisel sorumluluğundadır. Bununla birlikte, artan devlet müdahaleleri ile bu büyük ölçüde engellenmektedir. Ancak, çocuklar gelecek neslin iş gücünü oluşturduğu ve dolayısıyla hızla değişen dünyada emek gücünün yeni değişimlere göre yeniden eğitimi gerektiği için, refah devleti anlayışı içinde bu konuya önem verilmesi de doğaldır.

v. Sosyal Denge ve Barışı Sağlamak

Sosyal devletin temel amaçlarından biri de, sosyal dengeyi ve dolayısıyla sosyal bütünleşme ve barışı sağlamaktır. Sosyal devlet bu amaçla kişiler, sosyal sınıf ve zümreler ile farklı din ve mezheplere mensup olanların öncelikle yasalar karşısında eşit işlem görmelerini sağlamaya ve kişilerin, mensup oldukları sınıf, zümre, ırk, din veya mezhep nedeniyle ya da sahip olduğu ekonomik güçten ötürü ayrıcalıklı muamele görmesini engellemeye çalışır. Haksızlığa uğrayanları, güçsüz kişileri korur.

Sosyal devlet, bir yandan sermayenin tekelleşmesini önlemek ve serbest piyasa ekonomisini güçlendirmek için yasal ve kurumsal düzenlemelere giderken diğer yandan çalışanların ülke yönetimine gelmeleri veya yönetimde ağırlıklarını duyurmaları için gerekli önlemleri alır. Bu amaçla para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarını denetler; çalışanların örgütlenme, iş güvencesi, sendika kurma, toplu iş sözleşmesi ve grev yapma hakkını tanıyarak ve bunların kullanılmasını sağlayarak; çalışma risklerini işverene yükleyerek; adaletli ücret elde etme, dinlenme, güvenli koşullarda çalışma olanaklarını somut olarak gerçekleştirmek suretiyle, çalışanları sermaye sahiplerinin baskısına karşı korur ve emek sermaye dengesini sağlamaya çalışır⁹⁷.

vi. Ekonomik Büyüme ve Kalkınma

Ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanması, sosyal devletin en önemli amaçlarından biri olarak kabul edilmektedir. Sosyal devlet, Keynesyen politikalar çerçevesinde, ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanması amacıyla sermaye yatırımlarını teşvik eder, ekonomik faaliyetlerin tam istihdamı sağlayacak düzeyde gerçekleşmesi için gerekli koşulları ve ortamı sağlamaya çalışır. Sağlık, eğitim,

⁹⁷ İlker Hasan DUMAN; *Sosyal Devlet*, İnkılap Kitabevi/ Hukuk Dizisi, 1997, s.37

sosyal güvenlik gibi alanlara müdahale ederek ülkenin beşeri sermayesi olan ve ekonomik kalkınmada hayati bir önem taşıyan işgücünü geliştirmeye, sağlıklı ve verimli çalışması için gerekli ortamı hazırlamaya yönelik tedbirler alır.

Refah devleti, bazılarına göre, net milli gelirin artış hızında belli bir büyüme sağlayabilen ve bu büyümeden tüm toplumun adil bir şekilde yararlanmasına olanak veren devlettir. Bu amaçlar, ileri üretim teknolojisi ve mevcut üretim kaynaklarının işbirliği ile gerçekleştirilecektir. Bazılarına göre ise, toplumun zenginliği, serveti arttıkça toplumda sosyal bakımdan, eğitim bakımından ve maddi açıdan daha eşitlikçi ya da adil bir duruma gelindiği takdirde sosyal refah devleti belirecek, doğacaktır. Ancak, refah devleti aslında milli gelirin daha adil ölçüler içinde dağılımını sağlayan önlemlere sıkı bir şekilde bağlıdır ve bu önlemlerin içeriği ve etkinliği ile ilgilidir⁹⁸. Gerçekten sosyal refah devletinin önlemlerine baktığımızda gelire ve gelirin birincil ve ikincil dağılımı ile çok yakından ilgili olduklarını görmekteyiz. Ancak, bu hususun, çağımızın ileri refah devletlerinin, sosyal uygulamalara(sosyal belediyeçilik faaliyetlerine) yoğun şekilde giriştikleri dönemde, üretim sorununu çözmüş olmalarıyla yakından ilişkili olduğu açıktır. Dolayısıyla, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, ekonomik büyüme amacının, adil gelir dağılımı amacı kadar, belki bazı durumlarda daha da fazla önem kazanması doğaldır.

1.2. SOSYAL BELEDİYEÇİLİĞİN TANIMI VE KAPSAMI

Sosyal belediyeçilik , ‘mahalli idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; işsiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılması için bilinçli politikalar üretmesini öngören; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mevhumunu güçlendirmeye yönelik olarak mahalli idarelere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir’ şeklinde tanımlanmaktadır⁹⁹.

⁹⁸ TALAS; a.g.e., s. 198

⁹⁹ Yalçın AKDOĞAN, ‘*Sosyal Belediyeçilik*’, <http://www.erolkaya.org/tr/Tab.aspx?TabID=541> 17.11.2006

Tanımdan da anlaşılacağı üzere sosyal belediyecilik sadece alt yapı hizmetleri yüklemenin ötesinde, yerel yönetimleri sosyal sorunların çözümünde de birebir sorumlu tutmaktadır.

Sosyal belediyecilik kapsamında değerlendirilecek konuların başında sosyal doku çalışmaları gelmektedir. Şehirde yaşayan insanların envanterini çıkarmaya yönelik olarak yapılacak en önemli çalışma bir sosyal doku haritası çıkartmaktır. Fiziki ve sosyal yatırımların yapılmasında yol gösterici olacak bu çalışma sayesinde şehirdeki nüfusun gelir, yaş, sağlık ve kültür bilgileri toparlanmış olacaktır. Kamuoyu araştırmaları, anketler, sayımlar, diğer istatistiki yöntemler sayesinde kent insanının eğilimlerini belirlemek mümkün olacaktır. Kültürel, sosyal ve ekonomik hizmetlerin sunumunda bu veriler kullanılacak, aynı zamanda gerçek ihtiyaç sahiplerinin tespiti de kolaylaşacaktır. Belediye hizmetlerinin ölçülmesi de bu çalışmalarla mümkün olacaktır. Böylece etkin hizmet sunumu kaynak israfının ve adaletsizliğin önüne geçebilecektir¹⁰⁰.

Çocuklar, gençler, kadınlar, yaşlılar, engelliler, risk grupları, kriz dönemi hizmetleri, yaygın eğitim organizasyonları belediyelerin sosyal hizmet alanlarını oluşturmaktadır¹⁰¹. Bu bağlamda;

- **Çocuklar:** Kreş ve çocuk yuvaları, kimsesiz çocuklar için yuvalar, çocuk kulüpleri açılması, parkların düzenlenmesi vb.
- **Gençler:** Gençlik merkezleri, spor tesisleri, danışma ve psikolojik yardım merkezleri, meslek edinme kursları açılması vb. (Gençlerin sıhhatli ve donanımlı yetişmeleri, zararlı alışkanlıklardan korunmaları amacıyla gençlik merkezleri oluşturulmalıdır. Gençlerin demokratik hayata katılımını sağlamak açısından gençlik konseylerinin kurulması da bir başka faydalı uygulamadır.)
- **Kadınlar:** Ana- çocuk sağlığı merkezleri, kadın sığınma evleri, meslek edindirme kursları açılması vb.
- **Yaşlılar:** Güçsüzler Yurdu, huzurevleri açma, hobi ve iletişim merkezleri oluşturma vb.

¹⁰⁰ BERBER; www.turkhukuk sitesi.com/makale_573.htm

¹⁰¹ PEKKÜÇÜKŞEN; a.g.e., s.461

- **Engelliler:** Engelliler için temel eğitim okulları, meslek edindirme ya da beceri kursları açılması, koruma vakıflarının kurulması, spor ve iletişim imkanları sağlanması vb.
- **Risk Grupları:** Sokak çocukları, tinerci çocuklar, ihmale ve istismara uğramış çocukların aralarında bulunduğu grup için hukuki ve psikolojik yardım büroları açılması ve sosyalleşmelerinin sağlanması için çeşitli organizasyonlar düzenlenmesi vb.
- **Kriz Dönemi Hizmetleri:** Savaş, terör, doğal afet gibi durumlarda barınma, beslenme, temizlik hizmetleri verilmesi, ilgili kurumlarla görüşerek, onların harekete geçmelerinin sağlanması vb.
- **Yaygın Eğitim Organizasyonları:** Okuma yazma, çocuk bakımı ve eğitimi, çıraklık eğitimi, beceri kazandırma kursları vb.

1.3. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN KONUSU

Sosyal belediyeciliğin en büyük sorunlarından biri, bu kavramın sadece ilgili yerdeki ihtiyaç sahiplerine maddi yardım olarak algılanmasıdır. Oysa sosyal belediyecilikten asıl maksat ve bu bağlamda yapılması gereken şey, sosyal dokunun rehabilite edilmesidir. Bu nedenle sosyal belediyeciliğin odak konusunu, sosyal dokunun rehabilitasyonu oluşturmaktadır¹⁰².

Sosyal belediyecilikte esas hedef, her talep edene talep ettiği yardımı vermek değil, belde sakinlerini yardıma muhtaç olmaktan kurtarmak ve sosyal dokuya müdahale ederek birey ve gruplarda ortaya çıkan değer- davranış farkını azaltmak yani sosyal dokunun rehabilitasyonunu sağlamaktır. Sosyal dokunun rehabilitasyonu¹⁰³;

- Bireyin ben algısının şehir algısıyla özdeşleşmesine,
- Bireyin şehre aidiyet ve mensubiyet duygusunun gelişimine,
- Bireyin kenti sahiplenme duygusunun gelişimine,
- Bireyin şehircilik bilincinin gelişmesine,

¹⁰² Mustafa ŞEN, 'Kültürel Belediyeciliğe Giden Yolda Bir Aşama: Sosyal Belediyecilik', *Sosyal Politikalar Dergisi*, 2007, S. 02, s. 41.

¹⁰³ ŞEN; a.g.m., s.43

- Bireyin şehre taşıdığı değerler, şehre kattığı değerler, şehirde edindiği değerler bağlamında bütüncül bir dönüşüm yaşamasına,
- Bireyin şehirde temsil ve katılım sorunlarının çözümüne,
- Bireyin şehre uyumuna,
- Bireyin sosyal değerler ve sosyal davranışları arasındaki farkın kapatılmasına,
- Bireyin şehre dair gelecek tasarımları ile kendinse dair gelecek tasarımları arasında özdeşlik kurulmasına,
- Bireyin şehir yönetiminden talep ve beklentilerinin sağlıklı bir zemine kavuşmasına,
- Bireyin sivil bilinç eğiliminin şehrin katılımcı, çoğulcu ve özgür yapısı içerisinde kendinse yer açmasına ve şehrin daha sivil, daha katılımcı, daha çoğulcu ve daha özgür bir yapıya kavuşmasına,
- Bireyin nesiller bağlamında iletişim düzeyi ve bilinç değişiminin sağlıklı bir zemine kavuşmasına katkı sağlar.

1.4. SOSYAL BELEDİYECİLİĞİN İŞLEVLERİ

Sosyal belediyecilik Anayasamızda yer alan sosyal devlet kavramının yereldeki tamamlayıcısıdır. Her ne kadar yerelde sosyal belediyecilik uzun yıllar algılanamamış olsa da son dönemlerde özellikle Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde önemini artırmıştır. Sosyal belediyeciliğin işlevleri¹⁰⁴;

- Sosyalleştirme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon,
- Mobilize etme, yönlendirme, kılavuzluk ve rehberlik etme,
- Yardım etme ve gözetme,
- Yatırım

1.4.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon

Sosyalleşme, toplumun bir parçası haline gelme; kişinin aile, okul, mesleki örgütler gibi içinde yer aldığı toplumsal kurumların ve genelde yaşadığı kültürel

¹⁰⁴ KAYA; www.sosyalhizmetuzmani.org/sosyalbelediyecilik.htm, 26.05.2006

ortamın kendisinden beklediği şekilde davranmayı ve diğer bireylerle uyum içinde yaşamayı öğrenme sürecidir. Bireylerin devletin sosyalleştirme ağının dışında kalmaları birçok soruna sebep olabilmektedir. Bunlar toplumdan dışlanmış, toplumsallaşamamış bireylerin şehirlerde doğurduğu problemler vb.

Belediyeler bu çerçevede bir nevi sosyal eğitim işlevi görebilirler. Zaten evinin bahçesinde hayvan besleyerek, yüksek sesle müzik dinleyerek veya etrafa hoş olmayan koku ve görüntü saçarak çevreyi rahatsız eden vatandaşlarla ilgilenme yetkisi cezai anlamda belediyelere aittir

İnsanların toplum içinde nasıl davranmaları gerektiği konusunda da belediyelerin eğitici olmaları bu fonksiyonları tamamlayıcı mahiyettedir. Mahalli idareler toplumsal düzenin devamının sağlanmasına yönelik olarak bireye toplumsal beklentilere uygun davranış, kural ve değerler aşılama manasında sosyal kontrol mekanizması olarak işlev görebileceklerdir.

1.4.2.Mobilize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme

Toplumsal kesimlere yönelik olarak danışmanlık hizmeti verme, onları belli gün ve olaylarda yönlendirme, halka sorunlarını nasıl ve hangi kurumlarla çözebilecekleri konusunda yardımcı olma gibi işlevler belediyelerce yürütülebilmektedir (Tüketici Danışma Merkezleri gibi).

1.4.3.Yardım Etme, Gözetme

Mahalli idareler beldelerindeki fakir ve muhtaç vatandaşların bilgilerine kolaylıkla sahip olabilmekte, onların sosyo-ekonomik durumlarını izleyebilmekte, asgari yaşam sınırında olanlara gıda, kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi, tekerlekli sandalye gibi yardımlarda bulunabilmektedir. Kış gecelerinde ev ev gezerek, vatandaşın ne yediği, ne yaktığı, öğrenim durumunda olanların ne tür ihtiyaçları olduğu gibi konuları başkaca takip eden bir kurum ve mekanizma da mevcut yapı içinde geliştirilememiştir.

1.4.4.Yatırım

Mahalli idareler halkın geçim sıkıntısını gidermeye yönelik olarak köklü tedbirler alamamakla birlikte, kolaylaştırıcı birtakım hizmetlere yönelebilmektedirler. Tanzim satış mağazaları, ekmek fabrikaları, aşevleri, sığınma

evleri, sağlık ocakları, mahalle kütüphaneleri bunlardan sadece bazılarıdır. Bu hizmetlere yönelik olarak mahalli idarelerin yatırımlara girişmeleri bir zorunluluk olarak görünmektedir.

1.5. KANUNLAR ÇEREVESİNDE BELEDİYERİN SOSYAL VE KÜLTÜREL FAALİYETLERİ

1.5.1. Belediyelerin Sosyal Faaliyetleri

1980 sonrası yerel yönetimler, özellikle de Büyükşehir belediyeleri ile ekonomik gücü olan belediyeler, merkezi yönetimce yapılan sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yapar hale gelmişlerdir. Yerel halkın günlük ihtiyaçlarına yönelik faaliyetleri ağır basan yerel yönetimler, dezavantajlı kesimlere yönelik projelerin oluşturulması ve uygulanmasında merkezi yönetime oranla daha avantajlı konumdadırlar¹⁰⁵. Yerel yönetimlerin sosyal ve kültürel faaliyetleri sadece bu kesimlerle sınırlı değildir. Belde sınırlarında yaşayan diğer insanlar da bu faaliyetlerde göz önüne alınmaktadır.

Sosyal hizmet ve faaliyetlerin genel bir çerçevesini çizmek açısından öncelikle anayasaya bakmak da fayda vardır. Anayasa, devleti sosyal bir hukuk devleti olarak tanımlamıştır. Anayasanın 5. maddesinde, devletin temel amaç ve görevleri şöyle açıklanmıştır: ‘...kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasi, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır’. Bu genel yaklaşım, anayasanın bazı maddelerinde daha somut hale getirilmiştir. Anayasada, konut, çevre ve sosyal güvenlik hakkı gibi haklar tanımlandığı gibi anayasanın muhtelif maddelerinde devlete, gençliğin alkol, uyuşturucu, kumar, suçluluk ve cehaletten korunması, işsizliğin önlenmesi gibi görevler de verilmiştir. Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler de anayasada düzenlenmiştir. Şehit, gazi, dul, yetim, malul, yaşlı, korunmaya muhtaç çocuklar, bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar devlet tarafından korunur ve insan onuruna yakışır hayat standartlarına kavuşturulur. Ayrıca sakatlar da koruma altına alınır ve topluma uyumları sağlanır. Yukarıdaki

---

¹⁰⁵ D.P.T; a.g.e.,s:124

anayasal hükümler aynı zamanda sosyal bir devletin görev alanını da bize göstermektedir. 5393 ve 5216 sayılı kanunlar yukarıda sayılan birçok unsuru kapsamına almış dolayısıyla sosyal devletin gereklerini yerel düzeyde gerçekleştirmekle yükümlü hale getirilmiştir. Belediyelere bu temel kanunlar dışında 4109 sayılı muhtaç asker ailelerine yardımı düzenleyen kanunlarla da sosyal görevler verilmiştir. Ancak bu kanunlar daha çok doğrudan sosyal yardım içerikli olmuştur.

Belediyeler, belde halkına sundukları sosyal hizmet ve faaliyetlerle aynı zamanda sosyal devlet anlayışının gereklerine uygun olarak sosyal adaletin gerçekleşmesine yardımcı olmaktadır. 5393 sayılı kanunun 14. maddesi, belediye hizmetlerinin vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulmasına hükmetmiştir. Belediyeler, hizmet sunumunda özürü, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemleri beldenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel özelliklerini de dikkate alarak uygulamaktadırlar.

5393 sayılı yeni belediye kanunu sosyal ve kültürel faaliyetler açısından önem taşıyan kavram ve kurumları da yerel yönetim uygulaması içine sokmuştur. Bunlar ‘hemşehri hukuku’, ‘kent konseyi’ ve ‘gönüllü katılım’dır. Belediye faaliyetleri içinde bu kavramlarla en çok sosyal ve kültürel faaliyetler ilişkilidir. Yerel sorunların yerel çözümler istemesi dolayısıyla toplumsal ve kültürel içerikli konu ve sorunların yerel katılım olmadan çözülebilmesi mümkün değildir. Belediye Kanununun 13. maddesi, ‘hemşehri hukuku’ kavramını getirmiş ve belediyelere ‘hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmalar’ yapma görevi vermiştir. Belediyelerin bu görevi yerine getirebilmesinde belde halkının katılımı da önemsenmiştir. Belediye sınırlarında yaşayan o beldenin hemşehrileri, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri ile ilgili bilgilenme ve belediye yardımlarından yararlanma hakkına sahiptir.

Belediye Kanununun 77. maddesinde ise ‘belediye hizmetlerine gönüllü katılım’ düzenlenmiştir. Buna göre belediyeler, ağırlıklı olarak sosyal ve kültürel boyutu olan konuları kapsayan ‘sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın

ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında belde de dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar' uygulayabileceklerdir. 2005 yılında çıkarılan Gönüllü Katılım Yönetmeliği kanunun kapsamını daha somut hale getirmiştir. Belediyeler, tiyatro, sinema gibi kültür hizmetlerinde, bilişim, meslek edindirme kursları, kreş gibi eğitim hizmetlerinde, park, bahçe, kent estetiği, çevre düzenlemeleri ile katı atık gibi çevre kirlenmesinin önlenmesine yönelik hizmetlerde, arama-kurtarma gibi denetim ve acil yardım hizmetlerinde, tüm yaş gruplarını içine alan her türlü spor hizmetlerinde, tarihi, kültürel mirasın ve tabiat varlıklarının yaşatılarak korunması hizmetlerinde gönüllü çalıştırabileceklerdir.

5393 sayılı Belediye Kanununun getirdiği bir başka yenilik 'kent konseyi'dir. Kent konseyleri, halkın sosyal yardımlaşma ve dayanışma, hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, sürdürülebilir kalkınma, saydamlık gibi ilkeleri amaç edinerek sivil toplum örgütleri, meslek kuruluşları, üniversiteler, mahalle muhtarları gibi toplumun çeşitli kesimlerini bir araya getiren bir katılım örneğidir. Özellikle yerel halkın sosyal içerikli tüm ihtiyaçlarının belediye meclisinin gündemine alınmasında önemli bir işlev görebilecektir¹⁰⁶.

Belediyelerin toplumun huzur, refah ve mutluluğu için gerçekleştirdikleri sosyal faaliyetlerin bazıları topluma maddi, bazıları sosyal destek sağlarken diğ er bir kısmı da psikolojik destek sağlamaktadır. Bu çerçevede; belediyeler, aşağıda inceleneceği gibi eğitim ve istihdam, halk sağlığı, engellilere, aile ve kadınlara, çocuklara ve gençlere, yaşlılara, yoksul ve kimsesizlere yönelik faaliyetler dışında kriz durumlarında da faaliyetlerde bulunmaktadır. Ayrıca belediyeler, toplumun barınma sorununu çözmek için konut ve arsa üretimi de yapmaktadırlar.

i. Belediyelerin Yaygın Eğitim ve İstihdam Faaliyetleri

Örgün eğitim, istihdama uygun pratik beceriyi verme noktasında her zaman yeterli olmayabilir. Kentlerde yaşayan insanlar eğitimi olmalarına karşın işsiz kalabilmektedirler. Bundan dolayı eğitimin insanlara mesleki pratik ve

---

¹⁰⁶ ÖNER; a.g.e., s.243

beceriye de sağlaması gerekir¹⁰⁷. Kentlerde yaşayan eğitimi işsizlerin yuğsek oranı bunu doğrulamaktadır.

Belediyelerin sosyal hizmet faaliyetleri arasında yaygın eğitim önemli bir yer tutmaktadır. Eğitim, sadece belli bir yaş grubuna (çocuklar ve gençler gibi) yönelik bir hak değildir. Eğitimin toplumun her kesimini ömür boyu sürececek bir öğrenme sürecine sokması yaygın eğitimin amacıdır¹⁰⁸. Yaygın eğitim, toplumun çeşitli kesimlerin eğitim yoluyla bilgilendirme, destekleme ve sosyalleştirme desteği verir. Bu faaliyetler içinde ‘okuma yazma kursları, çocuk bakımı ve eğitimi kursları, çıraklık eğitimi kursları, madde bağımlılığından korunma eğitim programları, beceri kazandırma kursları, trafik kazalarında ilk yardım kursları’¹⁰⁹ vb. yer alır. Belediyeler, bu hizmetleri gerek öncülük ederek gerekse işbirliği ile yaparlar.

5393 sayılı Belediye Kanununun 14. ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 7. maddesinde Büyükşehir ve diğer belediyelere ‘meslek ve beceri kazandırma’ hizmetlerini yapma veya yaptıрма görev ve sorumluluğu verilmiştir. Bu kurslar, toplumun çalışmayan, çalışamayan veya çalışıp da bir meslek veya sanatı öğrenmek isteyen kesimlerine yöneliktir. Bu bağlamda ev hanımları, okumamış genç kızlar, işsiz gençler, engelliler vb insanlar bu tür etkinliklere katılıp bir meslek veya beceri kazanabilmektedir. Bu kursların ekonomik sonucu şüphesiz bu kesimlerin gelir elde etmesiyle sosyal sonucu ise yeni bir sosyal çevreye katılıp sosyalleşmesidir.

Belediyelerin sosyal amaçlar taşıyan eğitim faaliyetleri içinde yabancı dil, bilgisayar, sağlık, müzik ve spor eğitimleri gibi hizmetleri de halka yönelik olarak verilmektedir. Ayrıca kırsal bölgelerdeki belediyeler, çiftçilik ve hayvancılık yapan halkı organik tarım, arıcılık vb. kurslarla daha etkin ve verimli hale getirmektedirler.

---

¹⁰⁷ Belkis ÇORAKÇI, *Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu: Ortak Geleceğimiz*, Ankara, TÇSV Yayınları, 1991, s: 148

¹⁰⁸ Belkis ÇORAKÇI, *Nüfus ve Hayat Kalitesi Bağımsız Komisyonu: Geleceğe Özen*, Ankara, TÇV Yayınları, 1997, s:168.

¹⁰⁹ Zerrin YENER; ‘*Tartışma Toplantısında Yaptığı Konuşma*’, Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmetler, Ankara: TBD, 1998, s:24.

ii. Belediyelerin Halk Sağlığına Yönelik Faaliyetleri

Belediyeler, genel halk sağlığını korumak amacıyla hem önleyici hem koruyucu sağlık faaliyetleri yaparlar. Belediye kanunu belediyelere sağlıkla ilgili her türlü tesisi açma ve işletme görevi vermiştir. Ayrıca belediyelere umumi hıfzısıhha kanunu ile de sosyal hizmet alanının önemli bir alanı olarak halk sağlığını koruyucu tedbirler alma yetkisi verilmiştir.

Belediyeler; üniversite hastaneleri, devlet hastaneleri, araştırma hastaneleri ile işbirliği içinde veya kendi imkanları ile ilköğretim ve lise çağındaki çocukları sağlık taramalarından geçirmektedirler. Bu kapsamda ağız ve diş sağlığı konusunda muayene ve bilinçlendirme, genel sağlık taraması, diş macunu ve fırçası dağıtımını yapılabilmektedir. Bu sağlık taramaları okul, huzurevi, çocuk yuvası gibi yerlerde olduğu gibi kentlerin dışında yaşıyan ve ulaşım imkanı zor olanlar içinde gezici sağlık taraması şeklinde olabilmektedir. Belediyeler yine halk sağlığına yönelik olarak okullara ilk yardım ve ecza dolapları dağıtabilmektedirler.

Belediyeler, halk sağlığı konusunda halkı bilinçlendirici semt toplantıları yapmaktadırlar. Bununla beraber halkın ulaşabileceği yerlere önceden hazırlanan afişleri bilgilendirme amacıyla asarlar. Özellikle kentlerin mahrumiyet bölgelerine belediyelerin ana çocuk sağlığı seminerleri verdikleri görülmektedir. Belediyeler, kadın ve çocuklarla birlikte yaşlılar, gençler gibi toplumun birçok kesimini hastalık ve salgından koruma amacıyla kentlerde halk sağlığına yönelik faaliyetler göstermektedir.

iii. Belediyelerin Engellilere Yönelik Faaliyetleri

Toplumdaki bireylerin eşit hak ve özgürlüklere sahip olduğunu deklare eden insan Hakları Evrensel Bildirgesine eklenen Engelli Hakları Bildirgesi, engellilerin düzgün bir yaşam standardı hakkına sahip olduğunu kabul etmiş ve sosyal bütünleşmelerini sağlayacak faaliyetleri de bu ilke kapsamında değerlendirmiştir. 1982 Anayasası da bu hakkı kabul etmiştir. Avrupa Kentsel Şartı'nda da kentli hakları çerçevesinde engellilerin sosyal haklarını kullanabilmelerinde yerel yönetimlerin destek ve katkısı belirtilmiştir. Bu

bağlamda yerel yönetimler, yerleşim yerlerinin teknik ve sosyal altyapısındaki rolleri nedeniyle önemli görevler üstlenmektedirler¹¹⁰.

1580 sayılı eski belediye kanununa göre yeni belediye mevzuatı, engellilere yönelik daha somut hükümler getirmektedir. 5393 sayılı belediye kanununun 38. ve 5216 sayılı Büyükşehir belediye kanununun 18. maddesi, belediye başkanına verilen görev ve yetkiler arasında özürllülerle ilgili hükümlere de yer vermiştir. 'Belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almakla yükümlü belediye başkanının özürllülere yönelik hizmetleri yürütmek ve özürllüler merkezini oluşturmak" görev ve yetki alanındadır. Bununla birlikte 5393 ve 5216 sayılı kanunlar, özürllülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar belediye harcamaları içinde göstermiştir.

5216 sayılı Büyükşehir belediye kanunu, 5393 sayılı kanuna ek olarak özürllülere yönelik önemli düzenlemeler getirmiştir. Kanun özürllülere yönelik hizmet verecek 'özürllü hizmet birimleri' kurulmasını Büyükşehir belediyelerine görev olarak vermektedir. Bu birimler, "özürllülerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri" vereceklerdir.

Ayrıca belediyeler, 'özürllülere hizmet amacıyla kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşlarıyla işbirliği' de yapabileceklerdir. 2006 yılında çıkarılan Büyükşehir Belediyeleri Özürllü Hizmet Birimleri Yönetmeliği'ne göre bu birimlerin görevleri de açıklığa kavuşmuştur. Yönetmelikte bu görevler; özürllü veritabanı oluşturmak, özürllü ve ailelerini bilinçlendirici seminerler vermek, danışmanlık yapmak, özürllülüğü önlemeye yönelik yayınlar yapmak, özürllülere yönelik mesleki eğitimler vermek, fakir olanlarına yardımda bulunmak, ihtiyaç halinde hastane, okul gibi yerler ulaşımlarını sağlamak olarak sayılmıştır.

Büyükşehir belediyeleri, engellilere hitap edecek "her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak" yetki ve sorumluluğuna sahiptirler. Ayrıca bu tür tesisleri işletmek veya işlettirmek hakkına da sahiptirler. Engellilere sunulan sosyal ve kültürel

---

¹¹⁰ DPT; a.g.e.,s:123- 126

hizmetleri Büyükşehir sınırlarındaki ilçe ve ilk kademe belediyeleri de verebilecektir.

Belediyelere imar yönetmeliklerinde engellilerin sosyal hayatını kolaylaştıracak düzenlemeler yapma sorumluluğu da verilmiştir. Ayrıca belediyeler, TSE'nin engellilere yönelik standartlarına da uymak durumundadırlar. Bununla birlikte çeşitli mevzuatlarda belediyelere; engellilere yönelik mesleki kurslar, iş eğitim merkezleri ve yaşam evleri açmaları dışında yine engellilere ulaşım ve sosyal kültürel faaliyetleri ücretsiz veya indirimli sunmaları, belediyelere ait otopark ve büfe gibi yerlerin engellilerce işletilmesini sağlamaları gibi görevler verilmiştir. Belediyeler yapacakları bu tür sosyo-ekonomik ve kültürel faaliyetler yanında onların fiziki hareket kabiliyetlerini arttıran hizmetleri de yapmak durumundadırlar. Özellikle engellilerin kapalı mekanlardan sosyal hayata açılması; belediyelerin engellilere uygun alt ve üst geçit, trafik sinyalizasyonu, kavşaklar, uygun kaldırım yükseklikleri, otobüsler, park, tuvalet, sinema, tiyatro gibi ortak mekanları oluşturmalarına bağlıdır¹¹¹.

Mevzuat belediyelere engelliler konusunda geniş bir yetki ve görev alanı oluşturmuştur. Bu çerçevede belediyeler, öncelikle sosyal yardıma muhtaç olan engellilerin gıda, yakacak, giysi vb ihtiyaçlarını karşılarlar. Ayrıca belediyeler özel günlerde, mesela 3 Aralık Dünya Özürlüler Gününde sosyal ve kültürel faaliyetler gerçekleştirirler. Yürüme engelli insanların sosyal hayata köprü vazifesi gören akülü arabaları, ortopedik koltuk değnekleri vb ihtiyaçları belediyelerce karşılanmaktadır. Sorunun kökenine inen belediyeler, engellileri sosyal yardıma muhtaç olmaktan çıkarmak için sosyal refah faaliyetleri kapsamında mesleki/teknik eğitimle bu kesimleri bir sanat veya meslek sahibi yapmaktadırlar.

iv. Belediyelerin Aile ve Kadınlara Yönelik Faaliyetleri

Aile, Türk toplum yapısında geçmişten günümüze önemli değer ve işlevleri taşımıştır. Kentlerin sosyal gerekleri aileyi zayıflatsa da aile önemini korumaktadır. Anayasada sosyal devletin gereği olarak ailenin korunması kabul edilmiştir. Aileye yönelik sosyal faaliyetler yerelde belediyelerce görülmektedir.

---

¹¹¹ DPT; a.g.e., s: 125- 126

Büyükşehir belediyelerinde Kadın ve Aile şube Müdürlükleri bu hizmetleri yürütmektedir.

Kentlerin gecekondü kesimleri ile kırsal yerlerde kadın nüfusun daha fazla ihmal edildiği kabul edilen bir gerçektir. Bu yaklaşımdan hareketle dezavantajlı kesimler içinde gösterilen kadınların ‘ekonomik, sosyal ve siyasal hayatın tüm yönlerine katılma yolunda güçlendirilmesi, kişisel özgürlüklerle sosyal hakların bağlantılarına’ dayanmaktadır¹¹².

Belediyeler, aile içinde şiddet görmüş, cinsel istismara uğramış, maddi gücü olmayan ve kimsesiz kadınlar için korunma evleri açabilirler. Belediye kanununun 14. maddesinde korunmaya muhtaç kadınlar için belediyelere görev verilmiştir. Buna göre; Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000’i geçen belediyeler, kadınlar için koruma evleri açacaklardır. Kanun, kadınlara yönelik koruma evlerini tüm belediyelerden ziyade Büyükşehir ve nüfusu belli bir sayının üzerindeki belediyelere vermiştir. Kadınlara yönelik bu hizmetler belediyeler tarafından ‘kadın sığınma evleri, kadın konuk evi’ vb isimler altında verilmektedir.

Büyükşehir belediye kanununun 7. maddesinde kadınlara yönelik diğer hizmetler de düzenlenmiştir. Buna göre Büyükşehir belediyelerinin görevleri arasında kadınlara hitap edecek, her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütecek, geliştirecek sosyal tesisler kurmak, işletmek veya işlettirmek de sayılmıştır. Ayrıca ilçe ve ilk kademe belediyeleri de kadınlara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunabileceklerdir.

v. Belediyelerin Çocuk ve Gençlere Yönelik Faaliyetleri

Kentlerin sağlıksız büyümesi çocuk ve gençler üzerinde dolaylı da olsa olumsuz etkiler yapmaktadır. Çocuk ve gençler; karışılan suçlar, madde bağımlılığı, çeteler, hırsızlık, gasp, kapkaç, ailevi ve psikolojik sorunlar, eğitimsizlik vb. nedenlerle toplumdan kopmaktadırlar. Çocuk ve gençlerin plansız kentleşmenin neden olduğu sosyal sorunları aşım kent hayatına uyum sağlayabilmeleri, belediyelerin yapacağı sosyal ve kültürel faaliyetlerle gerçekleşebilir.

---

¹¹² ÇORAKÇI; a.g.e., *Geleceğe Özen*, s: 231

Belediyeler, çocuklara yönelik olarak kreş, çocuk yuvası, çocuk kulüpleri, kimsesiz çocuklar için yuvalar, parklar, çocuk bahçeleri, oyun alanları, trafik ve eğitim alanları gibi hizmetleri vermektedir¹¹³. Belediyeler, başarılı öğrencileri yaz okulları, kırtasiye hediyeleri ile ödüllendirmektedir. Belediyelerin çocuklara yönelik bir başka faaliyeti de çocuk meclisleridir. Çocuklar; katılımı, tartışmayı, kentine sahip çıkmayı ve çevresel sorunlara ilgi duymayı bu meclislerde öğrenmektedirler. Belediyeler, çeşitli sorunlar yaşayan çocuklarla da ilgilenmektedirler. Belediyelerin çeşitli dernek ve kuruluşlarla işbirliği içinde çalışan çocuklara yönelik tedbirler aldığı, sokak çocukları merkezleri kurduğu, madde bağımlısı (tiner vb.) çocuklara yönelik rehabilitasyon merkezleri kurduğu görülmektedir. İstismara uğramış çocuklar ve bunlar için hukuki ve psikolojik yardım merkezlerinin açılması da faaliyetler arasında gösterilebilir.

Belediye kanununa göre, Büyükşehir belediyeleri ve nüfusu 50 bini geçen belediyeler çocuklar için koruma evleri açabileceklerdir. Büyükşehir belediyeleri ‘gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmakla’ hatta bunları işletmek veya işletirmekle yükümlü kılınmıştır. Bu hizmetler sunulurken üniversite, yüksek okul, meslek lisesi, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği de yapılabilir. Ayrıca gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetleri ilçe ve ilk kademe belediyeleri de verebilecektir. **md?**

Kentte yaşayan ve eğitim seviyesi düşük gençler, risklere açık konumdadırlar. Bu bağlamda, kent suçlarını işleyenler içinde 18 yaşın altında olanların oranının yüksekliği düşündürücüdür. Sosyal belediyeciliğin gereği olarak bu gençlere yönelik kültürel ve sosyal faaliyetler onların kentle ve toplumla bütünleşmeleri açısından önem taşır.

Büyük belediyeler, gençliğin kent sorunlarıyla yakından ilgilenmesi için gençlik meclisleri ve konseyleri de oluşturmaktadırlar. Kent sorunlarına aktif katılımı teşvik eden bu meclisler, gençlerin yakından tanıdıkları beldelerine dayanışmacı ve ortak çözümler sunma imkanı sağlamaktadır¹¹⁴. Gençler,

---

¹¹³ YENER; a.g.e., s: 22

¹¹⁴ Lalezar KÖYAGASIOĞLU, ‘Tartışma Toplantısında Yaptığı Konuşma’, *Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmetler*, Ankara 1998, TBD, s:77.

geleceklerine sahip çıkma adına bu meclislerde toplumsal hayatın gereklerini öğrendikleri gibi, beldelerinin sosyal, ekonomik, çevresel ve kültürel sorun ve ihtiyaçlarını tartışma kültürü içinde dile getirebilmektedir.

Belediyeler, sorunlu gençler dışındaki gençlere de sosyal faaliyetler gerçekleştirirler. Gençliğin tüm sosyo-kültürel ihtiyaçlarının karşılandığı gençlik merkezi, gençlik evi gibi mekanlarda eğitici seminer, panel ve sempozyumlar düzenlendiği gibi spor, müzik, tiyatro, diksiyon, psikolojik destek, rehabilitasyon ve danışmanlık gibi bir çok faaliyet de yapılmaktadır. Ayrıca belediyelerin faaliyetleri arasında; eğitim bursları, üniversite yurtları, sosyal tesisler, spor okulları, paso uygulaması, sabahları üniversite öğrencilerine ücretsiz çorba dağıtımı, ücretsiz çamaşır yıkama yerleri, gençliğin suça yönelmesini önlemek üzere kurulan rehberlik merkezleri de yer alır.

vi. Belediyelerin Yaşlılara Yönelik Faaliyetleri

Dünya nüfusu, yaşam koşullarının, sağlık hizmetlerinin gelişmesine paralel olarak yaşlanmaktadır. 1950'li yıllarda ortalama yaşlı nüfus toplam nüfusun % 5'ini oluştururken 2025 yılında bunun % 10'lara ulaşması beklenmektedir. Türkiye'de 65 yaş üstü nüfusun toplam nüfus içindeki payı gelişmekte olan ülkelerdeki kadar olmasa da artmaktadır. Yaşlanan nüfusun artması yerel yönetimlere yeni görevler yüklemektedir¹¹⁵.

Belediye ve Büyükşehir belediye kanununda yaşlılara yönelik hizmet edecek, onların sosyal ihtiyaçlarını karşılayacak düzenlemelere yer verilmiştir. Buna göre, yaşlılara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak Büyükşehir belediyelerinin yanında ilçe ve ilk kademe belediyelerine de görev olarak verilmiştir. Belediyeler bu tesisleri kendileri işletebileceği gibi başkasına da işletirebilecektir.

Fiziksel erişebilirliğin sağlanması, barınma ve dolaylı gelir desteği, bakım, sağlık hizmetleri, gündelik yaşama katılım alanlarının sağlanması gibi başlıca hizmet alanları ile yaşlılara hizmet verilebilmektedir. Belediyeler, ortak kullanım alanlarında yaptıkları düzenlemelerle engelliler gibi yaşlılar için de fiziksel engelleri kaldırabilmektedir. Yaşlıların barınması için belediyeler, huzurevi,

---

¹¹⁵ DPT; a.g.e.,s:127

yaşlılar yurdu, yaşlı bakım evleri yapmaktadır¹¹⁶. Bazı belediyeler, huzurevlerinde yaşlılara yönelik geziler, hobi bahçeleri, el beceri kursları, kermesler ve diğer sosyal organizasyonlar düzenlemekte böylelikle yaşlı kesim sosyal hayattan kopmamaktadır¹¹⁷. Bunun dışında kendi evinde kalan ancak temizlik, tamir ve yemek yapılması konularında yardıma ihtiyaç duyan yaşlılar için de bazı Büyükşehir belediyeleri evde hizmetler vermektedir. Düşkün yaşlılara yönelik olarak düşünülen Darülaceze'de belediyelerin sosyal hizmetleri arasındadır. Ayrıca belediyelerin 65 yaş üstü ve maddi durumu olmayan yaşlılar içinde serbest veya indirimli ulaşım kartları hizmeti verdiği bilinmektedir.

vii. Belediyelerin Yoksul ve Kimsesizlere Yönelik Faaliyetleri

Yoksulluk, kötü yaşam kalitesi ve asgari yaşam standartlarına ulaşamamak demektir. Yoksul kesimler, iyi bir yaşam kalitesine varmak için gerekli kaynak, eğitim ve fırsatlara erişemezler. Yani ekonomik ve sosyal anlamda zayıftırlar. Sosyal destek, yardım ve hizmetlere ihtiyaç duyarlar¹¹⁸.

5393 sayılı belediye kanunu, 'belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için' çalışmakla yükümlü belediye başkanına sosyal yardıma muhtaç kesimler için doğrudan yetki ve görev vermiştir. Buna göre belediye başkanı, 'bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği' kullanabilecektir. Bu yetki 5216 sayılı kanunla Büyükşehir belediye başkanına da verilmiştir. 5393 sayılı kanunun 60. maddesi, belediyenin giderlerini düzenlemiştir. Ekonomik anlamda dar gelirlili, yoksul, muhtaç ve kimsesizler için yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar belediye harcamaları olarak bütçeye işlenebilecektir. Bu hükümler, Büyükşehir belediyesi için de geçerlidir.

5393 sayılı kanunun "belediyenin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 15. maddesinde belediyelerin zabıta marifetiyle işporta vb. denetimlerinde ele geçen ve gıda dışı olan malların yoksullara verilebileceğine ilişkin hüküm yer almıştır. Bu mallar, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmadığı takdirde yoksullara verilebilecektir. Belediyelere 4109 sayılı Asker Ailelerinden

---

¹¹⁶ DPT; a.g.e.,s:128

¹¹⁷ Ramis GÜNER; *Tartışma Toplantısında Yaptığı Konuşma*, Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmetler, Ankara 1998, TBD, s:73.

¹¹⁸ ÇORAKÇI; a.g.e., *Geleceğe Özen*, s: 38- 40

Yardıma Muhtaç Olanlara Yardım Kanunu ile de sosyal yardım görevi verilmiştir. Belediyeler, vatan görevini yapan askerlerin maddi durumu kötü olan ailelerine sosyal yardım ve destekle yükümlüdürler. Kanuna göre, askerliğini yapan kişinin geçimini sağladığı ve hiçbir geliri olmayan anne ve babası, karısı ve çocukları ile kız ve erkek kardeşlerine belediyeler sosyal yardım yaparlar.

Belediyelerin yoksul ve kimsesizlere yönelik belki de en çok yaptığı sosyal yardımlardan biri de aşevleri hizmetidir. Belediyeler, aşevlerinde günlük yemek çıkarmaktadır. Ayrıca belediyeler, gezici aşevi faaliyetlerinde bulunurlar. Belediyeler fakir, muhtaç ve kimsesizlere gıda, temizlik maddesi, yakacak ve ekmek gibi sosyal yardımlar da yaparlar. Belediyeler, yoksul ve kimsesizlere yönelik sosyal yardım anlamında toplu nikah ve toplu sünnet törenleri düzenlerler. Ayrıca genel ve ağız sağlığı taramaları da yaparlar. Bununla birlikte tüm bu sosyal yardımların insan onurunu kırıcı şekilde yapılmasına karşı belediye kanunu, belediyelerin sunduğu yardımların insan onuruna yakışır şekilde sunulmasını istemiştir.

viii. Belediyelerin Kriz Dönemlerinde Sosyal Faaliyetleri

5216 sayılı Büyükşehir belediye kanunu sel, deprem, toprak kayması gibi afet durumlarında Büyükşehir Belediyelerine görev vermiştir. Kanunun 7. maddesine göre; Büyükşehir Belediyeleri ‘gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği’ verebileceklerdir. Kanunun bu yetkiyi Büyükşehir Belediyelerine vermesinin sebebi; kuşkusuz bu belediyelerin büyük gelir ve personele, geniş makine parkuruna ve sosyal hizmetlerde büyük tecrübeye sahip olmasındadır. Bununla birlikte diğer belediyelere de araç tahsis etme görevi verilmiştir. Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun, belediyelere afet bölgelerine gönderilecek yardım ve teknik malzemeye hava, kara ve deniz araçlarını tahsis etme görevi vermiştir.

Kriz durumlarında belediyeler, afete uğramış kesimlere yönelik yiyecek, giyecek, ısınma, geçici barınma, gezici aşevi, gezici ekmek yapım aracı gibi sosyal yardım faaliyetlerine giriştikleri gibi iş makinesi, kurtarma timleri gibi teknik destek faaliyetleri de verebileceklerdir. Afet durumunda toplumun tüm kesimleri bu felaketten etkilendiği için sosyal yardımlar, fakire olana yapıldığı gibi zengin

olana, güçten düşmüş yaşlılara yapıldığı gibi gençlere, kadın ve çocuklara özet olarak herkese verilmektedir. Sosyal yardıma muhtaç kesim kriz zamanlarında genişlemektedir.

Belediye kanununun 73. maddesinde belediyelere deprem risklerine karşı tedbir alma sorumluluğu verilmiştir. Belediyeler, kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulamak amacıyla bu tedbirleri alacaklardır. Belediye kanunu dışında belediyelere imar mevzuatı ile de deprem vb. felaketlere karşı tedbir alma ve denetim yapma yetkisi de verilmiştir.

1.5.2. Belediyelerin Kültürel Faaliyetleri

Belediyeler, halkın fiziki ve maddi ihtiyaçlarını yani altyapı, imar, trafik, temizlik, sağlık, eğitim vb. ihtiyaçlarını karşılayarak sosyo-ekonomik gelişmeye katkıda bulunurlar. Halbuki insan, bu ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra duygularına hitap eden sanat, estetik, müzik ve edebiyat vb. kültürel-sanatsal faaliyetlerin içinde de olmak ister. İnsanların bu ihtiyaçlarına cevap verebilecek kültürel faaliyetleri belediyeler yaparken hem sanata ve sanatçıya destek verirler hem de halkın kültürel ihtiyaçlarını karşılarlar.

Kültürel hizmetler verilirken toplumun eğitim ve kültür anlayışları arasındaki farklılıklar da gözetenmelidir. Özellikle büyük kentlerin planlı yerlerinde yaşayan eğitilmiş kesim ile plansız yani gecekondu vb. alanlarında yaşayan eğitimsiz kesimin eğitsel ve kültürel ihtiyaçlarının farklı olabileceği dikkate alınmalıdır. Göçler sonucu kırsaldan kentlere gelmiş ve kentin sağlıksız yerlerinde yaşayan bu kesimin kente uyumu zor olmakta ve sorunlar yaşanmaktadır¹¹⁹. Bununla birlikte kentte yaşayan bu farklı kesimlerin, kent kültürü, kimliği ve değerlerini içselleştirerek kentlerine sahip çıkabilmelerinin yolunun kültür etkinliklerinden geçtiğini de unutmamak gerekir.

1580 sayılı eski belediye kanununda kültürel faaliyetler, sosyal faaliyetler gibi sayılmış ancak ihtiyari yani isteğe bağlı hale getirilmişti. Bu bağlamda; Belediyelerin kültürel görevleri olarak; halk için kütüphane ve okuma salonu açmak, tiyatro, sinema, halk müzeleri kurmak ve işletmek sayılmıştır. Ayrıca belediyeler; festival ve şenlik düzenleyebiliyor, bayram ve kurtuluş

¹¹⁹ Firuz DEMİR YAŞAMIŞ; *Belediye Yönetimi*, Zirve Ofset, Ankara 1996, s:284

günlerinde kültürel ve sanatsal faaliyetlerde bulunabiliyor, belediye bandosu, folklor ve orkestra gibi alanlarda da etkinlik içinde olabiliyorlardı. 5393 sayılı yeni belediye kanununda ise belediyelerin yapması gereken kültürel faaliyetlerden, 14. maddede ‘belediyenin görev ve sorumlulukları’ başlığı altında eski kanuna göre ayrıntıya girilmeden daha genel bahsedilmiştir. Buna göre belediyeler, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla kültür ve sanat hizmetlerini yapar veya yaptırırlar. Belediyeler, kültür ve sanat faaliyetleri için harcama da yapabilecektir. Belediye kanununun 60. ve Büyükşehir Belediye kanununun 24. maddesine göre belediyeler ‘sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikleri’ belediye bütçesine gider yazabilecektir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 7. maddesinde de kültür hizmetlerine verilecek destekten söz edilmiştir. Büyükşehir Belediyelerine ‘kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak’ görevi verilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanununda tarih ve kültür mirasının korunmasına yönelik görevler de belediyelere verilmiştir. Belediye kanununun 14. ve Büyükşehir Belediye Kanununun 7. maddesine göre; belediyeler, ‘kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir’. Bu görevler Büyükşehir sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediyelerine de verilmiştir. Yine aynı kanunun 73. maddesine göre belediyeler, ‘kent tarihî ve kültürel dokusunu korumak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilirler’.

Belediyeler, hem kent konseyleri hem de gönüllü katılım yoluyla kültürel faaliyetlerde bulunabileceklerdir. Zaten kanun, kent konseylerine hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi görevini vermiştir. Bununla birlikte kültür hizmetlerinde gönüllü katılım da öngörülmüştür. Belediyeler, kültürel hizmetlerin gerçekleştirilmesinde, kütüphane vb. hizmetlerde gönüllü katılım programlarına başvurabileceklerdir. Yeni kanunun üzerinde durduğu hemşehrilik konusu doğrudan kent kültürünün sahiplenilmesi ve yaşatılması ile ilgilidir. Hemşehri bilincine sahip olunması için kültürel değerlerin yaşatılması gerekir.

5216 sayılı Kanununun 15. maddesi Büyükşehir Belediyelerine özgü ve belediye meclisi içinden oluşturulacak beş tane ihtisas komisyonu öngörmüştür. Bu komisyonlar arasında 'eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu' dikkat çekmektedir. Kanun, sosyal ve kültürel faaliyetlerin diğer bölgelere göre daha yoğun görüldüğü Büyükşehirlerde bu tür komisyonların kurularak daha etkin faaliyet göstermesini istemiştir.

i. Kütüphane, Müze ve Yayın Hizmetleri

Kütüphaneler; süreli eserler, ansiklopediler, telif eserler gibi yazılı veya mikrofilm, CD, gibi görsel kaynakların korunduğu, saklandığı, insanların faydasına sunulduğu ve gelecek kuşaklara aktarıldığı eğitsel ve kültürel aktivite yerleridir. Türkiye'de kütüphane hizmetlerini başta Kültür Bakanlığı olmak üzere üniversite, kamu kurumu gibi yerler dışında belediyeler de verirler. Belediye kanununa göre, kültürel ve eğitsel bir hizmet olarak kütüphane hizmetleri gönüllü kişilerin katılımı ile yapılabilecektir. Büyükşehir belediye kanununun 7. maddesinde ise kültürel faaliyet ve hizmet olarak kütüphane ve müze gibi yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumluluğu içine alınmıştır.

Belediyeler, beldelerindeki tarihi ve kültürel mirası korumak, tanıtmak, yaşatmak ve gelecek kuşaklara devretmek amacıyla müzeler açmaktadırlar. Müzeler, kentlerin kimlik ve kültürünü sembolize etmesi açısından büyük önem taşırlar. Ayrıca yeni nesillerin yaşadıkları yerlere hemşehrilik bilinci içinde sahip çıkabilmesinde müzelerin işlevi ihmal edilemez. Her belediye kendi kültürel ve yerel özelliklerini öne çıkaran eserleri bu müzelerde sergilemektedir.

Belediyeler, ekonomik ömrünü tamamlamış belediye otobüslerini gezici kütüphane olarak kullanabilmektedirler. Kütüphane kurmanın kolay olmadığı durumlarda belediyeler okuma salonları ve kitaplıklar da kurabilmektedirler. Çocuklara ve gençlere yönelik kitap ve dergi yayımlayabildikleri gibi, kitap bağış kampanyaları düzenleyerek okullara dağıtabilmektedirler. Ayrıca belediyeler kitap fuarları da düzenlemektedir. Belediyeler kent insanını hizmetlerinden haberdar etmek, halkı çevre, sağlık, eğitim vb. konularda

bilgilendirme ve bilinçlendirme amacıyla bültenler, dergiler ve gazeteler yayınlamaktadırlar.

ii. Sinema ve Tiyatro Etkinlikleri

Belediyeler, sinema ve tiyatro etkinlikleri ile sanat ve kültür eserlerine maddi- manevi katkıda bulunduğu gibi sanat bilincinin farkına varılmasını da sağlar. Sinema ve tiyatro etkinlikleri toplumsal davranış kalıplarının oluşturulması, kent kültürü ve kimliğinin kazandırılması, bilinçlendirme gibi amaçlara yöneliktir. Özellikle büyük belediyeler sinema ve tiyatro etkinliklerine ilgi göstermektedirler.

Büyükşehir Belediyelerinden bazıları çeşitli kuruluşların işbirliği ile film yarışmaları düzenlemektedirler. Sanat ve sanatçıya destek vermek amacıyla düzenlenen bu tür yarışma ve faaliyetler sonucu başarılı filmlere ödüller verilmektedir ¹²⁰(Yaşamış, 1996: 282). Belediyeler sinema salonlarının kurulması ve işletilmesine ekonomik gerekçelerle rağbet göstermektedirler¹²¹. Ancak belediyelerin bu faaliyetlerinin teknolojik gelişmelerle birlikte azaldığını söylemek mümkündür.

Belediyeler, yetişkinlere ve çocuklara hitap eden tiyatrolar kurarak hem tiyatro eğitimi verir hem de oyunlar sergilerler. Belediyeler, çocuk ve gençlere kültürel, sosyal ve eğitsel amaçlı; çocuk tiyatrosu, gezici çocuk tiyatrosu, gençlik tiyatrosu, kukla tiyatrosu dışında geleneksel Türk oyunlarından olan orta oyunu ve meddah, Hacivat ve Karagöz gibi gölge oyunları faaliyetleri sunmaktadırlar. Bazı belediyeler ise açık hava tiyatroları kurarak oyunlar sergilemektedirler.

iii. Kültür ve Sanat Merkezleri

Belediye kanunu, belediyelerin kültür, eğitim, bilim ve sanat faaliyetlerini yapmalarına, bu alanlarda harcama yapabilmelerine izin vermiştir. 1580 sayılı mülga belediye kanunu kültür faaliyetlerini liste halinde saymışken 5393 sayılı kanun bunun sınırlama anlamına geleceğini varsayarak doğrudan kültür ve sanat ifadelerini kullanmış ve belediyelere oldukça geniş bir alanda hizmet ve faaliyet imkanı vermiştir.

Belediyeler, her türlü sanat ve kültür faaliyetlerini yapabilmek için çok amaçlı sanat galerileri, sanat merkezleri ve kültür merkezleri inşa etmektedirler. Sanat ve

¹²⁰ YAŞAMIŞ; a.g.e., s:282

¹²¹ İçişleri Bakanlığı: *İç Düzen Genel Rapor Belediyeler*, Ankara 1972, s:96.

kültür merkezlerinde; tiyatro ve kukla gösterileri, sanat ve halk müziği konserleri, film gösterimleri, opera, bale ve orkestra gibi tüm sanat faaliyetleri halkın beğenisine sunulmaktadır. Bu tür merkezler çok amaçlı olarak tasarlanmaktadır. Özellikle kültürel ve sanatsal amaçlı eğitimler de bu merkezlerde yapılabilmektedir. Tiyatro kursları, ney, ud, gitar, saz gibi enstrümanların öğretilmesine yönelik kurslar, müzik kursları, kukla yapma ve oynatma kursları gibi eğitimler kültür ve sanat merkezlerinde gerçekleştirilmektedir.

iv. Diğer Kültür ve Sanat Faaliyetleri

Çağdaş ve geleneksel sanat etkinlikleri evrensel ve yerel değerleri yansıtır. Belediyelerin yapacağı kültür ve sanat faaliyetleri birini diğerine tercih etmeksizin sürdürülebilir. Yani aynı belediye içinde mehter takımı kurulduğu gibi kent orkestrası da kurulabilmektedir. Belediyelerin yukarıda anlatılan kültür ve sanat hizmetleri dışında kalan diğer sanat ve kültür faaliyetleri geniş bir yelpazededir. Müzikten resme, baleden operaya ve halk müziğinden orkestraya kadar geniş bir kapsamı çağırıştırır. Yani belediyeler kültür ve sanat gibi derin ve geniş bir alanda çalışmalar yürütürler.

Büyük belediyeler, imkanları ölçüsünde orkestra ve bando kurarak çeşitli yer ve zamanlarda halka yönelik konserler vermektedirler. Hatta bazı belediyelerde bu grupların zamanla konservatuara dönüştüğü görülmektedir. Ayrıca Türk sanat müziği, Türk halk müziği ve klasik müzik koroları oluşturularak konserler de verilmektedir. Tarihsel ve kültürel mirası yaşatmak adına bazı belediyelerde mehter takımları kurularak belde içinde olduğu gibi belde dışında da gösteriler düzenlenmektedir. Belediyelerin kurdukları halkoyunları grupları, Anadolu'nun kültürel motiflerini günümüze taşıyan önemli faaliyetler olarak çoğu belediye tarafından doğrudan veya dolaylı olarak desteklenmektedir. Bu folklor ekipleri, belediyenin simgesi olarak görülmekte ve önem verilmektedir¹²².

Belediye Kanunu, kültürel faaliyetler kapsamında değerlendirilebilecek olan fuar, panayır ve sergi hizmetlerine de yer vermiştir. Belediye kanununun 67. maddesine göre; belediyeler, bu tür faaliyetleri ihale yoluyla üçüncü kişilere yaptırabileceklerdir. Belediyelerin çoğu; fuar, festival, şenlik ve panayır gibi

---

¹²² YAŞAMIŞ; a.g.e., s: 282

kültürel faaliyetleri gerçekleştirerek hem beldelerine sosyal ve kültürel hareketlilik getirmekte hem de ticari kazançlar elde etmektedirler. Ayrıca bu sosyal ve kültürel faaliyetler kentin tanıtımına da katkı sağlamaktadır.

Belediyeler, estetik duygulara hitap eden güzel sanatları desteklerken aynı zamanda da kent insanının bu etkinliklerden uzak kalmasını da önlemiş olur. Resim, anıt, heykel, müzik, karikatür vb... Güzel sanatlar belediyelerin ilgi alanlarının dışında değildir. Sanatçıların icra ettikleri resim, heykel, yağlı boya, hat, ebru vb. eserleri belediye bünyesinde açılan sanat galerilerinde sergilenir. Belediyelerden bazıları sanat ve kültür faaliyetlerini gezici otobüslerle de yapmaktadırlar. Gezici sanat ve gezici tiyatro otobüsleri, kentin merkezine gelemeyen kesimlerin ayağına kültür ve sanat faaliyetlerini götürmektedir.

v. Kültürel Bir Faaliyet Olarak 'Kardeş Kent' Uygulaması

5393 sayılı kanunda belediyelerin yurtiçi veya yurtdışında 'kardeş kent' uygulamasına gidebileceği belirtilmiştir. Böylelikle belediyeler, kardeş kentler edinerek karşılıklı kültürel, sosyal ve ekonomik ilişkilerini geliştirebilirler. Kanun, bu yetkiyi belediye meclisine vermiştir. Kanununun 18. maddesine göre belediye meclisleri, 'kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye' karar verirler. Yurt dışı ilişkileri düzenleyen 74. maddede ise içişleri Bakanlığından izin almak koşuluyla belediyeler yurtdışındaki yerel yönetimlerle kardeş kent olabilirler.

Kardeş kent uygulaması, yurt içi veya yurt dışında farklı kültür ve değerlerin tanışmasına, karşılıklı sosyo-kültürel faaliyetlerin gerçekleşmesine, insanlar arasında yardımlaşma ve dayanışmanın tesis edilmesine yardım eder. Belediyeler ve belediye sınırlarında yaşayan insanların kaynaşmasına fırsat verir. Kardeş kent uygulamasına birçok belediyenin gittiği görülmektedir. Bu ilişkilerin geliştirilmesi sonucu belediyeler, sosyal ve kültürel faaliyetlerine destek de bulabilirler.

1.6. SOSYAL BELEDİYECİLİK VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

1.6.1.Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları Arasındaki İlişkiler

Yerel yönetimler, belirli hizmetlerin sağlanmasını sivil toplum kuruluşları aracılığıyla gerçekleştirebilmektedir. Bazı alanlarda halkın bilgi, deneyim ve becerisinin harekete geçirilmesinde, sivil toplum kuruluşlarının desteğinin sağlanması çok önemli yararlar sağlamaktadır. Bu kapsamda yerel yönetimler, çeşitli meslek kuruluşları, sendikalar, kooperatif birlikleri, dernekler ve diğer gönüllü kuruluşlarla çeşitli alanlarda işbirliği yapabilmekte ve ortak işler yürütebilmektedir.

Günümüzde bu hizmetler, çevre koruma ve çevresel etki değerlendirmesi çalışmaları, bilgisayar yazılım programlarının hazırlanması, büyük çaplı kamu projelerinde danışmanlık, v.b alanlarda yayılmış bulunmaktadır. Uygun sosyal politikaların oluşturulmasında iki önemli şart bulunmaktadır. Birincisi, gönüllü kimselerin istekli bir şekilde yerel yönetim çalışanları ile birlikte çalışması, ikincisi ise, yerel yönetim çalışanlarının gönüllü kimseleri kendileri açısından bir tehdit olarak görmeyerek onlarla uyumlu çalışmasıdır¹²³.

Halk katılımı sağlamak açısından belediye girişimi ile gerçekleştirilmesi mümkün olan programlardan biri; belli konularda kampanyalar düzenlemektir. Belediyeler, sivil toplum kuruluşlarının katkılarıyla tüm kent halkına dönük ağaçlandırma, mahallelere/semtlere park, spor alanı kazandırma, atık kağıt, cam/şişe toplama, temiz kent, ilaç toplama gibi kampanyalara sıkça başvurmakta ve bunları başarı ile uygulamaktadır¹²⁴.

Yerel yönetimler, çevre koruma ve ağaçlandırma konularında ÇETKO, TEMA ve Peyzaj Mimarları Odası gibi kuruluşlarla çalışmalarını sürdürmektedir. Alt yapı düzenleme ve imar planlarında Makine Mühendisleri Odasının katkılarıyla hazırlanan projeleri değerlendirmektedir.

Tüketicinin korunması alanında ise, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının ortak bir çalışması bulunmaktadır. Buna göre Türkiye'de 1995 tarihinde çıkartılan yeni yasa ile kamu kuruluşları, STK ve sendika temsilcilerinden ve yine yasada belirtilen görevleri yerine getirmek üzere reklam

¹²³ Eyüp ZENGİN; 'Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım', *Türk İdare Dergisi*, S. 422, 1999, s. 113.

¹²⁴ Selçuk YALÇINDAĞ, 'Belediyelerde Halk Katılımı', *Türk İdare Dergisi*, S. 424, 1999, s. 66.

kurulu ve tüketicinin sorunlarını çözmek, gereken önlemleri almak üzere, merkezde bir Tüketici Konseyi ile il ve ilçe merkezlerinde Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri'nin kurulması öngörülmüştür. Tüketici Sorunları Hakem Heyeti'nin, mülki idare amirlerinin ve belediyelerin etkinliğini arttırdığı görülmektedir. Bu heyet Bakanlık, il, ilçe merkezlerinde, tüketiciler ve satıcılar arasında çıkan uyuşmazlıklara çözüm bulmak amacıyla belediyelerle koordineli olarak ve en az bir tane oluşturulmaktadır. Başkanlığı Sanayi ve Ticaret İl Müdürü veya görevlendireceği bir memur tarafından yürütülen bu heyette, Belediye Başkanı'nın personeli arasından görevlendireceği bir üye, Ticaret ve Sanayi Odası ile Esnaf ve Sanatkarlar Odalarının görevlendireceği bir üye ve tüketici örgütlerinin seçecekleri bir üye olmak üzere beş kişi bulunmaktadır. Bu heyetin vereceği kararlar Tüketici Mahkemelerinde delil olarak kabul edilmektedir¹²⁵.

Yerel Yönetimler ve STK'ları bir araya getiren en önemli faaliyetlerden biri de Demokratik Kent Kurultayı (Genişletilmiş Kent Meclisi)dır. Bu kurultayın temel amacı, yönetime halkın katılımının sağlanması olmakla birlikte, mevcut yerel yönetim sisteminin bilinen yetersizliklerini aşabilmek, kuruluşları ve semt temsilcileri aracılığıyla doğrudan halkın ihtiyaçlarını belirleyip, çağdaş belediyecilik açısından çözümler bulabilmek, belediye imkansızlıklarını halk katılımı ve yaratılacak kent imecesi ile aşabilmek; kısacası daha yaşanılır, çağdaş ve dayanışma içinde bir kent oluşturabilmek en belirgin amaçları arasındadır. Kurultaya muhtarlar, bölge temsilcilikleri, STK'ların temsilcileri, resmi kurumların müdürleri, üniversite ve okul temsilcileri katılabilirler. Kurultayın gündemi, katılımcıların gelen öneriler doğrultusunda oluşturulur. Kurultay görüşmeleri ve kararları daha sonraki çalışmalara ışık tutar ve halkın bilinçlenmesini sağlar. Toplantıların düzenlenmesinde belediye önderlik yapmakla birlikte çoğunlukla sivil toplum kuruluşlarıyla geniş ölçüde işbirliği yapılmaktadır. Bu ilişkiler bağlamında bu gruplar, kentin tümünü ve genel kamu yararını ilgilendiren görüşleri ve talepleri belediyeye yansıtılmaları yanında, doğrudan temsil ettikleri kesimlerin çıkarlarını belediye nezdinde savunma işlevi de üstlenmektedir¹²⁶.

---

¹²⁵ Fikri GÖKÇEER; 'Devlet ve Belediyeler Açısından Tüketicinin Korunması', *Türk İdare Dergisi*, S. 407, 1995, s. 44.

¹²⁶ YALÇINDAĞ; a.g.e., s. 63.

1.6.2.Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları'nın Birbirlerinden Beklentileri

Yerel yönetimler, yaptıkları çalışmalarda STK'lardan destek beklemektedirler. STK'ların oluşturulan Kent Kurultayına önem vermeleri ve kurultaylara katılarak görüş bildirmeleri, yerel yönetimler için önem taşımakta ve yaptıkları faaliyetlere ışık tutabilmektedir. Etkili ve verimli hizmet üretemeyen yerel yönetimleri bu durumdan kurtarmak ve kıt kaynaklardan daha etkin bir şekilde faydalanma yollarından birisi de bu hizmetlerin bir kısmının hemşeriler tarafından gönüllü kuruluşlar ve gönüllü katılım yoluyla üretilmesidir¹²⁷. Bu anlamda belediyelerden beklenen ise; kent halkının taleplerini karşılamaları, merkezi yönetim ile ilişkilerini sivil toplum kuruluşlarına destek olacak şekilde kullanmaları, yetkili olmadıkları konularda sivil toplum kuruluşları ve öteki gönüllü katılım odaklarını harekete geçirerek sivil örgütlenme ve yardım-destek kampanyaları aracılığıyla istenen etkinliklerin ve hizmetlerin yapılmasında örgütleyici ve destekleyici olarak işlev yapmalarıdır¹²⁸.

Belediyecilikte halk katılımından istenen sonuçların elde edilebilmesi bağlamında da belediye hizmetlerinin saydam olması beklenmektedir. Saydamlıktan anlaşılması gereken iki konu vardır: Birincisi, belediyenin kararlarına ve uygulamalarına ilişkin her türlü bilgiye ve belgelere ulaşma olanağının, kentlilere ve basın kuruluşlarına sağlanması, ikincisi ise, belediyede yapılacak toplantılara bireylerin de katılımının sağlanmasıdır.

Yerel yönetimlerin ve Sivil Toplum Kuruluşları'nın birbirleriyle iyi ilişkiler içerisinde olmaları onların işlerini daha da kolaylaştıracaktır. Yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının çeşitli projeleri vardır. Birinde teknik olanaklar, maddi olanaklar varken, diğerinde insan kaynağı vardır. Bu unsurlar birbirlerini tamamladıklarından biri diğerinden vazgeçemez.

Zaman içinde insan ihtiyaçları değiştikçe, bireyler ve gruplar tarafından başlatılan gönüllü örgütlenmeler değişik görünüm almaya başlamıştır. Dünyanın her tarafından gruplar, içinde kendilerinin de katılımcı olacakları ve gelişmesini arzu

---

¹²⁷ ZENGİN; a.g.e., s. 123.

¹²⁸ YALÇINDAĞ; a.g.e., s. 55.

ettikleri bir sivil toplumun yapı taşlarını oluşturacakları kurumlar meydana getirmektedirler. Artık amaç sadece hayır yapmak değil, kitleleri etkileyen ortak sorunları dile getirmek, bu amaçla kamu üzerinde makul bir baskı oluşturmak ve alternatif konularda uzmanlaşarak kalkınmada katılımcı bir rol oynamaktır¹²⁹.

1.6.3. Sosyal Belediyecilik Açısından Sivil Toplum Kuruluşları'yla İşbirliğinin Önemi

Yerel yönetimlerin sosyal fonksiyonlarının önemli bir bölümü sivil toplum kuruluşları ve kitle örgütleriyle birlikte gerçekleştirilmesi gereken etkinliklerdir. Bizim tarihi geleneğimizde vakıfların, gelişmiş demokratik ülkelerde ise sivil toplum kuruluşlarının öncülük ettikleri sosyal hizmetlerin Türkiye'nin bugünkü şartlarında devlet ve STK'lar arasında yerel yönetimlerin bir ara mekanizma olarak yönlendirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede yerel yönetimler¹³⁰;

a. STK' larla işbirliği ve koordinasyon içinde çalışmalıdır. Sosyal ve kültürel etkinliklerin sivil inisiyatifler ve toplumsal grupların katılımıyla gerçekleştirilmesi hizmetlerin halk tarafından sahiplenilmesi açısından da önem taşımaktadır.

b. Belediyeler sosyal aktivitelerde STK' ları destekleyici, yönlendirici ve onlara rehberlik edici bir misyona sahip olmalıdır. 18 Ağustos depreminden sonra sivil toplum örgütlerinin önemi bir kez daha anlaşılmıştır. İhtisaslaşmış STK' ların hizmet alanlarında belediyelerce desteklenmeleri birçok belediye faaliyetinin bu kurumlarca gerçekleştirilmesini sağlayacaktır. Arazi, mekan ve kaynak tahsisi için yasal mevzuat içinde uygun çözümler aranmalıdır.

Tarihimizde var olan vakıf hizmeti anlayışının yeniden canlandırılması ve bunu STK'lar vasıtasıyla gerçekleştirilmesi için rehberlik ve koordinasyon çalışmaları yapılmalıdır. İnsanımıza sahip çıkılma anlayışı ile ihtiyaçların yine gönüllüler tarafından karşılanmasının zemini oluşturulmalıdır.

---

¹²⁹ ZENGİN; a.g.e., s. 122.

¹³⁰ KAYA; www.sosyalhizmetuzmani.org/sosyalbelediyecilik.htm, 26.05.2006

1.7. SOSYAL BELEDİYECİLİK İLE İLGİLİ ÖRNEK PROJELER

Sosyal belediyecilik ile ilgili verilecek örnek projeler; kültür hizmetleri, özürllülere sahip çıkmak, gençlik merkezleri, vatandaşların kendilerini geliştirmelerini sağlamak ve konut üretimi vb. şeklindedir. Bunlar daha geniş incelendiğinde¹³¹;

1.7.1.Kültür Hizmetleri

Sosyal Belediyeciliğin önemli bir yönü, kent halkının kültürel ve sanatsal ihtiyaçlarını karşılamaktır. Yerel Yönetimler, sivil toplum kuruluşlarını da seferber ederek kültürel alandaki fonksiyonlarını arttırmalıdır. Devlet merkezli bir kültür politikası yerine belediyelerin rehberlik ve öncülük yaptıkları, altyapı gibi gerekli şartları hazırladıkları ve toplumun kendisini ifade edebileceği bir kültürel hayatı hedeflemelidir.

Kültür politikası öncelikle belli bir doğruyu ve düşünceyi halka yaymak veya dayatmak yerine, onların düşüncelerini ifade edebilecekleri bir zemin sunabilmek şeklinde olmalıdır. Bununla birlikte kültür politikası, çok seslilik ve çoğulculuk üzerine oturmalıdır. Kültürde asıl olan tüm toplumsal kesimlerin varlık alanı bulabilmesidir.

Sosyal belediyecilik anlayışını geliştiren belediyeler her türlü kesimden düşünür, araştırmacı, sanatçı ve kültür adamlarının faaliyetlere katılımının sağlanmasını önemsemelidir.

Sivil toplum kuruluşları ve toplumsal kuruluşların bu işe sahip çıkması gerekir. Ancak belediyelerin de bu hizmetlere öncülük etmesi, bir nevi koordinasyon görevi görmesi kaçınılmazdır. Bu yüzden yerel yönetimlerin bizzat yapması yerine, fırsat ve olanak sunması daha doğru olanıdır.

Belediyeler eğitim ve kültüre kesinlikle sahip çıkmalıdır. Doğru ve çağdaş olan bu hizmetlerin merkezi yönetimden yerel yönetimlere geçmesidir.

1.7.2.Özürllülerin Desteklenmesi

Dünya nüfusunun önemli bir oranını özürllüler oluşturmakta, zihinsel, fiziksel ya da duygusal özürleri sonucu engelli insan sayısı, Dünya Sağlık Örgütü verilerine

---

¹³¹ KAYA; www.sosyalhizmetuzmani.org/sosyalbelediyecilik.htm 26.05.2006

göre gelişmiş ülkelerde nüfuslarının % 10, gelişmekte olan ülkelerde % 13 oranında olduğu tahmin edilmektedir.

Ülkemizde, değişik özür gruplarından 10 milyona yakın yurttaşımız yaşamaktadır. Özürlü çocuk ya da yetişkin özürlü yurttaşımız, günlük yaşama, kent yaşamına ve toplum yaşamına çok sınırlı ölçüde katılabilmektedir. Ülkemizdeki görme, işitme, ortopedik ve zihinsel engellilerin toplumsal yaşama tam katılabilmelerinin önündeki engeller henüz kaldırılabilmiş değildir.

Eğitimden sağlığa, iş ve mesleki rehabilitasyondan kültür ve sanata, spor ve kent standartlarının iyileştirilmesine, ulaşımdan psikolojik ve sosyal desteğe bireysel ve aile danışmanlığı hizmetlerinden gerektiğinde sürekli bakıma kadar çok ciddi ve çözüm bekleyen sorunları bulunmaktadır.

Özürlülük, sadece özürlü insanın kendisi için değil, aynı zamanda aile ve çevresi, yakınları ve komşuları için de önemlidir. Ülkemizde ve dünyada rehabilitasyon hizmeti veren merkezler genellikle büyük yerleşim alanlarında küçük gruplara ve sadece özürlü bireylere yönelik hizmet vermektedir.

Belediyelerin şehrin planlanmasında hizmetlerin projelendirilmesinde özürlülerin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurulmaları kaçınılmazdır. Bu anlamda bireylere ve ailelere psikolojik ve sosyal danışmanlık hizmeti vermeleri de gerekmektedir.

1.7.3.Gençlik Merkezleri

Türkiye genç ve dinamik bir nüfusa sahiptir. Bu potansiyelin iyi değerlendirilebilmesi için gençlerin yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmeleri ve bir takım olumsuzluklara kapılmadan sosyalleşmelerinin sağlanması gerekmektedir. Bu amaçla kurulacak gençlik merkezleri hem kollayıcı, hem yönlendirici ve eğitici çok boyutlu fonksiyonlar görebilecektir.

Gençlere; katkıda bulunma, açık iletişim ve diyalog, ortak çalışmalar yapma, genç, aile ve toplum arasında etkili bağlar kurma, gençlerle beraber merkezden kente yayılan aktivite programlar geliştirme, nitelikli insan olarak gençleri yetiştirme, sorun çözme becerisini geliştirme ve madde bağımlılığı alanında koruyucu önleyici bilimsel çalışmalar yapmak belediyelerin temel ilkeleri arasında olmalıdır.

1.7.4.Vatandaşların Kendilerini Geliştirmelerini Sağlamak

İstihdam ile birlikte fakirlik sorununun üzerine gidilmelidir. Bu açıdan yaklaşımlar, sorunu bir bütün olarak ele alma, sistemi iyileştirme ve fonksiyonel hale getirme şeklinde olmalıdır.

Yoksulluğu ortadan kaldırmanın yolu yoksulları sübvans etmekten yani onların ihtiyaçlarını karşılıksız olarak karşılamaktan değil, onları da dengeli bir üretim- tüketim sürecine katabilmekten ve verimliliği arttırmaktan geçmektedir.

Sosyal belediyeçilik anlayışına sahip olan belediyelerin yapması gereken öncelikle vatandaşların temel ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini kolaylaştırmak olmalıdır. Temel ihtiyaçları karşılamaya kalkmak sorunları çözmekte, her geçen gün artan yoksul sayısına karşı yardım dağıtımıyla herhangi bir mesafe alınamamaktadır. Yardım organizasyonlarına ek olarak temel ihtiyaçları vatandaşların kendi imkanlarıyla daha kolay giderebilmelerini sağlamak asıl olanıdır.

1.7.5.Konut Üretimi

Sosyal belediyeçilik faaliyetlerine örnek projelerden bir diğeri de barınma ihtiyacıdır. Bu konuda da yerel yönetimlerin yeni yerleşim alanları üretmek sosyal amaçlı olarak konut yapımını teşvik etmeleri önem taşımaktadır.

Hazine arazilerinin belediyelere bedelsiz olarak devredilmesi sağlanmalı ve belediyeler bu yerlerde altyapı sorununu çözerek sosyal konut yapılabilecek arsalar üretmelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

Türkiye’de belediyeler incelendiğinde, Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin sosyal belediyecilik uygulamaları alanında en başarılı belediyelerin başında geldiği görülmektedir. Çalışmamızın bu bölümünde Ankara Büyükşehir Belediyesi’nin sosyal belediyecilik faaliyetleri ele alınacaktır.

1. ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN GENEL YAPISI

Ankara’nın kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte yapılan araştırmalar, bölgedeki yerleşmelerin insanlık tarihi kadar eski olduğunu, bölgenin birçok medeniyete beşiklik ettiğini ortaya koymaktadır. Belgelere dayanmamakla birlikte ilk adının Galatlar tarafından ‘Ankyra (Ancyra)’ olarak verildiği ve zamanımıza kadar ‘Angora’, ‘Engürü’ ve ‘Ankara’ şeklinde değişime uğradığı tahmin edilmektedir.

Tarihi, Hitit devrine kadar takip edilebilen Ankara; daha sonra sırasıyla Frigyalılar, Kimmerler, Persler, Lidyalılar, Makedonyalılar, Galatlar, Romalılar ve Selçuklular’ın hakimiyetinde kalmıştır. 1354 yılında Orhan Gazi’nin oğlu Süleyman Paşa tarafından Osmanlı topraklarına katılan Ankara; 1902 yılında 5 sancak, 21 kazayı kapsamakta iken 1924 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanunu ile sancaklar kaldırılmış, Ankara’ya bağlı olan Kayseri, Yozgat, Kırşehir ve Çorum Sancaklarına da ‘İl’ statüsü verilmiştir.

Temsil Kurulu'nun çalışmalarını yürütmek için karargâh olarak seçtiği Ankara'da 27 Aralık 1919'da büyük bir coşkuyla karşılanan Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerini de burada atmıştır. 23 Nisan 1920'de kurulan TBMM Hükümetinin idare merkezi ilan edilen Ankara, 13 Ekim 1923'de çıkarılan bir kanunla da Türkiye'nin Başkenti olmuştur.

Başkent olduktan sonra hızlı bir sosyal, ekonomik, siyasal, askeri ve kültürel gelişime sahne olan Ankara; bugün, tüm sektörler itibarıyla kalkınmış, ülkemizin ikinci büyük metropolü haline gelmiştir¹³².

Ankara, Orta Anadolu'nun kuzeybatısında bulunan Kızılırmak ve Sakarya nehirlerinin kollarının oluşturduğu ovalarla kaplı bir bölgedir.

26.897 km²lik bir alana sahip olan Ankara, 39° 57'N enlemi ile 32° 53'E boylamları arasında yer almaktadır. Ortalama olarak deniz seviyesinden yüksekliği 890 metredir.

Doğusunda Kırıkkale ve Kırşehir, kuzeyinde Çankırı ve Bolu, kuzeybatısında Bolu, batısında Eskişehir, güneyinde Konya ve Aksaray illeri bulunmaktadır

İl sınırları içinde Mogan, Eymir, Karagöl, Kurumcu ve Samsun gölleri bulunur. Bölgede yer yer volkanik arazilere rastlanır. İlin arazisini Sakarya ve Kızılırmak nehirleri ile Çubuk Çayı, İncesu ve Ova Çayları sular.

İlin geniş arazisinde yer yer iklim farklılıkları görülür. Güneyde, İç Anadolu ikliminin bariz özellikleri olan step iklimi, kuzeyde ise, Karadeniz ikliminin ılıman ve yağışlı halleri görülebilir. Kara ikliminin hüküm sürdüğü bu bölgede kış sıcaklıkları düşük, yaz ise sıcak geçer. En sıcak ay Temmuz-Ağustos, en soğuk ay ise Ocak ayıdır.

Ankara'nın 1927 yılı nüfus sayımına göre toplam nüfusu 404.581 iken, son 73 yılda 10 kat artarak 2000 yılında 4.007.860'a yükselirken, aynı dönemde ülke nüfusu 5 kat artmıştır. 1927 yılında il nüfusu ülke nüfusu içinde % 3,2'lik bir paya

---

¹³² http://ankara.gov.tr/turkce/konu_detay.aspx?uid=164

sahip iken, 2000 yılında yaklaşık % 6'lık bir paya ulaşmıştır. Nüfus yoğunluğu, 1927 yılında 16 iken 2000 yılı itibarı ile 163'e yükselmiştir.

TABLO 1. Genel Nüfus Sayımlarına Göre Kırsal ve Şehirsel Nüfus

Nüfus	2007	Şehir ve Köy Nüfusunun Toplam Nüfus İçindeki Oranı %
Kırsal Nüfus (Köyler)	20.838.397	29.5
Şehirsel Nüfus (Belediyeler)	49.747.859	70.5
Toplam	70.586.256	100,00

Kaynak: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2007 Nüfus Sayım Sonuçları (<http://www.scribd.com/doc/1250825/TUK-Adrese-Dayal-Nufus-Kayt-Sistemi-2007-Nufus-Saym-Sonuclar>)

23 Temmuz 2004 tarih ve 25531 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile birlikte; 15 ilçe merkezi Büyükşehir Belediyesi sınırlarına girmiştir. 21 belde belediyesi ilk kademe belediyesine, 219 köy muhtarlığı ise mahalle muhtarlığına dönüşmüştür. Ayrıca, 85 orman köyü de Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalmıştır.

Ankara'nın Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Keçiören, Mamak, Sincan, Yenimahalle, Akyurt, Ayaş, Bala, Beypazarı, Çamlıdere, Çubuk, Elmadağ, Evren, Gölbaşı, Güdül, Haymana, Kalecik, Kazan, Kızılcahamam, Nallıhan, Polatlı ve Şereflikoçhisar olmak üzere 24 ilçesi bulunmaktadır. Bunun yanında 1 Büyükşehir belediyesi, 24 ilçe belediyesi, 21 ilk kademe belediyesi, 21 belde belediyesi, 813 mahalle ve 659 köy bulunmaktadır¹³³.

¹³³ http://ankara.gov.tr/turkce/konu_detay.aspx?uid=164

2. ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN SOSYAL BELEDİYECİLİK ALANINDA MEVCUT PROJE VE UYGULAMALARI

Ankara Büyükşehir Belediyesi, Kültürel ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı altında çeşitli sosyal belediyecilik uygulamalarını yürütmektedir. Bu bölümde Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin uygulamakta olduğu sosyal belediyecilik faaliyetleri ele alınacaktır.

2.1. KÜLTÜREL VE SOSYAL İŞLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI FAALİYET BİLGİLERİ

2.1.1. Kadın ve Aile Şube Müdürlüğü

i. Hanım Lokalleri

Ankara da ev hanımı, çalışan, öğrenci ve ev kızı olarak yaşayan hanımların boş zamanlarını sosyal faaliyetler ile geçirebilecekleri, ev hanımları ile çalışan hanımlar arasında sosyal iletişim ve komşuluk kültürünün geliştirilmesi, şehirle ilgili ortak paylaşım alanlarının artırılması, hanımların spor yapmalarının sağlanması, yaşadıkları problemlere karşı bilgilendirilmesi ve bu problemlerini çözmelerine yardımcı olunması, yeni davranışlar edinmelerinin sağlanması, paneller ve seminerler düzenlenerek iş ve ev ortamından uzaklaşıp ev hanımı ise evinin dışında da sosyal bir hayata katılmalarının sağlanması amacıyla Hanım Lokalleri açılması programlanmıştır. Bu doğrultuda; sosyal ve kültürel faaliyetler, eğitim destek hizmetleri, sağlık hizmetleri, spor hizmetleri, psiko- sosyal destek hizmetleri, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri verilmektedir. Hanım lokallerinde masa tenisi, bilardo, bağlama, piyano, ud, yüzme, halk oyunları, takı tasarım, el sanatları, resim, bilgisayar, diksiyon, İngilizce, kütüphane, danışmanlık hizmetleri vb. gibi faaliyetler yapılmaktadır¹³⁴.

---

¹³⁴ Ankara Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı, Hanımlar Lokali Broşürü, 2007, s.7

TABLO 2. Hanımlar Lokali Yıllara Göre Yararlanan Üye sayısı

YILLAR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	TOPLAM
Yararlanan Üye Sayısı	2.302	7.135	12.855	15.047	15.818	17.007	17.300	17.518	104.982

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

ii. Evlilik Organizasyonu

Ankara ili Belediye sınırları içerisinde yaşayan fakir, muhtaç, dar gelirli olan ve evlenemeyen genç çiftlerin, evlilik törenleri Belediye tarafından ücretsiz olarak yapılmakta çeşitli ev ihtiyaçları hediye edilmektedir¹³⁵.

TABLO 3. Yıllara Göre Evlendirilen Çift Sayısı

YILLAR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	TOPLAM
Evlendirilen Çift Sayısı	234	201	202	203	204	205	206	207	1.662

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

Kültür Etkinlikleri Şube Müdürlüğü

i. Kültürel Faaliyetler

Kent halkına geleneksel Türk kültürünün ve Uluslararası kültürlerin çeşitli türlerini açık ve kapalı mekanlarda sunarak kent halkının kaynaşmasını, toplumsal moralin yükseltilmesini ve ortak bir kent kültürünün oluşmasını sağlamak amacıyla programlar düzenlemektedir. Bu bağlamda, sanatsal kurslar, kent orkestrası, Türk sanat müziği korusu, Türk halk müziği korusu, mehter takımı, çocuk tiyatrosu, sergiler, konserler vb. gibi faaliyetler yapılmaktadır¹³⁶.

El sanatları Kursları, Her yıl düzenlenen kurslarla geleneksel el sanatları amatör sanatçılara öğretilerek, kurslarda üretilen eserler dönem sonunda düzenlenen

¹³⁵ www.ankara-bel.gov.tr

¹³⁶ http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfaları/Etkinlikler/kultur_sanat/Kultur_sanat_etkinlikleri.aspx

sergilerle Ankaralı sanatseverlere sergilenmektedir. Bu doğrultuda hat, ebru, tezhip ve minyatür, çini ve resim kursları verilmektedir.

TABLO 4. Yıllara Göre El Sanatları Kursiyer Sayıları

KURSLAR	2003	2004	2005	2006	2007	TOPLAM
Çini,Hat ve Ebru	2.200	329	247	160	45	2.971
Tezhip Minyatür	1.320	120	--	60	50	1.550
Resim	--	810	1.223	--	--	2.033
TOPLAM	3.520	1.249	1.470	220	95	6.554

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

Müzik Kursları, Ankara Büyükşehir Belediyesi müziğe ilgi duyan vatandaşlara yönelik koro kursları düzenlemektedir. Kurslara katılan kursiyerler bir yıl boyunca solfej, nota ve şan konularında eğitim alarak yıl içerisinde yeteneklerini, düzenlenen konserlerle Ankaralıların beğenisine sunmaktadır. Enstrüman kurslarında da kursiyerler bağlama, akordeon, gitar ve saz eğitimi almaktadırlar. Bu bağlamda Türk sanat müziği, Türk halk müziği, çocuk koro kursu ve enstrüman kursları verilmektedir.

TABLO 5. Yıllara Göre Müzik Kursiyer Sayıları

KURSLAR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	TOPLAM
Türk Sanat Müziği Koro	100	100	100	100	100	100	100	95	795
Türk Halk Müziği Koro	100	100	100	100	100	100	100	89	689
Çocuk Korosu ve Enstrüman	140	140	140	140	40	40	--	--	640
TOPLAM	340	340	340	340	340	340	200	184	2.124

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

Başkent Tiyatrosu, Ankara Büyükşehir Belediyesi Başkent Tiyatrosu 1994 yılında kurulmuştur. Ankaralı Tiyatro severlere ücretsiz oyunlar sergileyen Başkent Tiyatroları, Türkiye genelinde turnelere çıkarak oyunlarını diğer illerde de sahnelemektedir. Çocuklara yönelik oyunlar da hazırlayan Başkent Tiyatroları, Kukla Tiyatrosu, Orta Oyunu, Meddah, Palyaço, Hacivat ve Karagöz gibi geleneksel Türk Tiyatro'sunu yaşatmayı amaçlamaktadır. Ayrıca her yıl düzenlediği tiyatro ve kukla yapımı kursları ile de yetenekli gençleri Türk tiyatrosuna kazandırmaktadır.

Konser ve Organizasyonlar, Müzik kültürünün ve diğer kültürel bilgilerin yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla konserler düzenlenmekte ve organizasyonlar yapılmaktadır.

TABLO 6. Yıllara Göre Konser ve Organizasyon Program Sayıları

YILLAR	2002	2003	2004	2005	2006	TOPLAM
KENT ORKESTRASI PROGRAM SAYISI	--	62	60	65	23	210
MEHTER EKİBİ PROGRAM SAYISI	--	137	200	208	200	745
PANAYIR	--	180	180	180	180	720
SİRK	60	60	48	60	60	288
TOPLAM	60	439	488	513	343	1.963

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

Sergiler, Ankara Büyükşehir Belediyesi, çeşitli sanat alanlarında çalışma yapan ulusal ve uluslararası sanatçıların, yapmış olduğu çalışmaları Metro ve Zafer Çarşısı Güzel Sanatlar Galerisi sergi salonlarında düzenlediği sergilerle Ankaralıların beğenisine sunmaktadır.

TABLO 7. Yıllara Göre Sergi Sayıları

YILLAR	2003	2004	2005	2006	TOPLAM
SERĞİ SAYISI	30	22	15	8	75

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

Amatör Spor Kulüplerine Malzeme Yardımı, Ankara Büyükşehir Belediyesi, amatör sporu teşvik etmek amacıyla her yıl amatör futbol spor kulübüne 20 şer takım spor malzemesi yardımı yapmaktadır.

ii. Uluslararası Kültür Etkinlikleri

Ankara Büyükşehir Belediyesi ülke kültürlerini Ankaralılarla tanıştırmak ve Türk Kültürünü dünyaya tanıtmak amacıyla programlar ve organizasyonlar düzenlemektedir.

Kent Gezileri, Öğrencilere yaşadıkları kenti tanımaları amacıyla Ankara'nın tarihi ve turistik yerlerine okullara ile işbirliği yaparak kent tanıtım gezileri düzenlenmektedir.

TABLO 8. Kent Gezilerinden Yararlanan Öğrenci Sayısı

YILLAR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	TOPLAM
Yararlanan Öğrenci Sayısı	980	4.000	924	5.100	3.154	2.757	2.858	19773

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

Bilgi Edinme, Bilgi edinmede esas amaç; demokratik ve şeffaf yönetim gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme haklarının kullanımını kolaylaştırmak; Belediye tarafından Ankara halkına verilen hizmetlerden halkın daha kolay ve süratli bir şekilde yararlanmasına yardımcı olmaktır¹³⁷.

TABLO 9. Bilgi Edinme Başvuru Sayıları

YILLAR	2004	2005	2006	TOPLAM
Bilgi Edinme Başvuruları	776	256	428	1460
Büyükşehir '153' Başvuruları	--	904	812	1716

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

¹³⁷ http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfaları/hizmet_birimleri/Basin/mavi_masa_sub_mud.aspx

2.1.3.Meslek Edindirme Şube Müdürlüğü

i. Belediye El Becerileri ve Meslek Edindirme Kursları (BELMEK)

Belediye El Becerileri ve Meslek Edindirme Kursları'nın amacı; toplumda kültür, sanat ve estetik bilincini yaygınlaştırmak, kültürel zenginliklerimizin korunup geliştirilmesine katkıda bulunmak; Kadınlarımızı yeni bilgi ve becerilerle donatarak meslek sahibi yapmak; Aile ekonomilerini güçlendirmek, kadınlarımıza birlikte yaşama ve planlı çalışma alışkanlığını kazandırmak, toplumda dostluk, dayanışma ve güven duygusunu pekiştirmek, boş zamanların verimli bir şekilde kullanımını sağlamaktır¹³⁸.

TABLO 10. Yıllara Göre Belmek Kursiyer Sayısı

BRANŞ SAYISI	KURS YERİ SAYISI	YILLARA GÖRE KURSİYER SAYISI													TOPLAM
		1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	
23	114	8.269	5.272	6.518	7.866	6.949	8.788	11.877	9.179	11.760	11.402	12.758	10.112	10.839	121.589

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

ii. Belediye Teknik Eğitim Kurs Projesi (BEL-TEK)

Belediye Teknik Eğitim Kurs Projesinin amacı; Kent halkını bilgi ve beceri sahibi yapmak, kentsel bütünleşmeyi sağlamak, küçük ve orta ölçekli işletmelerin ihtiyaç duyduğu kent ve meslek standartlarına uygun insan gücü yetiştirmek, çeşitli tür ve düzeylerde etkinlikler planlayıp uygulamaktır. BELTEK Teknik Eğitim Kursları; 3'er aylık dönemler halinde verilmekte olup, yoğun talep olması nedeniyle Bilgisayar İşletmenliği, Bilgisayar Donanımı ve Bakım Onarımı ile Web Sayfa Tasarımı kursları, 2 aylık hızlandırılmış kurslar halinde verilmektedir¹³⁹.

¹³⁸http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfaları/hizmet_birimleri/kultur_sosyal/kultur_sosyal_hizmetler_dair esi_baskanligi/meslek_edindirme_sube_mud/belmek.aspx

¹³⁹http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfaları/hizmet_birimleri/kultur_sosyal/kultur_sosyal_hizmetler_dair esi_baskanligi/meslek_edindirme_sube_mud/beltek.aspx

TABLO 11. Yıllara Göre Beltek Kursiyer Sayısı

Yıllara Göre BELTEK Kurslarının Bölüm, Branş ve Toplam Kursiyer Sayıları											
	Branş Sayısı	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Genel Toplam
Toplam	68	3339	3591	4658	7003	12761	7218	9050	8249	5171	61040

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

2.1.4. Üretim ve Pazarlama Şube Müdürlüğü

Yayınların amacı, şehir kültürünün oluşması, gelecekte şehirle ilgili araştırma ve çalışma yapacaklara doküman bırakılması, Ankara'yı ziyarete gelen yerli - yabancı konuklara, başarılı öğrencilere, şahıslar ile kurum ve kuruluşlara dağıtılmak üzere kitap basımıdır.

2.2. SOSYAL HİZMETLER DAİRESİ BAŞKANLIĞI FAALİYET BİLGİLERİ

Sağlık ve Sosyal İşler Daire Başkanlığına bağlı Aile ve Çocuk Hizmetleri Şube Müdürlüğü adı ile kurulan ve faaliyet gösteren birimimiz 29.11.1999 tarihinde Eğitim ve Kültür Daire Başkanlığı'na bağlanmış; 2006 yılında da, Eğitim ve Kültür Daire Başkanlığı; Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı ile Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı olarak iki ayrı Daire Başkanlığına ayrılmıştır.

Yapılan norm kadro çalışmaları sonucu yeniden yapılandırılan Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı;

1. Engelliler ve Rehabilitasyon Şube Müdürlüğü,
2. Gençlik ve Çocuk Şube Müdürlüğü,
3. Sosyal Hizmetler Planlama ve Koordinasyon Şube Müdürlüğü,
4. Yaşlı Hizmetleri ve Şefkat Evleri Şube Müdürlüğü olmak üzere 4 şube müdürlüğü ile çalışmalarını sürdürmektedir.

Faaliyetlerine devam eden Sosyal Hizmetler Dairesi bünyesinde; 1991 yılında Şentepe Çocuk Kulübü, 1992 yılında Ankara Sokaklarında Çalışan Çocuklar Merkezi, 1995 yılında Çocuk Meclisi, 1996 yılında Mamak Çocuk Kulübü, 2000 Yılında Sincan ve Çankaya Hanımlar Lokali, 2001 yılında Altındağ, Batıkent ve

Etlik Hanımlar Lokali, 2002 yılında Dikmen Hanımlar Lokali ve Keçiören Çocuk Kulübü, 2003 yılında Demetevler, Bahçelievler ve Şafaktepe Hanım Lokalleri, Altındağ Gençlik Merkezi, Altındağ Çocuk Kulübü ve Etlik Şefkat Evi, 2004 yılında Harikalar Diyarı Hanımlar Lokali, Sincan ve Dikmen Gençlik Merkezi, Aktepe Çocuk Kulübü, Sincan Engelliler Rehabilitasyon Merkezi, Görme Engelliler İnternet Cafe (2007 yılında adı Görme Engelliler Bilim ve Teknoloji Merkezi olarak değiştirilmiştir) ve Üniversite öğrencileri için Beşevler ve Kurtuluş'da 2 Adet Giysi Yıkama Merkezi, 2005 yılında Ahmetler ve Aile Yaşam Merkezi Hanım Lokalleri, Mamak, Ansera ve Aile Yaşam Gençlik Merkezi, Ahmetler ve Aile Yaşam Çocuk Kulüpleri, Rüzgârlı Şefkat Evi, Aile Yaşam Engelliler Lokali ve Aile Yaşam Yaşlılar Lokali, 2007 yılında Varlık Şefkat Evi, Sincan ve Harikalar Diyarı Çocuk Kulübü, İlkyuva Çocuk Koruma Evleri (11 Adet) Ayaş-Sinanlı Çocuk Kulübü, Yaşlılar ve Gençler Bilgi Erişim Merkezi hizmete açılmıştır¹⁴⁰.

2.2.1.Gençlik ve Çocuk Şube Müdürlüğü

Gençlerin, çocukların beden ve ruh sağlığını korumak, sosyo-kültürel gelişimlerini desteklemek, gençlerin ve çocukların, ilgi alanları doğrultusunda eğitimlerine katkı sağlamak ve beceri kazandırmak amacıyla merkezlerde, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif amaçlı faaliyetlerde bulunmaktadır. Gençlere ve çocuklara yönelik, bilgisayar, bilardo, İngilizce, sağlık, yüzme, kütüphane, tiyatro gösterileri, park konserleri, turnuvalar, rehberlik danışmanlık hizmetleri gibi faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu bağlamda verilen hizmetler; sosyal ve kültürel faaliyetler, eğitim destek hizmetleri, sağlık hizmetleri, spor hizmetleri, psiko- sosyal destek hizmetleri, rehberlik ve danışmanlık hizmetleridir¹⁴¹.

140

http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfalari/hizmet_birimleri/sosyal_hizmetler1/sosyal_hiz_faaliyet.aspx

¹⁴¹http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfalari/hizmet_birimleri/sosyal_hizmetler1/genclik_ve_cocuk_sube_mudurlugu/genclik_ve_cocuk_sube_mud_ana.aspx

TABLO 12. Yıllara Göre Gençlik Merkezinden Yararlanan Üye Sayısı

YILLAR	2003	2004	2005	2006
Yararlanan Üye Sayısı	5.298	16.556	29.809	29.887

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

TABLO 13. Yıllara Göre Gençlik Merkezi Üye Sayıları

Gençlik Merkezleri Üye Sayıları	2006 Üye Sayısı 31.12.2006	2007 Üye Sayısı 31.12.2007	2008 Üye Sayısı(31.07.2008)
Ansera Gençlik Merkezi	1.904	2.545	5.361
Altındağ Gençlik Merkezi	4.377	5.339	5.724
Sincan Aile Yaşam Gençlik Merkezi (15-24 yaş)	10.444	14.052	15.789
Sincan Aile Yaşam Gençlik Merkezi (24 yaş üstü)	1.404	4.569	4.240
Dikmen Gençlik Merkezi	3.249	5.864	6.449
Eryaman Aile Yaşam Gençlik Merkezi (15-24 yaş)	3.947	6.876	8.945
Eryaman Aile Yaşam Gençlik Merkezi (24 yaş üstü)	2.500	3.617	4.869
Mamak Gençlik Merkezi	3.463	4.500	5.063
Batıkent Gençlik Merkezi	-	-	1.682
Çubuk Gençlik Merkezi	-	-	1.681
Toplam	31.288	47.362	59.356

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

i. Çocuk Kulüpleri

Çocuk Kulüplerinin amacı; yoksul kent mahallelerinde yaşayan çocuklara yönelik temel hizmetlerin, eşitsizlikleri azaltacak şekilde geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasıdır. Ayrıca çocukların, olumsuz alışkanlıklar kazanmalarından uzak tutarak, olumlu alışkanlıklar kazandırmak, sosyal ve kültürel gelişimlerini olumlu yönde desteklemek, organize suç grupları tarafından istismar edilmelerini ve sigara, alkol, kumar vb. kötü alışkanlıklara sürüklenmelerini önlemektir.

TABLO 14. Yıllara Göre Yararlanan Çocuk Sayısı

Çocuk Kulüpleri	2006 Üye Sayısı 31.12.2006	2007 Üye Sayısı 31.12.2007	2008 Üye Sayısı 31.07.2008
Ahmetler Çocuk Kulübü	3.181	1.099	4.643
Altındağ Çocuk Kulübü	7.042	1.677	9.308
Aktepe Çocuk Kulübü	3.200	1.268	5.172
Batıkent Çocuk Kulübü	-	-	2.538
Çubuk Aile Yaşam Merkezi	-	-	3.282
Eryaman Aile Yaşam Merkezi Çocuk Kulübü	11.600	7.338	22.561
Keçiören Çocuk Kulübü	5.886	1.525	8.554
Mamak Çocuk Kulübü	1.924	770	3.026
Sincan Aile Yaşam Merkezi Çocuk Kulübü	-	1.553	4.435
Sincan Çocuk Kulübü	-	2.405	3.824
Sinanlı Çocuk Kulübü	-	176	224
Şentepe Çocuk Kulübü	2.622	741	3.666
Ansera Gençlik Merkezi Çocuk Kulübü	-	241	94
Dikmen Gençlik Merkezi Çocuk Kulübü	-	91	111
Mamak Gençlik Merkezi Çocuk Kulübü	-	1.138	1.748
TOPLAM	35.455	20.114	72.981

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

ii. Sokakta Çalışan Çocuklar Merkezi

Sokakta Çalışan Çocuklar Merkezi; Sokakta çalışan çocukların aileleri ilgili sorunlarını çözmek, eğitime yönlendirmek, okuyorlarsa okumalarına yardımcı olmak, okul ile ilgili sorunlarını çözmek, okula başlayamamış ya da başlamış olsa dahi maddi yoksulluk nedeni ile devam edememiş sokakta çalışan çocukların, ihtiyaçlarını karşılamak sureti ile okulla ilişkilendirilmesine ve zorunlu temel eğitimden yararlandırılabilmelerine yardımcı olmak, çevreleri ve toplumla oluşabilecek uyumsuzlukları önlemek, buldukları ortamda onları desteklemek, rehabilitasyonlarını sağlamak, daha güvenli bir geleceğe yönlendirmek, bir başka deyişle çocukların ihmal ve istismarını önlemeyi amaçlamaktadır.

TABLO 15. Yıllara Göre Sokakta Çalışan Çocuklar Merkezine Üye Sayısı

Ankara Sokaklarında Çalışan Çocuklar Merkezi	2006 Üye Sayısı 31.12.2006	2007 Üye Sayısı 31.12.2007	2008 Üye Sayısı 30.04.2008 itibariyle	Toplam
-	1.908	1.177	1.177	1.177

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

iii. Çocuk Meclisi

Çocuk Meclisi, Ankara’da yaşayan çocukların problemlerini, taleplerini ifade etmelerini ve kendileriyle ilgili problemlerin çözümünde aktif rol almalarını sağlamak, çocukların içinde yaşadığı ülkenin, manevi ve ahlaki değerlerini öğrenebilmeleri ve geleceklerine güvenle bakabilmeleri amacıyla kurulmuştur.

TABLO 16. Çocuk Meclisi Üye Sayısı

YILLAR	2006- 2007	2007- 2008
Çocuk Meclisi Üye Sayısı	150 Asil -150 Yedek Üye	150

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

iv. Feza GÜRSEY Bilim Merkezi

Feza GÜRSEY Bilim Merkezi’nin amacı; Belediye tarafından, Ankara ili Belediye sınırları içerisindeki M.E.B.na bağlı İlköğretim, Lise ve dengi okullarda öğretim gören öğrencilerin, okullarında teorik olarak öğrendikleri bilgileri pratiğe dökmeleri, dolayısıyla başarılı olmalarını sağlamak amacıyla Bilim Merkezinden yararlanmalarını sağlamak ve onları motive etmektir.

TABLO 17. Yıllara Göre Feza Gürsey Bilim Merkezinden Yararlanan Öğrenci Sayısı

YILLAR	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	TOPLAM
Yararlanan Öğrenci Sayısı	103.455	132.132	130.448	101.660	61.757	48.940	72.121	588.306

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

v. Giysi Yıkama Merkezleri

Ankara’da eğitim gören üniversite öğrencilerin eğitim bütçelerine katkı sağlamak amacıyla hizmete açılan Giysi Yıkama Merkezleri, ücretsiz giysi yıkama, kurutma ve ütüleme hizmetleri vermektedir.

TABLO 18. Yıllara Göre Giysi Yıkama Merkezlerinden Yararlanan Öğrenci Sayısı ve Yıkanan Giysi Sayısı

Giysi Yıkama Merkezleri	Yıkanan Giysi Sayısı 2005	Yıkanan Giysi Sayısı 2006	Yıkanan Giysi Sayısı 2007	Yıkanan Giysi Sayısı 2008	Yıkanan Giysi Sayısı 2005 2008	Üye Sayısı 2006	Üye Sayısı 2007	Üye Sayısı 2008
Beşevler Giysi Yıkama Merkezi	248.495	344.639	328.750	1.113.146	987.071	2.407	3.046	3.046
Kurtuluş Giysi Yıkama Merkezi	361.466	239.365	229.173	994.229	884.176	3.336	733	4.069
Toplam	609.961	584.004	501.624	2.107.375	1.871.247	5.743	1.372	7.115

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

2.2.2. Yaşlı Hizmetleri ve Şefkat Evleri Şube Müdürlüğü

“Sosyal Yerel Yönetim” anlayışı çerçevesinde yoksullar, sokak çocukları, engelliler, kadınlar, gençler, vb. toplumdaki özel gruplara hizmet sağlamayı kendine amaç edinen Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı’nın önem verdiği gruplardan birisi de yaşlılardır.

Yaşlılık dönemi, emeklilik ve iş kaybı, yakın kaybı, çocukların evden ayrılması, sosyal hayatta kısıtlanma ve fiziksel durumda olumsuz değişiklikler nedeniyle hayattan kopma ve sosyal izolasyon olarak düşünülmektedir. Bu nedenlerden dolayı insanların çoğu yaşamlarının bu dönemlerinde kendi kabuklarına çekilmekte ve yalnızlık kaygısıyla baş etmeye çalışmaktadırlar.

Bu gurubun özelliklerini göz önünde bulunduran Ankara Büyükşehir Belediyesi yaşlıların yaşam kalitesini yükseltmek ve sosyal izolasyonu önlemek amacı ile yaşlılara yönelik projeler geliştirmekte ve uygulamaktadır. Sosyal refahı

arttırmayı ve toplumun bütünlüğünü desteklemeyi amaç edinen bu projelerden bir tanesi de Yaşlı Lokali Projesidir.

Yaşlı Lokali, Ankara Büyükşehir Belediyesi Aile Yaşam Merkezi bünyesinde ve Yaşlılara Hizmet Merkezi'ne bağlı olarak 28 Haziran 2005 tarihinde faaliyete geçmiştir. 50 ve daha yukarı yaş grubundaki herkes lokale üye olarak lokalin hizmetlerinden yararlanabilmektedir.

Proje Ankara ve Ankara'nın metropol ilçelerinde yaşayan 50 ve üstü yaş gurubundaki bireylere sağlanacak psiko-sosyal destek hizmetleri, kişisel gelişim faaliyetleri, eğitsel hizmetler, sosyo-kültürel faaliyetler, boş zaman uğraşları ve sağlık hizmetlerini kapsamaktadır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Yaşlı Lokalleri Projesinin ilk basamağı olarak faaliyete geçen lokalin temel amacı; Yaşlılara Hizmet Merkezi'nin başlattığı "Yaşlıya Yaşadığı Ortamda Hizmet Modeli" nin devamını sağlayarak Ankara Büyükşehir Belediyesi dahilinde ikamet eden yaşlı üyelerin yaşam kalitesini arttırmaktır. Yaşlıların sosyal faaliyetlerde bulunacakları, boş zamanlarını değerlendirebilecekleri birim ve ünitelerin oluşturularak üyelerin topluma etkin olarak katılımlarını ve bu yaşam sürecini aktif bir şekilde geçirmelerini sağlamak amaçlanmaktadır. Mevcut üye sayısı Mayıs ayı sonu itibariyle 1340 tır¹⁴².

Yaşlılara hizmet merkezinin amacı; üyelerin günlük yaşamlarını kolaylaştırırken yalnız olmadıklarını onlara hissettirmek, gösterilen ilgi, sevgi ve şefkatle yaşlılarımızın onurlu bir yaşam sürmelerini sağlamaktır. Bu bağlamda verilen hizmetler; sosyal hizmetler, temizlik ve bakım hizmetleri, sağlık hizmetleri, sosyal ve kültürel faaliyetler, yaşlı serbest kartı, her türlü ev içi tamirata, ekonomik destek hizmetleridir.

Şefkat evlerinin amacı; Ankara'da geçici bir süre için hasta refakatçisi veya hasta olarak ikamet eden, ancak barınacak yeri ve maddi imkanı olmayan fakir, muhtaç, dar gelirli kişi ve ailelerin, varsa çocukları ile birlikte geçici bir süre için ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bu bağlamda verilen hizmetler; hastane servisi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri, yemek hizmetidir.

---

¹⁴²http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfaları/hizmet_birimleri/sosyal_hizmetler1/yasli_hizmetleri_ve_sef_katevleri_sube_mud/yasli_lokali_isleyisi.doc

Bu amaçlar doğrultusunda Yaşlı Lokali bünyesinde yaşlılara yönelik verilen hizmetler şu şekildedir¹⁴³;

- **Kişisel Gelişim Faaliyetleri:** Bilgisayar kursu, resim kursu, müzik kursu, ud kursu, org kursu, ney kursu, İngilizce kursu, şiir kulübü, tiyatro kulübü...
- **Boş Zamanı Değerlendirme Faaliyetleri:** Satranç, abolone, bilardo, air hokey, kütüphane hizmeti...
- **Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri:** Yaşlı lokalinde verilen psiko-sosyal destek hizmeti bir sosyal hizmet uzmanı ve bir psikolog tarafından verilmektedir. Psiko-Sosyal destek hizmetleri kapsamında verilen hizmetler;

1. Lokale başvuran üyenin sosyal incelemesinin yapılması, üyenin psikolojik, sosyal ve ekonomik sorunları tespit edilmesi, yaşlıya verilecek hizmetler belirlenmesi ve tespit edilen problemler için gerekli çözüm yolları araştırılması,
2. Yalnızlık duygusu ile baş etmenin yanı sıra güven ve aidiyet duygularının gelişmesi anlamında psikolojik destek hizmetleri verilmesi,
3. Psikolojik değerlendirme sonrası tanımlanan farklı sorunlar (stres, temel yaşam olayları sonrası uyum problemleri, iletişim çatışmaları, aile problemleri, tükenmişlik duygusu vb.) için psikolojik destek sağlanması,
4. Üyenin, psikolog tarafından, yaşam problemleri için bilgilendirilmesi, psikiyatrik tetkik ve tedavi ve terapötik müdahale amacı ile gerekli kaynaklara yönlendirilmesidir.

- **Sosyo-Kültürel Faaliyetler**

1. Üyelerin tanışması ve kaynaşması amacıyla ikramlı toplantılar düzenlenmesi, çeşitli eğlenceler, doğum günü kutlamaları ve yarışmalar organize edilmesi - yarışmalar çoğunlukla lokal bünyesinde yer alan boş zaman faaliyetlerinin yarışma haline

¹⁴³http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfaları/hizmet_birimleri/sosyal_hizmetler1/yasli_hizmetleri_ve_sef_katevleri_sube_mud/yasli_lokali_isleyisi.doc

getirilmesiyle gerçekleştirilmektedir (satranç turnuvası, bilardo turnuvası gibi).

2. Konser, sinema ve tiyatro etkinlikleri düzenlenmesi,
  3. Yaşlıların katıldığı söyleşiler, toplantılar, seminerler ve paneller organize edilmesi,
  4. Özel günler ve haftaların özelliğine uygun şekilde yaşlılarımızla kutlanması, konuşmalar yapılması, şiirler okunması, anıların paylaşılması, Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği korolarının oluşturulması ve konserlerle çalışmalarının sunulması,
  5. Şiir Kulübü üyelerinin çalışmalarını çeşitli programlarda sunulması,
  6. Tiyatro Kulübü'nün oyunlarının sergilenmesidir.
- **Sağlık Hizmetleri:** Yaşlı lokalinde verilen hizmetlerden sağlık hizmeti lokalde görevli bir doktor ve bir hemşire tarafından yürütülmektedir. Sağlık birimi tarafından verilen hizmetleri; şeker ölçümü, tansiyon ölçümü, kolesterol ölçümü, trigliserid ölçümü, lokale gelen yaşlılara enjeksiyon yapılması, pansuman yapılması, haftada bir gün doktor ve hemşire kontrolünde sağlık taramasıdır.

TABLO 19. Yıllara Göre Şefkat Evlerinden Yararlanan Sayısı

Yaşlı Hizmet ve Şefkat Evleri Şube Müdürlüğü	Gün Sayısı 31.01.2008	2007-2008 Gün Sayısı 1	2006 Üye Sayısı 31.12.2006 6	2007 Üye Sayısı 31.12.2007 7	2008 Üye Sayısı 31.07.2008 8	Toplam
Etlik Şefkat Evi (55 Yatak)	1.498	15.949	2.203	3.805	755	4.580
Rüzgarlı Şefkat Evi (130 Yatak)	7.633	29.790	5.731	7.893	1.782	9.675
Varlık Şefkat Evi (90 Yatak)	2.752	21.473	-	1.244	932	2.176
Toplam	11.883	67.212	7.934	12.942	4.537	16.431

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

TABLO 20. Yıllara Göre Yaşlı Hizmetleri ve Şefkat Evleri Üye Sayısı

Yaşlı Hizmetleri ve Şefkat Evleri Şube Müdürlüğü	2006 Üye Sayısı 31.12.2006	2007 Üye Sayısı 31.12.2007	2008 Üye Sayısı 30.04.2008	Toplam
Yaşlılara Hizmet Merkezi Üye Sayısı	12.604	15.704	832	17.802
Aile Yaşam Merkezi Yaşlılar Lokali	2.053	3.015	310	3.387
Yaşlılar Bilgi Erişim Merkezi	-	467	266	804
Toplam	14.657	19.331	1.464	22.221

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

Aile Yaşam Merkezi Yaşlılar Lokali; Ankara’da yaşayan yaşlıların çağdaş, onurlu, sağlıklı, üretken ve yaşama sevinciyle dolu bir yaşlılık süreci geçirmelerine yönelik hizmetler sunmaktadır. Ankara’da yaşayan tüm büyüklerimizin güvenle ve huzurla geldikleri lokalde yaşlılarımızın boş zamanlarını değerlendirebildikleri sosyal ve kültürel faaliyetler ücretsiz yürütülmektedir.

2.2.3.Engelliler ve Rehabilitasyon Şube Müdürlüğü

Engelliler ve Rehabilitasyon Şube Müdürlüğü'nün amacı; Ankara ili Belediye sınırları içerisinde yaşayan engellilerin, kent içinde bir başkasına ihtiyaç duymaksızın rahatça dolaşmalarını sağlayacak tedbirleri almak, bu yönde uygulamalar yapmak, engellilerin sağlık ve sosyal sorunlarıyla ilgili çözümler üretmek, engellileri rehabilite ederek topluma kazandırmak, bu alanda projeler üretmek ve uygulamaya koymaktır¹⁴⁴.

TABLO 21. Yıllara Göre Engelli Hizmet Merkezine Üye Sayıları

Engelliler Hizmet Merkezi (Merkez)	2006 Üye Sayısı 31.12.2006	2007 Üye Sayısı 31.12.2007	2008 Üye Sayısı 10.03.2008	Toplam Üye Sayısı
Görme Engelli	3.342	3.626	27	3.653
İşitme Engelli	1.949	2.057	18	2.075
Ortopedik	3.745	3.979	31	4.004
Zihinsel Engelli	3.809	4.285	74	4.359
Diğer	5.046	5.686	97	5.783
Toplam	17.891	19.633	247	19.880

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

i. Görme Engelliler İnternet Cafe

Engelli vatandaşların eğitimlerine destek olmak ve bilgiye rahat ulaşmalarını sağlamak için İnternet Cafe, görme engelliler için ise Sesli Kütüphane hizmete açılmıştır. Rehberlik ve danışmanlık hizmetleri, ADSL modem üzerinden internete ulaşım, Braille Alfabesiyle yazılı kütüphane, sesli kütüphane, doküman tarama ve bilgisayara aktarma imkanı, bilgilerin Braille Alfabesiyle dokümantasyonu, sesli CD kaydı (MP3) gibi hizmetler verilmektedir¹⁴⁵.

¹⁴⁴http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfaları/hizmet_birimleri/sosyal_hizmetler1/engelliler_rehabilitasyon_sube_mudurlugu/engelliler_ticaret_merkezi.aspx

¹⁴⁵http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfaları/hizmet_birimleri/sosyal_hizmetler1/engelliler_rehabilitasyon_sube_mudurlugu/gorme_engelliler_internet_cafe.aspx

TABLO 22. Görme Engelliler İnternet Cafe'den Yararlanan Üye Sayısı

Görme Engelli Eğitim ve Teknoloji Merkezi	2006 Üye Sayısı 31.12.2006	2007 Üye Sayısı 31.12.2007	2008 Üye Sayısı 30.04.2008	Toplam
Toplam	2.723	3.446	341	3.787

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

ii. Engelliler Lokali

Engelli vatandaşlarımızın sosyal, kültürel aktivitelerden yararlandırılması amacıyla açılan lokal, Aile Yaşam Merkezi içerisinde hizmetlerini sürdürmektedir¹⁴⁶.

TABLO 23. Yıllara Göre Engelliler Lokali Üye Sayısı

ENGELLİLER LOKALİ	2006 Üye Sayısı 31.12.2006	2007 Üye Sayısı 31.12.2007	2008 Üye Sayısı 10.03.2008	Toplam Üye Sayısı
Eryaman Aile Yaşam Merkezi Engelliler Lokali	10.327	12.150	75	12.225

Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

iii. Engelliler Ticaret Merkezi

Büyükşehir Belediyesi, engelli bireylerin ekonomik özgürlüklerini kazanarak topluma ve hayata kolaylıkla adapte olmalarını sağlamak amacıyla Bahçelievler Ticaret Merkezinde yer alan stantlarda belli ürünlerin ve hizmetlerin satışını yapmalarına imkan tanımaktadır. Stand verilen engelli sayısı 23'tür.

iv. Engelli Okullarına Öğle Yemeği

Ankara'daki engelli okullarında okuyan öğrencilerin öğle yemeği ihtiyaçları belediye tarafından karşılanmaktadır.

2.2.4.Sosyal Hizmetler Planlama ve Koordinasyon Şube Müdürlüğü

Sosyal Hizmetler Planlama ve Koordinasyon Şube Müdürlüğü'nün amacı; Ankara ili mücavir alan sınırları içinde yaşayan ekonomik sıkıntı içerisindeki vatandaşlarımızın temel ihtiyaçlarından olan gıda ve temizlik malzemesi, yakacak,

¹⁴⁶http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfaları/hizmet_birimleri/sosyal_hizmetler1/engelliler_rehabilitasyon_sube_mudurlugu/engelliler_lokali.aspx

ekmek, yemek, çorba, eğitim yardımı ihtiyaçlarını belirli bir süre karşılamak; toplumsal barışın ve yoksulluklardan kaynaklanan suçların ortadan kalkmasına destek vermek, mağdur durumdaki insanlarımıza zor şartlarda yaşam desteği vermektir¹⁴⁷.

*TABLO 24. Sosyal Hizmetler Planlama ve Koordinasyon Şube
Müdürlüğü'nün Faaliyet Raporu Yıllara Göre Yararlanan Kişi/Aile Sayısı*

	2005	2006	2007	2008
Gıda Ve Temiz Malz. Yardımı Yapılan Aile Sayısı	390.000	365.000	265.000	178.970
Ekmek Yardımı Miktarı	13.050.000	14.668.154	13.014.800	8.29.225
Portakal-ElmaYardımi Miktarı	2.400	2.400	-	-
Patates Yardımı Miktarı	4.000	4.800	3800	1700
Soğan Yardımı Miktarı	4.000	2.400	1.200	-
Bal Yardımı Miktarı	20	-	-	-
Karpuz Yardımı Miktarı	1.000	-	-	-
Tavuk Yardımı Miktarı	30	-	-	-
Balık (Hamsi) Yardımı Miktarı	70	-	-	-
Yemek Çadırlarına Yemek Yiyen Kişi Sayısı	349.052	361.836	338.568	-
Çorba Dağıtımında Yararlanan Öğrenci ve Vatandaş Sayısı	22.551	186.518	542.462	354.349
Eğitim Yardımında (Çanta-Kırtasiye)Yararlanan Öğrenci Sayısı	100.000	80.000	1.000 (Kosova)	4.308
Giysi (Kaban) Yardımı'ndan Yararlanan Öğrenci Sayısı	100.000	130.000	1.000 (Kosova)	57.398
Giysi (Bot) Yardımı'ndan Yararlanan Öğrenci Sayısı	100.000	100.000	1.000 (Kosova)	12.698

Kaynak: Kaynak: Sosyal Hizmetler Planlama ve Koordinasyon Şube Müdürlüğü

i. Doğal Afet Yardımları

Ankara Büyükşehir Belediyesi, dünyanın ve Türkiye'nin herhangi bir yerinde, doğal ve insan kaynaklı afetlerin etkilerinden savunmasız insanların etkilenme derecelerini azaltarak, afetlerden sonra ortaya çıkacak insani ihtiyaçları giderir¹⁴⁸.

¹⁴⁷http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfalari/hizmet_birimleri/sosyal_hizmetler1/sosyal_hizmetler_planlama_ve_koordinasyon/sosyal_hizmetleri%20planlama_koordinasyon.aspx

¹⁴⁸http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfalari/Sosyal_Hizmetler2/afet_yardim.aspx

TABLO 25. 2006 Doğal Afet Yardım Sayısı

S.No	Doğal Afet	Yıl	Yardım Konusu	Yardım Miktarı
	Güneydoğu Sel Felaketi	2006	Gıda ve Temizlik Melzemesi (Her Koli 5 Paket:57 Lg.)	18.840 Koli
			Bot Yardımı	35.634 Koli
			Kaban Yardımı	20.500 Adet
			Çanta ve Kırtasiye Malzemesi	5000 Adet
			Battaniye	24.000Adet
			Yatak-Yastık	6000 Adet
Mutfak Eşyası	300 Aile			

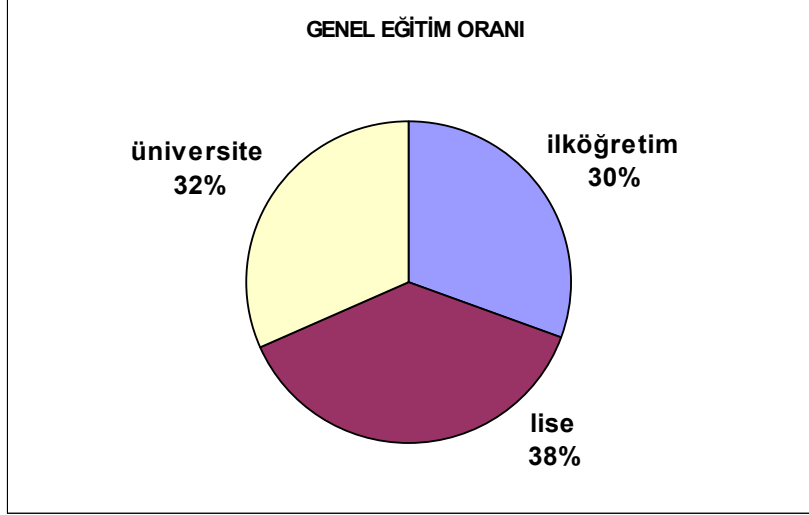
Kaynak: www.ankara-bel.gov.tr

2.3. GÖRÜŞME VE ANKET DEĞERLENDİRMESİ ÇERÇEVESİNDE ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SOSYAL BELEDİYECİLİK FAALİYETLERİNİN KATKILARI VE ELEŞTİRİLER

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik kapsamında gerçekleştirdiği faaliyetlerin yerinde görülmesi amacıyla; sosyal hizmet merkezinde toplam 82 kişi ile 5 soruluk bir anket yapılmıştır. Toplam 3 gün içerisinde yapılan anketlerde, eğitim durumuna göre bu faaliyetlerden yararlanan kişilerin memnuniyetleri kendilerine sorulmuş ve Excel'de 3 adet grafik oluşturulmuştur.

Yapılan anket çalışması sonucunda Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyecilik faaliyetlerinden sadece yoksul kesimin değil, yalnızlıktan sıkılan, özgüvenini kaybetmeye başlamış olan bireylerin, kendini geliştirmek isteyen üniversite mezunu gençlerinde yararlandığını görülmektedir. Yapılan anket çalışması sonucu Ankara Büyükşehir Belediyesi sosyal belediyecilik faaliyetlerinden yararlanan bireylerin eğitim düzeyi Grafik 1 deki gibidir.

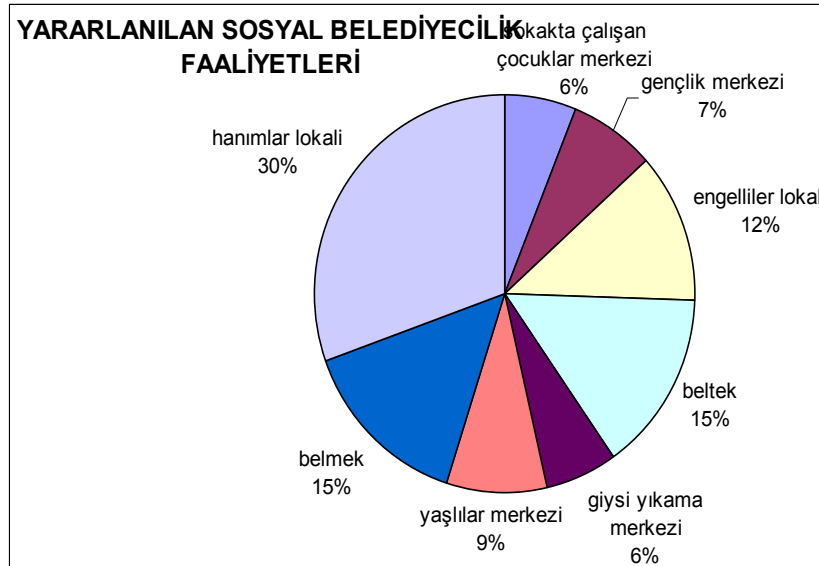
Şekil 1. Faaliyetlerden Yararlanan Üyelerin Eğitim Durumu

Kaynak: Yapılan Anket Çalışması

Yapılan faaliyetler içerisinde en çok hanımlar lokali, BELMEK, BELTEK gibi kişilerin kendilerini geliştirmelerini ve yeni iş imkanları bulmalarını sağlayan faaliyetlerin tercih edildiği görülmektedir.

Şekil 2. Yararlanılan Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri

Kaynak: Yapılan Anket Çalışması

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin uygulamış olduğu sosyal belediyeçilik faaliyetlerinden BELMEK ve BELTEK kursları, katılanlara mesleki nitelikler kazandırmaktadır. Bu sayede kursiyerler, aldıkları eğitim doğrultusunda özel sektörde iş bulma ya da kendi atölye ve işyerlerini açma imkanına kavuşmaktadır. Kurslara katılanlar aile yakınlarından veya çevrelerinden aldıkları siparişleri evlerinde yaparak aile bütçesine katkı sağlayabilir, evlerindeki eski eşyalarını yeniden kullanılabilir hale getirerek tasarrufta bulunabilir, maddi durumları iyi olmayan genç kızlar kendi çeyizlerini hazırlayarak düğün masraflarını azaltabilirler. Dolayısıyla kurslara katılımın maddi kazanç sağlamaya yönelik katkıları olduğu görülmektedir. Bununla birlikte bu kurslara katılım bilgi, beceri, maddi kazanç sağlamanın yanı sıra, katılanların sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını da gidermektedir. Bu kurslar ev hanımları ve iş bulamayan gençler için adeta bir rehabilitasyon merkezi haline gelerek, kursların sağladığı sosyal ortamlar sayesinde birlikte yaşama, planlı çalışma, dayanışma ve özgüven kazandırma yönünde de kursiyerlere olumlu katkılar sağlamaktadır.

Gençlik merkezleri, çocuk kulüpleri, sokakta çalışan çocuk merkezlerinin uygulamış olduğu faaliyetler sayesinde gençlerin ve çocukların içinde buldukları sağlıksız ortam ve çeşitli risklerden korunarak daha sağlıklı daha üretken ve hedeflerini belirleyen daha bilinçli bireyler haline geldikleri görülmektedir.

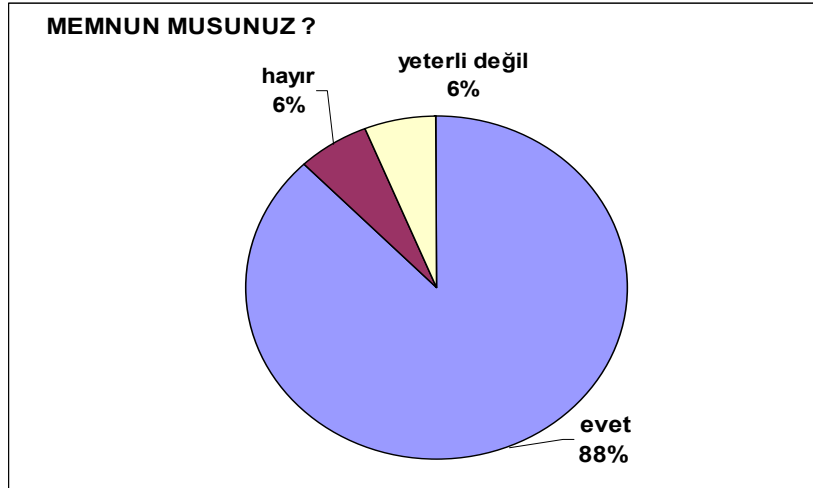
Belediyelerin engellilere yönelik hizmetlerinde, merkezi yönetim ve gönüllü örgütlenmelerle daha fazla iş birliği içinde olması, özellikle, ulaşım ve mimari engellerin ortadan kaldırılması yönünde daha duyarlı ve planlı yaklaşımlar geliştirilebilir. Bununla birlikte, engellilerin istihdam edilmesi yönünde çalışmaların arttırılması da engellilerin daha iyi bir yaşama ulaşmasında olumlu sonuçlar verebilir.

Bu anlamda Ankara Büyükşehir Belediyesi Engelliler Hizmet Merkezi, Ankara ili mücavir alan sınırları içerisinde yaşayan engellilerin, kent içinde bir başkasına ihtiyaç duymaksızın rahatça dolaşımalarını sağlayacak tedbirleri almak, bu yönde uygulamalar yapmak, engellilerin sağlık ve sosyal sorunlarıyla (eğitim, rekreasyon, iletişim, spor vb.) ilgili çözümler üretmek, rehabilite ederek topluma kazandırmak, bu anlamda projeler üretmektedir.

Ayrıca Ankara'daki simit tezgahları engeli vatandaşlara dağıtılarak onlar için istihdam alanı yaratılmaktadır.

Bütün bu faaliyetler doğrultusunda, halkın büyük bir kısmı yapılan faaliyetlerden memnun durumdayken, bu faaliyetlerden memnun olmayan ve yetersiz bulanlarda vardır.

Şekil 3. Halkın Sosyal Belediyecilik Faaliyetlerinden Memnuniyet Derecesi

Kaynak: Yapılan Anket Çalışması

Ankara'da yaşayanlara sunulacak olan Sosyal Belediyecilik faaliyetlerinin ön çalışma yapılarak (anket, fizibilite vb.) belirlenmesi gerekmektedir ve çıkan sonuçlar doğrultusunda faaliyetlere yön verilmelidir.

SONUÇ

Sosyo - ekonomik yapıların işleyişi, bütün kesimler için kabul edilebilir bir yaşam kalitesi ve standardını, kendiliğinden sağlayamamaktadır. Bütün dünyada geçerli olan bu durum, sosyal politika / sosyal destek uygulamalarını bir yönetim fonksiyonu haline getirmiş; küresel yönelimler merkezi yönetim yanında yerel yönetimlerin de bu bağlamda önemli rol üstlenmesi gereğini ortaya çıkarmıştır.

Türkiye'de sosyal belediyeçilik uygulamaları anlamında belediyelere yasalarla geçmiş yıllara oranla daha geniş yetkiler verilmiş olsa da uygulamaların yaygınlığı anlamında arzu edilen noktadan henüz uzak olduğu söylenebilir. Birçok yerel kamu yöneticisi, sosyal politikaların önemini, sosyal barışa ve kalkınmaya sağladığı katkıyı anlamakta güçlük çekmekte ve bu hizmetleri çoğu zaman "yetersiz mali imkanlara rağmen yürütülen gereksiz harcama" olarak görmektedir. Sosyal sorumluluk bilincinin geliştirilmesi, vatandaşlara tanınan sosyal hakların temel insan hakları arasında yer aldığı gerçeğinin kavranması gerekmektedir.

Türkiye'de belediyeler ile mesleki yönetim birimleri arasındaki ilişkiler ve görev dağılımı iyi tanımlanmamış bir yapıdadır. Sosyal politika alanına giren birden çok yetkilinin olması, kaynakların israfına yol açtığı gibi, gerçekleştirilen sosyal faaliyetlerin etkisini de sınırlandırmaktadır. Bu nedenle yerel kamu yöneticilerinin yetki, görev ve fonksiyonları gözden geçirilmeli ve aralarında etkin bir koordinasyon sağlanmalıdır.

Yerel kamu hizmetleri, denetime açık olmalı ve sosyal politika faaliyetlerinin planlanmasında, programlanmasında ve yürütülmesinde hem sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, hem sosyal duyarlı girişimciler hem de akademik çevreler yer almalıdır. İl düzeyinde sosyal nitelikli kurulların yapısı, fonksiyonları ve üye dağılımı yeniden gözden geçirilmelidir. Sosyal nitelikli yerel kurullarda bürokrat ve teknokratlardan ziyade, bu alanın uzmanları yer almalıdır. İhtisas niteliği taşıması gereken bu kurullar, hem katılımcı demokrasi ilkelerine uygun olarak yeniden dizayn edilmeli, hem de daha etkin faaliyetlerde

bulunabilmesi için, özerk bir statüye kavuşturulmalıdır. Toplumsal enerjiyi oluşturmak için, mümkün mertebe idareden bağımsız yerel halk dinamiklerinin teşkilatlanmalarına ve bu kurullara katılımlarına imkan tanınmalıdır.

Sosyal belediyeçilik anlayışına sahip olan belediyeler, vatandaşların temel ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini kolaylaştırmanın yanı sıra sorunların tam çözümü için temel ihtiyaçları vatandaşların kendi imkanlarıyla daha kolay giderebilmelerini sağlamalıdır. Bu nedenle yerel yönetimler, kamusal hizmetlerin etkinliğini ve rolünü artırmaya özen göstermelidir.

Sosyal belediyeçiliğin gerçekleştirilebilmesi belediye yönetimlerinin yeterli mali ve idari imkanlara kavuşturulmasına bağlıdır. Merkezden daha çok yetki devredilirken buna denk kaynak da sağlanamıyorsa hizmet sunumu zorlaşacaktır. Merkezden yerele yetki devri de tek başına yeterli olmayacak, yerel iradenin harekete geçirilmesi için yerel demokratik katılım araçlarının da devreye sokulması gerekecektir. Yerel referandum vb. araçlar halkın yönetime katılımını, temsili demokrasiden doğrudan demokrasi ölçeğine taşıyacaktır. Sosyal adaletin tabanda sağlanabilmesi, yerel kaynakların adil dağıtımı için sosyal belediyeçilik yaklaşımının Türk belediyeçiliğinin ana misyonlarından biri haline gelmesi gerekmektedir.

Sosyal belediyeçilik kapsamında değerlendirilecek bir diğer konu da sosyal doku çalışmalarıdır. Şehirde yaşayan insanların envanterini çıkarmaya yönelik olarak yapılacak en önemli çalışma mutlaka bir sosyal doku haritası çıkartmaktır. Fiziki ve sosyal yatırımların yapılmasında yol gösterici olacak bu çalışma sayesinde şehirdeki nüfusun gelir, yaş, sağlık ve kültür bilgileri toparlanmış olacaktır. Kamuoyu araştırmaları, anketler, sayımlar, diğer istatistiki yöntemler sayesinde kent insanının eğilimlerini belirlemek mümkün olacaktır. Kültürel, sosyal ve ekonomik hizmetlerin sunumunda bu veriler kullanılacak; aynı zamanda gerçek ihtiyaç sahiplerinin tespiti de kolaylaşacaktır. Belediye hizmetlerinin ölçülmesi de bu çalışmalarla mümkün olacaktır. Etkin hizmet sunumu kaynak israfının da önüne geçebilecektir.

Aile yardımı ve kişisel yardım konusunda belediyelere düşen en önemli görev, üretmeyen insanları beslemek yerine, o insanları üretime katkı yapmaya

yönelmektedir. Sosyal yardımların ve sosyal hizmetlerin daha sağlıklı verilebilmesi için yerel yönetimlerin, kentiyle, bölgesiyle, mahallesiyle ilgili gerçek bilgileri çıkartması, bu bilgiler ışığında, bölgelerin ve orada yaşayan bireylerin ve ailelerin neye ihtiyacı olduğunu, ne miktarda olduğunu ve bunun için ne yapması gerektiğini ve hangi kurum ya da sivil toplum kuruluşlarıyla irtibata geçmesi gerektiğini yerel yönetimlerin bilmesi gerekmektedir.

Belediyenin istihdama yönelik eğitim projelerinin amacı, yoksul ve işsiz genç insanlara düzenlenecek kısa süreli kurslarla çeşitli teknik ve sosyal beceriler kazandırılması ve bu kişilerin daha nitelikli iş bulmalarına katkı sağlanmasıdır. Meslek edinme veya kendi işini kurmaya yönelik istihdam eğitimlerinde konu sınırlaması yoktur. Ahşap, taş, toprak, metal işleme, dokumacılık, mobilya süsleme vb. el sanatları veya kentsel alanlar için sekreterlik, ön muhasebe, tesisatçılık, bahçıvanlık, gibi hizmet sektöründe iş bulma güvencesi olan her türlü konu bu kapsamda desteklenebilmektedir. Bu kurslarda verilen eğitimin yanında benzer konularda çalışma yapan kamu ve sivil toplum kuruluşlarıyla (vakıf, dernek, oda vb...) işbirliği yapılması ve istihdam güvencesi sağlanması da amaçlanmalıdır.

Sosyal belediyecilik çerçevesinde, kent bilincinin tüm hemşehriler nezdinde pekiştirilmelidir. Hemşehrilerin birbirlerinin hukukunu gözetmeleri ve yaşadıkları alana sahip çıkmaları, kent kültürünü içselleştirmeleriyle mümkün olacaktır. Kentlilik bilinci projeleri aynı zamanda şehri paylaşan insanların şehrin en önemli öznesi oldukları gerçeğini deklare etme açısından da önemlidir. İnsan ve kent uyumunun kültürel ve sosyal temellerini kentte yaşayan insanlarla paylaşmak kent insanının kente daha çok sahip çıkması sonucunu doğuracaktır.

Kent yönetiminde ortaya çıkan yeni yaklaşımlar kentteki tüm kesimleri kent yönetimine katılmaya davet etmektedir. Sivil toplumun yönetim sürecinde etkin kılınması, her halükârda ortak aklın esas alınması sosyal belediyeciliğin bir diğer fonksiyonu olmalıdır. Kent konseyleri, danışma meclisleri bu anlamda katılımı sağlayacak araçlardır. En azından yönetilenlerin yönetenlere belli konularda görüş belirtmeleri sağlanmış olacaktır. Yönetim sürecine direkt müdahale ancak yerel referandum gibi araçlarla daha etkin kılınabilir.

Yerel yönetim sistemimizin en önemli birimi olan ve Türkiye nüfusunun yüzde 70'ine hizmet veren belediyelerimizin sosyal belediyecilik uygulamaları ile toplumsal adalet ve refah tabanda-yerelde hayat bulacak, sosyal dengesizliklerin bir ölçüde önüne geçilecektir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi, park-bahçe, su-kanalizasyon vb. gibi belediye hizmetlerinin yanında Gündem21, AB süreçleri ve bunun gibi süreçlere ayak uydurarak çok çeşitli sosyal içerikli projelerle yerel ölçekte halkın yaşam kalitesini artıracak faaliyetlerde bulunarak sosyal belediyecilik uygulamaları açısından diğer belediyelere örnek teşkil etmektedir.

Aşılması gereken sorunların varlığı bir yana, son dönemde yasal düzenleme ve uygulamalar umut vericidir. Yerel yönetimlerin sosyal belediyecilik faaliyetlerinin her geçen gün daha fazla önemsendiği ve halkın refahı için bu bağlamda yapılan çalışmaların arttığı görülmektedir.

KAYNAKÇA

ABAY, Ali Rıza. *Türkiye'de Kamusal Sosyal Hizmetlerin Algılanması ve Uygulanması Sorunu, Birinci Sosyal Hizmetler Şurası*, SHÇEK-Genel Müdürlüğü, Nisan 2004, Ankara

AKDOĞAN, Yalçın. *Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik, Eminönü Bülteni, Şubat, Yerel Yönetimler Kongresi Bildiriler Kitabı*, Aralık, 2004, Çanakkale

AKDOĞAN, Yalçın. 'Sosyal Belediyecilik'
<http://www.erolkaya.org/tr/Tab.aspx?TabID=541>, 17.11.2006

AKIN, Cengiz. Türkiye'de Yerel Özerkliğin Anlamı, Türk İdare Dergisi, Yıl: 69, S. 414, Mart

ALEGRE, Porto. *Özgün Bir Belediyecilik Deneyimi*, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Yayını, 1998

ALPAR, Erol. 'Yönetim Hukukunun Genel Nitelikleri', Türk İdare Dergisi, S. 384, Eylül 1989

Ankara Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı, Hanımlar Lokali Broşürü, 2007

AYSAN, Fatih. 'Belediyelerin Üstlendikleri Yeni Rol: Sosyal Belediyecilik', *Sosyal Politikalar Dergisi*, Kış 2007, S. 2

AYTAÇ, Fethi. *Merkezi İdareden Mahalli İdarelere Devredilecek Hizmetler*, Ankara, 1994

BERBER Volkan, 'Sosyal Devlet',
www.turkhukusitesi.com/makale_573.htm 28.6.2007

BUĞRA, Ayşe ve Çağlar KEYDER, *Devletçi Dönemde Yoksulluğa Bakış ve Sosyal Politika, Zenginlerimiz Nerede?* Toplum ve Bilim, Kış 1999

ÇOKER, Ziya. *Yerel Yönetimlerde Reform*, Kamu Yönetimi Uzmanları Derneği, Yayın No:2, Ankara, 1993

EROĞLU, Hamza. *İdare Hukuku Genel Esasları, İdare Teşkilatı ve İdare Denetlenmesi*, Ankara, 1985

ERSÖZ, Halis Yunus. *Sosyal Politika Perspektifinden Yerel Yönetimler (İngiltere, İsveç ve Türkiye Örneği)*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2004

ERSÖZ, Halis Yunus. 'Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Alanındaki Rolü', *Sosyal Politikalar Dergisi*; Kıs 2007; S. 2

ERSÖZ, Halis Yunus. *5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye'de Belediyeler*, Sosyal Siyaset Konferansları, İstanbul, 2006

ERTEN, Metin. *Nasıl Bir Yerel Yönetim?*, 1999

ERYILMAZ, Bilal. *Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması*, İstanbul, 1997

ERYILMAZ, Bilal. Sosyal Politikalarda Önce Aile, Sonra Sivil Toplum, Sonra Yerel Yönetimler, *Sosyal Politikalar Dergisi*; Kış 2007; Sayı 2

ES, Muharrem. *Yerel Yönetişim, Yerel Siyaset*, Yıl 2, S. 22, Ekim 2007

GENÇ, Turan. *Kamu Yönetimi*, Ankara, 1998

GÖKÇEER, Fikri. 'Devlet ve Belediyeler Açısından Tüketicinin Korunması', *Türk İdare Dergisi*, S. 407, 1995

GÖRMEZ, Kemal. *Yerel Demokrasi ve Türk Belediyeciliği*, Ankara, 1997

GÖYMEN, Kemal. *Türkiye'de Kent Yönetimi*, İstanbul, 1997

GÖZÜBÜYÜ, Şeref. *Yönetim Hukuku*, Savaş Yayınları, Ankara, 1989

GÜLLÜCE, İdris. *Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Çözüm Önerileri*, 2004

GÜNDAY, Metin. *İdare Hukuku*, Ankara, 2004

GÜNEŞ, İsmail. *Yerel Yönetim Kavramı*,
<http://idari.cu.edu.tr/igunes/yerel/yy.1.htm> 30.07.2007

GÜZEL, Ali ve A. Rıza OKUR. *Sosyal Güvenlik Hukuku*, İstanbul, 2002

KALABALIK, Halil. 'Yerinden Yönetim Türleri ve Yerinden Yönetim Geçiş Sürecinde Kullanılan Teknikler', Kamu Yönetiminde Kalite I.Ulusal Kongresi. Ankara, 1999,

KAVRUK, Hikmet. *Köy ve Mahalle: Yerleşim ve Yönetim Birimi*, Ankara, 2004

KAYA, Erol. *Yerel Yönetimler Reformu ve Belediyelerde Yeniden Yapılanma*, İstanbul, 2003

KAYA, Erol. 'Sosyal Belediyecilik',
www.sosyalhizmetuzmani.org/sosyalbelediyecilik.htm 26.05.2006

KELEŞ, Ruşen. *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, İstanbul, 1998

KELEŞ, Ruşen. Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Avrupa ve Türkiye, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C. 4, S. 6, Kasım, 1995

KORAY, Meryem. *Sosyal Politika*, Ezgi Kitabevi, Bursa, 2000

KÖKTAŞ, M. Emin. Editörler Zerrin TOPRAK KARAMAN, Şükran CİRİK vd... 'İzmir Kentinde Gündem 21'e Doğru', *İzmir Büyükşehir Belediye Yayını*, İzmir, 1996

KÖSECİK, Muhammet. *Çağdaş Kamu Yönetimi- 2*, Nobel Yayınları, Ankara, 2004

NADAROĞLU, Halil. *Mahalli İdareler*, İstanbul, 1998

ORTAYLI, İlber. *Türkiye İdari Tarihi*, Ankara, 1995

ONAT, Ümit. Yoksulluk ve Sosyal Hizmet, Yoksulluk ve Kapitalizm, Türkiye'deki Yoksulluk Meselesinin Çözümünde Devlete Düşen Görevler, Yoksulluk: *Deniz Feneri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Yayınları*, Temmuz, 2003,C.2

ÖNER, Şerif. *Yeni Mevzuat Çerçevesinde Türkiye'de Belediye Yönetimi*, Nobel Yayınları, Ankara, 2006

ÖRNEK, Acar. *Kamu Yönetimi*, İstanbul, 1988

ÖNCAL, Yenal. *Mahalli İdareler Maliyesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1992

ÖZEL, Mehmet. 'Yerel Yönetimleri Geliştirme Açısından Devlet, Yerel Yönetim ve Küreselleşme Kavramları Üzerine', *Türk İdare Dergisi*, 2003, Yıl:75, S.441

ÖZTÜRK, Azim. *21. Yüzyıl Türkiye'si İçin Yerel Yönetim Modeli*, İstanbul, 1997

PARLAK, Bekir ve Hüseyin ÖZGÜR. *Avrupa Birliği İle Bütünleşme Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler*, Alfa Yayınları, Ekim 2002

PEKKÜÇÜKŞEN, Şerife. Editörler: Ali AKDEMİR, Mahir GÜMÜŞ, Hamit PALABIYIK, Sefer ŞENER, *Sosyal Belediyecilik ve Selçuklu Belediyesi Şefkat Evleri Örneği*, Yerel Yönetimler Kongresi, Bildiriler Kitabı, Yerel Yönetimler Kongresi, 2004, Biga/ Çanakkale

PRİORE, Alex. *Avrupa Konseyinin Yerel Yönetimler Alanında Yürütüldüğü Çalışmalar*, Üniter ve Federal Devletlerde Yerel Yönetimler Uluslararası Konferans, 13- 14 Temmuz, Ankara, TBD ve KAV Yayını, 1995

Resmi Gazete. 3.10.1992, S. 21364

SEYYAR, Ali. *Sosyal Siyaset Terimleri (Ansiklopedik Sözlük)*, Beta Yayınları, İstanbul- 2002

SEYYAR, Ali. Yerel Kamu Yöneticileri Sosyal Devletin Görevlerini NeDerece Yerine Getirebilmektedir? İdarecinin Sesi-*Türk idareciler Derneği'nin Mesleki ve Kültürel Yayın Organı*; Mart-Nisan 2005, Ankara, C. 19, S. 109.

Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğinin Sosyal Hizmetler ve Sosyal Yardım Temel Kanunu Tasarı Taslağına İlişkin Temel Görüşler'i, www.sosyalhizmetleruzmanlariderneği.com 02.11. 2005

ŞEN, Mustafa. 'Kültürel Belediyeciliğe Giden Yolda Bir Aşama: Sosyal Belediyecilik', *Sosyal Politikalar Dergisi*, Kıs 2007, S. 02

- TORTOP, Nuri. *Mahalli İdareler*, Ankara, 1994
- TORTOP, Nuri. AYKAÇ Burhan, YAYMAN Hüseyin, ÖZER M. Akif, *Mahalli İdareler*, Ankara, 2006
- TORTOP, Nuri. Güçlü Mahalle İdare Anlayışının Gelişmesi, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C.2, S.2 Mart
- TUNCAY, A.Can. *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*, İstanbul,2002,
- TUTUM, Cahit. *Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma*, TESAV Yayınları, No: 3, Ankara- 1998
- Türkiye’de Sosyal Değişme ve Sosyal Hizmetler, 3. Milli Sosyal Hizmetler Konferansı, *Sağlık Bakanlığı Yayınları*, Ankara 1968
- ULUSOY, Ahmet ve Tekin AKDEMİR. *Mahalli İdareler*, Ankara, 2004
- UZUN, Turgay ve Hüseyin KURT, *Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Sorunları, Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler*, İstanbul, 2002
- VAROL, Muharrem. *Yerel Temsilden Katılıma: Kuram ve Gerçeklik, Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri*, TODAİE Yayınları, Kasım, 2000, No:12
- YALÇINDAĞ, Selçuk. ‘Belediyelerde Halk Katılımı’, *Türk İdare Dergisi*, S. 424,1999
- ‘Yerinden Yönetim Nedir?’, İnceleme
- http://www.yayed.org/genel/bizden_detay.php?kod=422&tipi=7&sube=0
- 27.01.2008
- YETER, Enis. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Türkiye: Anayasa İle İlgili Yasalarda Durum, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1, Ocak- 1996
- YILDIRIM, Selahattin. *Yerel Yönetim ve Demokrasi*, İstanbul, 1993

ZENGİN, Eyüp. ‘Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım’, *Türk İdare Dergisi*, S. 422, 1999

www.gocites.com/kemalgokcan/m1.html 26.05.2006

http://ankara.gov.tr/turkce/konu_detay.aspx?uid=164 30.08.2007

www.ankara-bel.gov.tr 28.09.2007

http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfalari/Etkinlikler/kultur_sanat/Kultur_sanat_etkinlikleri.aspx 27.04.2008

http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfalari/hizmet_birimleri/Basin/mavi_masa_sub_mud.aspx 27.04.2008

http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfalari/hizmet_birimleri/kultur_sosyal/kultur_sosyal_hizmetler_dairesi_baskanligi/meslek_edindirme_sube_mud/belmek.aspx 27.04.2008

http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfalari/hizmet_birimleri/sosyal_hizmetler1/sosyal_hiz_faaliyet.aspx 27.04.2008

http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfalari/hizmet_birimleri/sosyal_hizmetler1/genclik_ve_cocuk_sube_mudurlugu/genclik_ve_cocuk_sube_mud_ana.aspx 27.04.2008

http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfalari/hizmet_birimleri/sosyal_hizmetler1/yasli_hizmetleri_ve_sefkatevleri_sube_mud/yasli_lokali_isleyisi.doc 27.04.2008

http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfalari/hizmet_birimleri/sosyal_hizmetler1/engelliler_rehabilitasyon_sube_mudurlugu/engelliler_ticaret_merkezi.aspx 27.04.2008

http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfalari/hizmet_birimleri/sosyal_hizmetler1/engelliler_rehabilitasyon_sube_mudurlugu/gorme_engelliler_internet_cafe.aspx 27.04.2008

http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfalari/hizmet_birimleri/sosyal_hizmetler1/engelliler_rehabilitasyon_sube_mudurlugu/engelliler_lokali.aspx 27.04.2008

http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfalari/hizmet_birimleri/sosyal_hizmetler1/sosyal_hizmetler_planlama_ve_koordinasyon/sosyal_hizmetleri%20planlama_koordinasyon.aspx 27.04.2008

http://www.ankara.bel.tr/AbbSayfalari/Sosyal_Hizmetler2/afet_yardim.aspx 27.04.2008

EKLER

Ek	Sayfa
Ek 1. Anket Metni	121
Ek 2. Ankara Büyükşehir Belediyesi sosyal Belediyecilik Faaliyetleri Fotoğrafları	122

Ek 1. Anket Metni

Cinsiyetiniz ?

	Bayan
	Erkek

Eğitim durumunuz?

	İlköğretim
	Lise
	Üniversite
	Diğer

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin hangi sosyal faaliyetinden yararlanmaktasınız?

	Hanımlar Lokali
	Gençlik Merkezi
	BELMEK
	BELTEK
	Sokakta Çalışan Çocuk Merkezi
	Giysi Yıkama Merkezleri
	Engelliler Lokali
	Yaşlı Hizmetleri ve Şefkat Evleri

Yararlandığınız Sosyal faaliyetleri çevrenize tavsiye ediyor musunuz?

	Evet
	Hayır

Ne Kadar Zamandır sosyal faaliyetlerden yararlanıyorsunuz ?

	1 Yıldan az
	1-2 Yıl
	2-5 Yıl
	5 Yıldan fazla

Belediye'nin yapmış olduğu faaliyetlerden memnun musunuz?

	Evet
	Hayır
	Yeterli değil

**EK 2. Ankara Büyükşehir Belediyesi Sosyal Belediyecilik Faaliyetleri
Fotoğrafları**

Sofranızın yeni lezzeti
halk **Ekmek**
Baharat katkılı sağlık ekmeği

Kolesterol oranını düşürmeye,
Kalp ve damar sağlığının
korunmasına yardımcı olur.

Reçete:
1 kg un
1 kg su
1 kg yağ
1 kg şeker
1 kg tuz
1 kg maya

Sağlığınız
bizim için
çok önemli

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. İker ZORBAK'ın denetimi ve değerlendirmesiyle hazırlanmıştır.

ANKARA HALK EKMEK
www.ankhalkekme.com.tr

Ankara'da her yerden erişilebilir. Herkesin
2014-2015

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Bilgisayar

Tiyatro

Dikajyon

İngilizce

Satranç & Abolone

Sağlık

El Sapanları

Resim

Halk Oyunları

Futbol

Çerçev

Taekwan-do

Bilardo

Araba Tenisi

Başlama

Ud & Gitar

Org

Ney

Kütüphane

Haydi Çocuklar!
Çocuk Kulüplerine
KAYITLARIMIZ DEVAM EDİYOR

İRTİBAT TELEFONU: (0.312) 312 17 76

ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

BÜYÜK ANKARA FESTİVALİNDE
**Muhteşem
Düğün**
2008 Yılında 208 Gelin ve Damadı
evlendiriyoruz.

• Çin Akrobatları • Kenya Jungle Art
• Rus Sirk Gösterileri

MUHEŞEM KONSER
SUNAN İKBAL GÜRPINAR
SEDA SAYAN, ONUR ŞAN ve KUTSİ

TÜM HALKIMIZ DAVETLİDİR

9 Ağustos 2008 • Saat 19.30 • HİPODROM

STRÖER

